

№ 3//2019

ლიცენზირებული –
საზღვარგაღმართივე აქტინალი

სარედაქციო კოლეგია

ანდრო ბელუპაძე
თავმჯდომარე

მთავარი რედაქტორი
ამირან გომარტელი

როინ აბუსელიძე
გიორგი ალიზბაშვილი
ივანე ამირხანაშვილი
ბალათერ არაბული

პასუხისმგებელი რედაქტორი
თამარ გელიტაშვილი

ლავა ბაქრაძე
ნაირა ბევიძე
ლევან ბრეგაძე

რედაქტორ-სტილისტი
ქეთევან მერკვილაძე

გენრი ლოლიძე
გურამ დოჩანაშვილი
ზვიად კვარაცხელია
ლანა მანველი

კომპიუტერული გრაფიკა
და დიზაინი
ქეთი გომარტელი

გაბა ნახუცრიშვილი
გიორგი სოსიაშვილი
მია ტურაბულიძე

აქტინალი გამომცემის
საქართველოს განათლების,
მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის
სამინისტროსა და ქართული
ლიცენზირების ერთგულური ფონდის
მხატდაჭებით

მისამართი: თბილისი, ხიდის ქ.№1
ciskari1852@gmail.com
<https://www.facebook.com/ciskari1852>

ქართული
ლიტერატურის
ეროვნული
ფონდი

სარჩევი

პოეზია თორნიკე ნაროზაული <i>ლექსები</i>	3	ახალი თარგმანები პატრიკ ზიუსკინდი ბატონი ზომერის ამბავი <i>ინგლისურიდან თარგმნა</i> ხათუნა თოდუამ	45
პროზა მაია ციციშვილი ნიუ-ორლეანი – ნიღბების ქალაქი <i>მოთხრობა</i>	25	არტრევიუ იოსებ ჭუმბურიძე „დაუმთავრებელი“ მთლიანობა <i>(შტრიხები ზურაბ ნიჟარაძის პორტრეტისათვის მისივე მასტერკლასების ფონზე)</i>	77
არიტია. ესეისტიკა თამარ გელიტაშვილი სუნთქვისა და სიკეთის შემგროვებელი <i>(ნათია როსტიაშვილის მოთხრობები)</i>	39		

გარეკანზე – **ზურაბ ნიჟარაძე**:
„ნატურმორტი“; „მოხუცი მამლით“

ავტორთა საყურადღებოდ!

რედაქციაში შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდებათ;
გთხოვთ, მასალების ელვერსია გადმოგზავნოთ ვორდის ფაილით;
ჟურნალის ყოველი ნომრის ელვერსია მომდევნო ნომრის გამოსვლისთანავე
განთავსდება ჩვენს ფეისბუქგვერდზე: <https://www.facebook.com/ciskari1852>

თორნიკე ნაროზაული

წყვლიაღვი საკითხავი

როგორ მოგიყვებ, რაც უნდა მოვყვე,
როცა ჩემი ხმის თვითონ არ მჯერა?!
მე შემოძლია, ყოველდღე მოვკვდე
შენი სიცოცხლის გადასარჩენად...

ვიტყოდი ასე, მაგრამ ყალბია
დღეს ყოველგვარი თავგამოდება,
როცა ჩემიდან მკვდრებიც გარბიან,
ნარმოიდგინე, რა ელოდება

მათ,
ვინც დარჩება
ცოცხალთაგანი,
ვინც გაექცევა იატაკებზე
და ყელს გამოსჭრის ჩემი სიცივე.
(სატირაღია – მაინც ვიციინი!).

მე არ ვყოფილვარ ფრთხილი არასდროს,
ხიფათს ვეძებდი დღიდან გაჩენის,
ბედნიერია ის, ვინც გამასწრო.
უბედური ხარ შენ, ვინც დარჩები.

ვინც ჩემთან ერთად ლუკმას გაიყოფ
და მკერდს მშიერი ყრმა მოგეკვრება,
ეს ლექსები კი – ჭირმა წაიღოს! –
იქაც იგივე ფასი ექნება,

რაც ჭირვეული ბავშვის საფენებს;
რაც ერთგულებას (ნუ განითლდები!)...

მეც გრანელივით მინდა გაფრენა,
მაგრამ იაშვილს უფრო ვჭირდება,

რომ გადავზომო სროლის მანძილი
საკუთარ თავთან, სეკუნდანტივით
ან დავენაფო აბებს საძილეს,
ვინძლო, იქნება უფრო მარტივი,

თუმცა, რას ვამბობ, რა სიმარტივე,
ლექსებზე მინდა ისევ ორიოდ
სიტყვის წარმოთქმა: „დედა ვატირე!“ –
ორი სიტყვაა, ხოდა, სწორია.

და იტყვის ვიღაც მოკრიტიკოსო:
მსგავსი კლიმატი ლექსს არ უხდება,
გინების ნაცვლად ლოცვა იყოსო
და რეცენზიულ გადაფურთხებას

ამოაყოლებს მგრგვინავ სტატიებს,
ნიშნისმოგებით, ნიშნად მოგების
და გაიყოფენ მის სიმპათიებს
ბლოგერები და მათი ბლოგები.

ხოლო ჩემს ლექსებს, ასე ნალვლიანს,
ლამის წყვილიაღმი დაიგულებენ
გოგონები და ცრემლებს დაღვრიან
სატრფოს მოტანილ თაიგულებზე

და მიიკრავენ მკერდზე ნაწერებს,
ჯერფეხაუდგმელ,
ყრმა ბავშვებივით
და უმღერებენ და დაარწვევენ
და გაიხდიან ტანსაცმელივით

მსუბუქ სიმორცხვეს, რომ გაისველონ
ტანი უცნობი ბიჭის ქარიშხლით...
და, თქვენც, ნაცნობო დარბაისელნო,
ვინც ჩემს სიყვარულს არ და არ იშლით,

თქვენც ატირდებით და შემიცოდებთ,
თქვენ,
ვისაც ღმერთზე ძლიერად გწამდით,
შესაბამისად, მკვდარიც ვიცოცხლებ,
თუმცა ცოცხალი მკვდარს უფრო ვგავდი.

ასე, ძვირფასო ჩემო მხლებლებო,

ვცადე. დავწერე და ალბათ, დავხვე
 ამ რომანტიკულ შეუძლებლობას,
 რომ კი არ მოვკვდე – ავდგე და გავხმე.

ექ-ლექტიკა

რა ჯანდაბაა, რომ ველარ ვწერ?! ან რა პოზაა?!
 ვზივარ ვაკეში, უკაცრავად, საბურთალოზე
 და ვფიქრობ, როგორ გავურთიმო პოზას – დოზანა,
 ახალგაზრდობის ვარცლში სანამ სიკვდილს ამოვზელ.

ამ სიკვდილითაც დავიღალე – რაღას მოვედო...
 მესამე დღეა, სიყვარულო, შენს ხმას ვნატრულობ...
 ღამის ქალაქში (აგდებულად) ისმის – „პოეტო!“
 – გისმენთ, ბატონო უბნის პატრულო!

ახ! მომიტევეთ, ინსპექტორო! – ვამბობ აგდებით...
 სხვა რა საქმე გვაქვს, ვიღრინებით, სანამ განთიადს
 ჩაიცვამს ღამე და კარტივით არ დავლაგდებით
 ხმელ სანოლებზე – მიგნებაა – უფრო ფაქტია!

ისიც ფაქტია, სუსტ რითმებში არ მყავს ბადალი!
 დღეს გადავწყვიტე, რომ სამსახურს მხარი ვუქციო.
 მახსოვს, ოდესღაც კლდე ვიყავი, ახლა ნათალი
 ქვაც აღარ ვარ და შევცინივარ ცრუ აუქციონს,

სადაც სამშობლოს სასმის-სასმის ფასს უმატებენ...
 – „ისევ სამშობლო?! თუ კაცი ხარ – რა გაახურე
 ამ მაღალ-მაღალ ფარდოვნებით...“ – ყეფენ კატები;
 თავისუფლება ესიზმრებათ მეფის მსახურებს.

მე იმდენი მაქვს, აღარ ვიცი, სად დავატიო...
 გთხოვ, სიყვარულო, ანგელოსთა მოდას არ აჰყვე,
 გემუდარები, ყველაფერი არ მაპატიო,
 ამ ტკივილს ნულარ დაუმატებ ჩემს სიამაყეს!

მესამე დღეა ტელეფონის ეკრანს ვდარაჯობ.
 უიმედობის დემონები ფუჭად ცდებიან.
 მთელი სიცოცხლე მოლოდინში არ მსურს, დავხარჯო,
 ასეთ სიკვდილზე არასოდეს მიოცნებია.

ვანყობ შენს ირგვლივ, შემომხედე, ლექსის ხარაჩოს –
 ვინ რიუნოსკე, მოპასანი, მურაკამი და...

გულზედამდგარმა სინანულმა რომ არ დამახრჩოს,
 წყაროს წყალივით გადმოხეთქე შუალამიდან!

მშვიდობით, ჩემო დედინაცვალო!

„მშვიდობით! მივალ, დე, არხოტს აჩნდეს
ჩემი ლურჯაის დაკრული ტორი...“
გაბრიელ ჯაბუმანური

უნუგეშოდ ვარ, მშველელი არ ჩანს,
ის, ვინც მიცავდა, თავად გავწირე,
კედლებს ვანყდები და ადგილს ვარჩევ
ამ ქვის ჯუნგლებში, მთების არწივი.

ვეძებ საბუდარს, მკვიდრს და საკუთარს,
ხამს შეველიო ახვრულ კმაყოფას,
სანამ აყვავდა, როგორც საკურა,
სისხლი და გულის ნორჩი ნაყოფი

დაზრა მთოშავი ზამთრის ქარებით...
დროა გავშალო რწმენის ქარაგმა,
ისე საეჭვოდ დავიარები,
თვალი არ მიყოს შავმა არაგვმა.

პროსპექტებს, ქუჩებს, კონკებს და არკებს
ძმადვეფიცები ათლილი ვერცხლით,
ვუყვები მზეზე – ჯანღს როგორ არბევს
და როგორ გრგვინავს სინათლის მხეცი
თოვლდიდში ჩაფლულ შუნის საშველად,
როცა ქალაქის მზე მოჰგავს ცერბერს –
მამის ცრემლივით ცხელს და საშინელს,
და ვიმეორებ – „მერმე და მერმე

უფლისა მიმართ...“, მაგრამ ბოლომდე
ველარ ვიხსენებ, რისი მჯეროდა.
მხოლოდ ის მახსოვს, მე რომ ვომობდი
ჩემი ქალაქი დითირამბებს როგორ მღეროდა...

რომ არ აკლებდნენ წმინდა უკანალს
სითბოს, პროტესტის ცრუ მეარღნენი,
რომ კი არ ჰგავხარ, მართლა ძუკნა ხარ,
ზურგში მთქმელი და პირში ამღები...

ჩემო გულცივო დედინაცვალო,
გტოვებ და მაინც უკან ვბრუნდები,
რომ კალმით ვქექო ლექსის ნაცარი,
ყვავილებივით ვკრიფო ხურდები

შენი კალთიდან...
რაიც არ მინდა –

უნდა გადვიქცე მთების თარეშად,
გავიქცე შავი შუალამიდან
და ვარსკვლავებით სავსე თვალეში

ჩემი არხოტის ცა ჩავიღვარო,
გული შერისხვის შხამით დავცალო,
რა გითხრა... მაგრად გადავიღალე,
მშვიდობით, ჩემო დედინაცვალო!

მშვიდობით,
დამსკდარ ბორდიულებზე
გამოფენილო ღამის ძუკნებო,
ვლოცულობ მე თქვენს წმინდა სულებზე,
თქვენც მომიხსენეთ დებო, უკლებლივ...

ერთგულო მტრებო და მოლალატე
შინაურებო, მშვიდობით, გტოვებთ,
გიტოვებთ ქუჩის ძვირფას პალატებს,
(რამდენიც გინდათ ნოვეთ და ნოვეთ
სისხლი, თქვენს ქალაქს, თბილი სისინით)
ფეხზე მეკიდა მუდამ ისინი!

მათ კი, ვის გამოც ვიმართებოდი
ყველა დაცემის შემდეგ – სახსოვრად
გიტოვებთ „თაბორს“ – ლოცვით ძღებოდეთ!
ებარებოდეთ ჯვარცმულ მაცხოვარს.

მე კი ვშორდები მკვდარ ნავსაყუდარს,
მგზვრი არასდროს დაიკარგება...
ეს მე ვარ ჩემი თავის განგება,
თავისუფლებას ვიქმნი
საკუთარს.
ჯვარი დამწეროს ჯვარცმის გამგებმა.
სამ დღეში სიტყვით ტაძრის ამგებმა.

ვისაც ვკარგავთ და არ იკარგება.

Black Marlboro

ყველა არსებულ აზრის თანახმად,
ჯერ არ არსებობს ურყევი აზრი.
არ შეგვიძლია განცდის დანახვა,
შესაბამისად – არჩევა განცდის.

არ შეგვიძლია ნების არჩევა,
რადგან სიცოცხლე ის არის მხოლოდ,

ჩვენგან რაც რჩება და გადარჩება,
რისთვისაც მთელი ცხოვრება ვომობთ,

რომ მარადიულ ჭრილობას – სევდას,
განკაცებული ღმერთის სახელით,
ნება არ მივცეთ, გაიხსნას მეტად
და გადაგვყლაპოს, როგორც ნახველი.

რომ
შვილებამდე
მიტანილ ტანჯვას
ერქვას ამაყი მამის სახელი
და ოპინელით დასერილ მაჯას
გადაეხვიოს რწმენის სახვევი,
რწმენის, რომელსაც ერთგული ცოლი
ყოველ მიმწუხრზე პურივით გვაკრავს
მკერდზე, რომელზეც სასტიკი ბრძოლით
ასიათასი გავსრისეთ მახრა.

მკერდზე, რომელზეც სიყვარულს ვიცვამთ
ტყვიაგაუმტარ ჯავშანის ნაცვლად
და უკვე შვიდგზის გატეხილ ფიცზე
იმედის მარცვლებს სკენილივით ვმარცვლავთ,

რომ დავუმტკიცოთ საკუთარ მოდგმას,
როგორც
წყვდიადში დამწყვდეულ მონსტრებს
მდინარის პირას ჯდომას და მოთქმას
ქაჯეთის ციხის შემუსვრა მოსდევს.

და როგორც თქმულა – სიცოცხლეს ნაზრახს,
შიშველი ხელით ვეფხვებთან ბრძოლა
სჯობს, რადგან ნარჩენს ქოფაკიც გახრავს,
მაგრამ სახლიდან გაგდებულს ძრწოლა

აიტანს მყისვე და იწყებს წკაკავს,
ის ვერ შეუშვერს ქარიშხალს სახეს
მგელივით, რადგან სიცივე დასწავს
და ვერდანერილ ლექსივით დახვეს.

ის ვერ გათელავს ეკლიან გზანვრილს
და შეშინდება სავსე მთვარისას,
როცა დალანდავს საკუთარ აჩრდილს,
ვერ ააყოლებს ყმუილს ქარის ხმას,
რადგან სუსტია ბუნების ნებით,
რადგან

წვრთნა ვერ ცვლის ბუნების კანონს
და მხოლოდ ყეფით, ძალღური ყეფით
პატრონს აუნყებს სიკვდილის ანონსს.

ჩვენ კი პირაჭრილ ზეების პირისპირ
ვდგავართ სინათლის რწმენის დასტურად
და მაინც შიში წვეთავს ძილის წინ
ცივი ოფლივით და თბილ სასთუმალს

იპყრობს სიცივე, როგორც ნერონი
ჯვარცმული ღმერთის ფარულ მიმდევრებს
და გვიმეორებს...
და იმეორებს.
ძველ მოტივებზე შექმნილ სიმღერებს.

რა მოტივითაც პირში ვესროლეთ
და მივახალეთ ზურგში სათქმელი,
მაშინ დავყრუვდით, როცა გვესმოდა
და გავიფანტეთ, როცა გავმთელდით.

როცა ვიცვლიდით ნიღბებს ფარულად
და ერდობებზე ლოცვებს ვყმუოდით
და გრძელ ტოგებში გადამალულებს,
ბასრ გლადიუსებს სისხლი შიოდათ.

შიში მოჟონავს ვინრო რუებად
და სინანულის მდორე საგუბარს
ამღვრევს სინდისის დასაყრუებლად
და მშრალ თვალეებში ცრემლებს აგუბებს.
და ისევ ღმერთი, როგორც დილემა
ანდა მეუფე მეხთა კი არა –
ღმერთი – განცდა და გამოცდილება
ღმერთი – ფირნველთა ფრთების შრიალი.
მოდის
ზაფხულის
ჭექა-ქუხილით,
სულზე გვანვიმს
და
წვიმის ხმით გალობს,
რომ განაქარვოს ჩვენი წუხილი,
მისი მოკვლის და გაცემის გამო.

ჩვენ ვფიქრობთ, თითქოს – „შავი მარლბორო
ამშვიდებს ნერვებს“ და ძილს ვეცემით.
ღმერთი კი დგება და უთავბოლო
ქუჩას მიჰყვება ხელის ცეცებით.

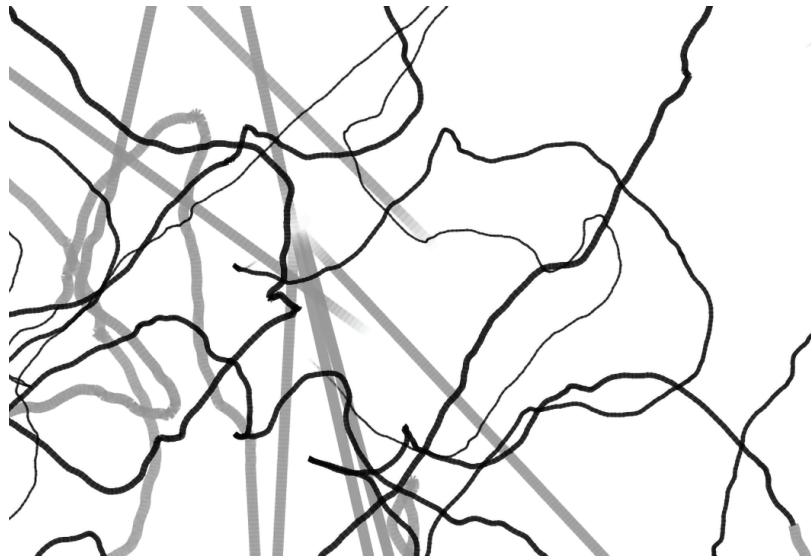

ასე მგონია, დამშრალი ჭა ვარ
და დავავინყდი ყველა ბედუინს,
არადა ზოგჯერ რა სავსე ვჩანვარ,
რა ბედნიერად – საუბედუროდ...

დავდივარ,
მხრებით ხის ჯვარი დამაქვს,
როგორც სანმისი, ვინმე იასონს,
რომ ილაღადოს ყრმამაც და ქვამაც
რა უბრალო ხარ, ჩემო იესო.

წერილი პაპას

მე და შენ ახლა ათას მეტრზე მეტი გვაშორებს,
(ჩვენი სოფლიდან ამ მანძილზე ცხოვრობს ქალაქი),
შენ, ალბათ, გძინავს, მე კი თითებს მეღანს ვაშორებ,
პაპა და სულ არ მედარდება, რომ ლაპარაკი
შენზე უკეთ ბავშვსაც გამოსდის.

სულ არ მადარდება, პაპაჩემო, ახლა ის ფაქტი,
რომ ინფარქტი თუ ინსულტი გაქვს გადატანილი,
რომ შვილიშვილის მონატრება ცრემლად ჩამოგდის,
რომ ყოველ ღამით სიკვდილს ირჩევ არადანივით.

არც ის მადარდება, წარსულის ხმა რას გამოგძახის,
რადგან ყოველი ალიონი შობის დარია,
მაშინ თუ არა, ახლა მაინც იცი ოჯახის
ფასი და სადღაც, ალბათ, შენც გიხარია,
რომ აქ ქალაქი გუგუნებს და მანდ კი შაშვები

უგალობენ უფალს ოსანას,
 შვილიშვილები ყოველდამით რომ გაგონდებით
 და ჩვენც, როდესაც ვიკრიბებით, პაპა, ბავშვები,
 ერთმანეთს შენზე საუბრით და ცრემლით ვმორდებით.

ზოგჯერ, იმასაც გავიფიქრებ, რომ ზოგი ქირი
 მარგებელია
 და ჩვენც შეგვერგო შენი ნვალება,
 რომელიც ჩვენი სიყვარულით მოიჭირვე
 და საჩუქრად ფერისცვალება –
 თვალის ფერის,
 სულის ფერის,
 გულის ფერის – გერგო ღმერთისგან
 და ახლა, ასე, ყველასთვის და მარტო შენთვის ხარ.

ბებოს მოკითხვა გადაეცი, ფატი მამიდას
 უთხარი – ლექსებს აღარ წერსო შენი ძმისშვილი,
 უფალთან სიტყვა შემანოს, მჯერა, დამიცავს
 მისი ლოცვები, თორემ უკვე მიჭირს შიმშილი.

ძაღლს კი, რომელიც აივნიდან უყეფს ქრიჭინებს,
 რომელსაც ბიმი დავარქვით და ეძახი ბოთას,
 რომელიც მხოლოდ ძილს გვიფრთხობს
 და საქმეს გვიჭირებს,
 დაუძახე და მოეფერე ჩემ ნაცვლად ცოტა.

აბა, შენ იცი, რომ ჩამოვალ ღია დამიხვდეს
 მარნის კი არა, გულის კარი.
 ღვინო კი არა, სიყვარული უნდა დავლიო,
 მთელი ზაფხული შენს თვალებში გადავავლიო,
 სანამ შენს ყოფნას დრო არყოფნის ხელით დამიხვეს.
 ღია დამიხვდეს ტაძრის კარი, სოფლის მოძღვარი
 შენი ნათლობის საიდუმლოს სადაც აღავლენს,
 რომ აღარასდროს შემეშინდეს ავი მეცხვარის,
 ჯვარს შესაწირი ტარიგივით ხელს თუ დაგავლებს.

აბა, შენ იცი, რომ ჩამოვალ, უნდა მანახო
 კაცი, რომელიც ინსულტთან ხორცში დამალე
 და შემთხვევითაც არ წამოგცდეს სიტყვა – დამარხვა,
 არ ჩაეტევა ჯერ შენს სხეულს ბნელი სამარე.

მე და შენ ახლა ათას მეტრზე მეტი გვაშორებს,
 (ჩვენი სოფლიდან ამ მანძილზე ცხოვრობს ქალაქი),
 შენ, ალბათ, გძინავს, მე კი თითებს მელანს ვამორებ
 და უკვე ასჯერ დალაგებულ თაროს ვალაგებ.

Hellious

მზის გულზე ვდგავარ.
 თებერვლის ჩვიდმეტს
 გადმოუგდია ტალახში ენა
 და თოვლი,
 როგორც რძისფერი ლავა
 შეუჩერებლად აგრძელებს დენას
 ტკბილსველისფერი ციდან.
 დავყურებ
 მიწას ღმერთი – ჰელიოს,
 მიჭირვს ხელში ცეცხლის სამყურა
 და ვწყევლი ქვეყნად ყველა გენიოსს:
 „გისმენდნენ, მაგრამ ვერას იგებდნენ,
 გხედავდნენ, მაგრამ გთვლიდნენ არარად
 და გჭამდეთ სევდა, როგორც იქედნე,
 როგორც უდაბნოს ქვიშა ქარავანს!..“

და მოდის თოვლი,
 მზის ღმერთის კრულვა,
 მოდის და ყინვის ეშვებს ილესავს
 და ქვეყნად ყველა გვირილას ვძულვარ,
 როგორც ჰეროდეს სძულდა იესო.
 და ვძულვარ ქვეყნად ყველა კესანეს,
 როგორც მიჯნურ გულს, ვინმე მესამე.
 მზის გულზე ვდგავარ და შიშველ ტერფებს
 ცეცხლში გამხმარი პურივით ვანებ
 და თოვლის ფიფიქებს – გაყინულ ელფებს,
 თვალის ჭრილების აკვანში ვარწევ.
 მზის გულზე ვდგავარ ღმერთი – ჰელიოს,
 უსასრულობის სენით სნეული
 და ვცდილობ, ვცდილობ არ შევერიო
 ფერგახუნებულ ათასწლეულებს.

ნისლში გახვეული ველი.
 ძველი საკურთხევლის
 ერდო.
 ღმერთო, არ გამიშვა ხელი.
 ხელი არ გამიშვა, ღმერთო.
 ვდგავარ შემოსილი სტიქრით.
 იწვის შარშანდელი ბზები.
 გზები გათელილი ფიქრით.
 ფიქრით გათელილი გზები.
 ჯვართან გაბნეული ვარდი.

გვახსოვს ყველაფერი, ღმერთო.
 მწმადი. მიყვარდი და გგავდი.
 გგავდი. მიყვარდი და მწამდი –
 ერთ დროს.
 ყველაფერი დავწვი,
 რაც სულის სიმშვიდეს მგვრიდა.
 ციდან შებინდება მანვიმს.
 მანვიმს შებინდება ციდან.
 იის საკმეველი ათრობს,
 ნისლისთავსაფრიან ფერდობს.
 ღმერთო, ყველაფრისთვის, გმადლობ.
 გმადლობ ყველაფრისთვის, ღმერთო!

მითოსთა ანტიკურ ხანიდან,
 ათენას მწვავს ციებ-ცხელება,
 ტერფები, მკერდი და ტანი და
 ხალები, მხრები და ხელები.

თვალეში თვლემს
 ავი კრონოსი
 და პოსეიდონის ქარიზმა,
 ვერ ნახა ამ გულის სოროში
 ადგილი ტროელმა პარისმა.

სიზიფეს ჟინს ვეატლასები.
 მწუხრია... გაყურებ ელადას...
 და გამოცლილი ვარ სავსებით,
 ვით ტაძრის ფრესკაზე ხელადა.

მე შევსვამ მდინარე ლეთიანს,
 დროს მოვხრი და გავინადავლებ,
 დავწერ, რომ პოეტი ღმერთია,
 ღმერთები სახლიდან გადავლენ,

ქაოსი დაადებს ყადაღას,
 ოლიმპოს – მალაღმანჯრებიანს,
 შენ, დარჩი, შენ, ნურსად გადახვალ!
 თუ ნახვალ, ზღვებიც დაშრებიან.

მითოსთა ანტიკურ ხანიდან,
 მე ვდგავარ, ვით კოლიზეუმი
 და ლამის უძირო ხრამიდან
 ყოველ დღე ამომაქვს სხეული.

ზინზებს

ჩვენ არ გაჩენილი თაობა ვართ ხევსურეთის,
ჩვენ არ დარჩენილი თაობა ვართ ახიელას,
ჩვენ არ გვიმღეროდნენ ჭიუხებში
მგლებზე მონადირე ხევსურები.

ერთხელ არ ჩაგვიცვამს პაპის შავჯვრიანი ტალავარი,
მთები არ გვინახავს, თვალი პირველად რომ გავახილეთ,
ჩვენს სახლს არ ჰქონია ქავისკარიანი გალავანი,
ჩვენი ხევსურობაც სადღაც, ქიზიყისკენ გავამხილეთ.
ჩვენ არ გვაშინებდა ღამე მადახურას დაძახილი,
ლურჯა არ გვეყოლია შინშებს უბელო და ულაგამო,
შუბლი არ გვექონია ხმლისგან ნაკეჭნი და ჩაჩეხილი,
და არც სიყვარული გვისწავლია უანგარო.
გვეცვა ჯინსები და აღმართს მივეყვებოდით ასფალტიანს,
არსად გადაგვყრია ნათოვლ გზანვრილებზე მაცილები,
არას ვინუნებდით ჟამის სიმუხთლეს და წაღმა ტრიალს,
ღამეს არც ლექსებით ვაცილებდით
და არც ცას სწვდებოდა ჩვენი ცეცხლისპირას ნამღერალი,
გვიან გავუსინჯეთ გემო კეცეულებს ჯინჭარიანს,
შემთვრალ ახალუხლებს ხელში არ გვჭერია ნაღვერდალი
და არც გამტყდარ ცელზე გვიჯავრია.
გვიან მიგვაბარა ჯვრისკარს გადამთვრალმა ნახუცარმა,
რწმენა ჩაგვაბოლა სულში გატენილი ყალიონით,
ცხვრები დასტურების მუხლზე დახოცა და
მღერით შაათენა ალიონი.

გვშურდა ერთმანეთის სატკივარი,
გვძულდა ერთმანეთის მონატრება,
გვექონდა ერთნაირი ხასიათი,
გვეცვა ერთმანეთის ტანსაცმელი...
მამებს ხევსურეთზე ვაყოლებდით
და ეს მონატრება მოგვათრევდა,
დღემდე არსად გვექონდა გასაქცევი
ჩვენი არ ნაქონი სოფლებიდან.
დღეებს ვითვლიდით
და ვალურჯებდით,
დევებს ვდარაჯობდით შუალამით,
თუმცა არასოდეს მოფრენილან
თავის მითიური ფასკუნჯებით.
გვწამდა კოპალა და იახსარი,
პაპის სალამურა ზღაპრებიდან,
სულში გვიძვრებოდა ცრურწმენებად
გველის, ციცისა და ძაღლის წელი,

ფიფქებს არ ვითვლიდით გარიჟრაჟზე
ჩვენი არ ნაქონი ფანჯრებიდან,
წყლოლებს არ გვიხვევდა მაისტელი,

ჩვენ არ გაჩენილი თაობა ვართ ხევსურეთის.
ჩვენ არ დარჩენილი თაობა ვართ ახიელას.
ლუდი არ გვისვია ხელ-სურებით.
ჩვენ არ გვიმღეროდნენ ქიუხებში
მგლებზე მონადირე ხევსურები.

დაკარგული ღმერთი

ღმერთი თუ ყველგან არის, ახლა ამ ლექსსაც ნაიკითხავს;
ღმერთი თუ სიყვარულია, ამ ლექსის ავტორიც ეყვარება;
არავის განვიკითხავ და ნურც შენ განიკითხავ,
ღმერთო,
ჩემს უდროო დაბერებას,
უდროო შეღამებას.
ყვითელი ფოთლებია. მწვანეა ბალახი. წინვები...
ჩემი სინდისიც მეყოფა სასჯელად – უთქმელი ჯავრი.
ჯოჯოხეთის გარეშეც ვიტანჯები. გენის გარეშეც
ვინვები.
მომხსენი, უფალო, მხრებიდან და გულზე დამკიდე ჯვარი.

მე შენი მოლალატე შვილი ვარ. დაღლილი მსახური.
ცა, თითქოს, ქუდი იყოს – მზეს თავზე აფარია.
შენ სახარება, რა ხანია, გადავიკითხე და
დავხურე.
შენი დაბადება.
ჯვარცმა და აღდგომა
თითქოს ზალაპარია –

ვერაფრით ვიჯერებ,
რომ მე მოგანოდე წყლის მაგიერ
ძმრიანი ნაჭერი, რომ შუბი ავიღე და გვერდში დაგჭერი;
ყველაფრის თავი და თავი მე ვარ – ეშმაკი ვინ ეშმაკია?!
მე ვარ მეთორმეტე მოციქული, შენი ღმერთობის რომ
არ სჯერა.

რომელი სამშობლო შევიყვარო?
რომელ მიწა-წყალს ვიცავდე?
ჰაერი ადუღებული კუბრივით მესხმება ყელში.
მუხლმოყრილი ვარ და თავდახრილი მიწამდე,
მაინც სიძულვილი მიჭირავს, სიყვარულის ნაცვლად
ხელში.

მე ის ვარ,
ვის გამოც გაიფადა
შენი სახელი ოცდაათ ვერცხლამდე.
მე ვარ მღვდელმთავარი კაიაფა –
ეშმაკად გრაცხავდი;
რისხვის ხმით გცეცხლავდი
და ჯვარზე მინდოდა ამეყვანე;
სიცრუეს სიმართლით ვნიღბავდი,
შენი სიყვარული მაგიჟებდა –

მე როცა მძულდი და არ მიყვარდი...
მე როცა მძულდი და არ მიყვარდი...
მე როცა მძულდი და არ მიყვარდი...
შენ მაინც გიყვარდი.
შენ მაინც გიყვარდი.
შენ მაინც გიყვარდი.

შენი გამცემი შემიყვარე.
შენი ჯალათი შემიყვარე.
ცილისმნამებელი შემიყვარე.
შენი ჯვარმცემელი შემიყვარე.
არაფრის გამო და არაფრისთვის,
მე კი შენს სამოსსაც დავაფრინდი
სვაფივით.
წილი ვიყარე და გავიყავი.
თავზე ნაკვეთხლებად დავიყარე
შენი უცოდველი სისხლის ნამცეცები.
სამარხში მკვდარივით დაგეძებდი,
ხელებს შენს სხეულზე ვაცეცებდი,
მაინც ვერ შევძელი დაჯერება
დღემდე ვერ შევძელი დაჯერება,
რომ ღმერთი იყავი და კაცად იქეც.
რომ ღმერთი იყავი და არ დაგესაჯე.
რომ ღმერთი იყავი და ჯვარზე მოკვდი.

რომ ღმერთი იყავი და ხარ!

დავიღალე. ყველა კუნთი მტკივა. ვისვენებ.
ყვითელი ფოთლებია. წინვებია და მწვანე ბალახი.
როდესაც მიჭირს, მაშინ მჭირდები და გიხსენებ.
სხვისთვის ყველგან ხარ და ყოველთვის –
ჩემთვის არასოდეს არა ხარ.

იესო, მე მოვედი.
ამ შენობაზე მითხრეს, რომ შენი სახლია;

რომ აქ შეიძლება შენი დანახვა;
 რომ აქ სიმშვიდე და მადლია;
 და მეც მოვედი.
 აქ შენი ხატებია, მაგრამ შენ არა ხარ.
 აქ შენი სისხლი და ხორცია, მაგრამ შენ არა ხარ.
 აქ შენი სახელის მადიდებელი ხალხია, მაგრამ შენ არა ხარ.

მეუბნებიან, რომ გულში მოგძებნო,
 როგორ ვუთხრა მათ, რომ იქიდან ჩემი ნებით გაგიშვი?
 რომ გაიძულე წასვლა – მზრუნველ მამას, საუკეთესო მე-
 გობარს,
 ახლა კი ვდგავარ შენი სახლის ეზოში და ხმის ჩანყვეტამ-
 დე ვჩურჩულებ –
 სადა ხარ?
 სად ხარ?
 სად???

თვითგაკვლელთა ბლუზი

*„წასვლა გამიგია, მაგრამ – პოეტურად!
 არის მიტოვებაც, მაგრამ – გალანტური!“*

გ. საჯავია

მე, როცა მინდა, დავიძნებ.
 შენ, როცა გინდა, გამელვიძოს.
 ყველა კარგად ყოფნა ჩამეძირა
 სისხლში, ქალაქის ნავებივით.
 წლები გაინელნენ წამებევით.
 ხეები ფოთლებევით ჩამოცვივდნენ
 მინიდან, როდესაც ჰორიზონტზე
 ზამთრის ქარებევით წამოვწყეტით
 და წვიმას მღეროდა მორისონი.
 და შენ ჩურჩულებდი: „წამოწვიმა...“
 და შენ ჩურჩულებდი დავიწყებას.
 მზემ რომ ალიონი ამოჭიმა,
 მერე თითქოს თოკი გაუნყდა და
 ცა მზის ნაფლეთებით დაიფარა.
 ფერგახუნებული ნაფლეთებით,
 შენ სულზე თვალები აიფარე
 ქალური ძრწოლითა და დაფეთებით.
 მე მივხვდი, რომ გულში არ მეტევი
 და ძვლებში და სისხლში გამოყოფი.
 ჩიტები – ღმერთის აგენტები –
 მოფრინდნენ.
 აგკენკეს
 და
 განმეშორნენ.

ყველას ჰყავს, ერთი მაინც, ანნა ბელი
და ყველა, ერთხელ მაინც, ედგარია,
ოოხხ, რა ნაადრევად დამაბერე!
(შემსვი ასი გრამი რეგალივით).
ფრთხილად!
მაგ ბილიკზე ეკალია.
ფართო გირჩევნია გასავალი,
სადაც მრავლად ყრია ფეკალია,
რა გვაქვს ერთმანეთთან დასამალი?!
რა გვაქვს ერთმანეთთან სათვალთმაქცო?!
მე ამ თვალთმაქცობამ გადამქანცა.

გზაზე დავწვები და ნუ იცინი.
მოვა სიკვდილი და გამაციებს.
მე ვერ მომერევა სუიციდი.
სიკვდილიც ჩემი ძმაკაცია.
ტოტებმა ხეები ჩაიბრუნეს,
ისეთი ყინვაა და ყიამეთი,
ყველა ტაძრის კარი დაიხურა
ჩემთვის –
მთელი საქრისტიანეთი.
ესენი არასოდეს ლოცულობენ,
მათზე,
ვინც სხვანირად ლოცულობდა,
დგანან იესოსგან მოცილებით,
რადგან უკვირთ მისი მოცულობა.
ბევრი საქმისაგან – მოცლილები.
ბევრი სავსებისგან – დაცლილები.
დაუოკებელი მორჩილები.
ოქროს მიტრიანი მაცილები.

ყველა ერთნაირი ნაგავია
ღმერთის წინაშე და ზურგს უკანაც!
მკერდი დაბომბილი სანგარივით
მენწის. ეს თვითმკვლელთა მუსიკაა.
ვინც ვერ შეიყვარა გადარჩენამ,
ვინც ცხვრის ფარასავით გადარეკა
ქარმა. თუ ღმერთი გნამს, გამაჩერე,
სანამ ერთნაირად გადალეკავს,
ჩემი კარგად ყოფნის ილუზია,
სისხლი – დაძველებულ სასმელივით,
ჩვენი საუკუნის კოლიზეუმს –
ანუ ქუჩასა და მასმედიას.
გადალეკავსა და გადალოკავს.
ბრბო კი ხელჩაქნეულ „ღმერთო ჩემო“-ს
სამადლო ლუკმასავით გადმომიგდებს,

ზედვე დააყოლებს ერთ-ორ რჩევას,
 რამე ისე რომ არ გამოვიდეს,
 თითქოს ყველაფერი სულერთია.
 რადგან მათ ვერაფრით დაიჯერეს,
 ხიდიდან გადამხტარი სულელივით
 სიკვდილი ჩვენ კი არ დავიჩემეთ,
 სიკვდილმა თვითონ დავიჩემა,
 სიკვდილმა თვითონ დავიჩემა
 ჭკუაგაქსუებული პოეტები.
 ათასი ღამის ღალატით და
 ათასი დილის მიტოვებით,
 თუნდაც უალრესად გალანტურად,
 არისტოკრატიული ნაბიჯებით.

ღმერთსაც ვერაფერში გავამტყუნებთ,
 თვითონაც მივხვდით და დავიჯერეთ,
 რომ კარგად ვიცოდით, რას ვიქმოდით,
 როცა შვილებს ფრთები დავამტვრიეთ,
 როცა მამებს ყელი გამოვჭერით,
 ყველას ყველაფერი ვაპატიეთ
 პირში და ზურგიდან
 გამოვჭამეთ.

მე ახლა უნდა დავძინო.
 შენ როცა მოხვალ, გამალვიძე.
 შუბლზე მაკოცე და გაიცინე –
 ცისარტყელასავით. გამაცინე
 მეც.
 იქამდე არაფერი მეტკინება,
 როგორც იტყვიან და მეტყველებენ
 ძვლებჩაქვავებული ქვითკირები,

არადა, რამხელა სეტყვა მოდის.
 არადა, რამხელა სეტყვა მოდის.
 არადა, რამხელა სეტყვა მოდის.

მწყემსი მარია

ფერმისკენ მიდის და ღიღინებს ვაჟას პოემას.
 ხევსურის ქალა, ცისფერთვალა მწყემსი მარია.
 ის ჯერ არ იცნობს ამ ცხოვრების ამაოებას.
 დედის დანახვა მას პირველად არ უხარია.
 ფერმისკენ მიდის
 ცისფერთვალა მწყემსი მარია.
 ისე გათხოვდა, საქმრო თვალით არ დაუნახავს,
 კაცის მკლავები ელანდება სახრჩობელეზად,

ნეფის მაყრიონს მისი მზერა გზას დაუნაღმავს
და ცისთვალეები იქცევიან გულცივ მკვლევებად.
ფერმისკენ მიდის და ლილინებს ვაჟას პოემას.
ხევსურის ქალა, ცისფერთვალა მწყემსი მარიამ.
ის ჯერ არ იცნობს ამ ცხოვრების ამაოებას.
დედის დანახვა მას პირველად არ უხარია.
ფერმისკენ მიდის
ცისფერთვალა მწყემსი მარიამ.

ჩიტის ბუდეებს უთვალთვალეებს თვალეზამკამა,
მინდვრის ყვავილებს ეფერება უკანასკნელად...
მისი სხეული ფოთოლივით რატომ კანკალებს?
გული რად ფეთქავს ისე თითქოს მალე გასკდება?

ფერმისკენ მიდის და ლილინებს ვაჟას პოემას.
ხევსურის ქალა, ცისფერთვალა მწყემსი მარიამ.
ის ჯერ არ იცნობს ამ ცხოვრების ამაოებას.
დედის დანახვა მას პირველად არ უხარია.
ფერმისკენ მიდის
ცისფერთვალა მწყემსი მარიამ.

ასწავლეს – ცხენზე ჯირითი და თოფის ხმარება,
გვერდის აქცევა, სად სამანთა წმინდა ძვლებია,
ზვავი სად წყდება და გზანვრილი სად იხრამება,
მაგრამ ტკივილის მართვა არვის უსწავლებია.

ფერმისკენ მიდის და ლილინებს ვაჟას პოემას.
ხევსურის ქალა, ცისფერთვალა მწყემსი მარიამ.
ის ჯერ არ იცნობს ამ ცხოვრების ამაოებას.
დედის დანახვა მას პირველად არ უხარია.
ფერმისკენ მიდის
ცისფერთვალა მწყემსი მარიამ.

ხევსურის ქალი მტერს უომრად არ ეგუება,
რა გინდ სასტიკი ბედის ურდო შემოეჯაროს,
მღერის მარიამ ჩანჩქერებად და მთის რუებად:
წუთისოფელო, დახელთულო, ბეჩავთ მხლენჩავო!

ფერმისკენ მიდის და ლილინებს ვაჟას პოემას.
ხევსურის ქალა, ცისფერთვალა მწყემსი მარიამ.
ის ჯერ არ იცნობს ამ ცხოვრების ამაოებას.
დედის დანახვა მას პირველად არ უხარია.
ფერმისკენ მიდის
ცისფერთვალა მწყემსი მარიამ.
ეუბნებიან, რომ ეს კაცი მისი ქმარია.
ტირის მარიამ.

შენ ხარ უდაბნო

ბევრი საიდან შემეგროვა, ცოტაც ვერ ვნახე.
ვგავარ ოაზისს წყალუხვს, მაგრამ უბედუინოს,
შენ ხარ უდაბნო, საქართველო, რაის ვენახი,
სავსე ქვიშით და ქარიშხლებით უბედურების.

ამ ყველაფერს კი პირი უჩანს ისე უგვანი,
ვინძლო, ვერასდროს მოაღწიო ჩემს სიმწვანემდე,
შენ, ძაღლის თავი იქ დამარხე, სადაც უგანე
მხარი, მთის ვიწრო ბილიკებს და ტრასებს დანებდი.

ხეებს ხელები დააჭერი და ყავარჯნებად
ლამპიონები შეაჩეჩე, ელნათურები,
ამ ესთეტიკის დედაც-მეთქი, რის გამარჯვება?!
ალგეთელ ლეკვებს ძვლებიანად ჭამენ ტურები.

ესეც ნანატრი მომავალი, ჩემო ილია,
კარგად დაგვხედე, დაგვაკვირდი ცის სიმაღლიდან,
ქვეყნიდან ყველა გასასვლელი გზა გახსნილია,
ყველა გადარჩა, ვინც ნავიდა მამის სახლიდან.

უძღები შვილი მაძღარია, ხოლო ერთგული,
უკეთუ, იყოს... უკეთესად მაინც არ არის.
ლუკმის მაგივრად, გადავტეხეთ ორად ენგური,
დავწვით ხიდები, ამოვქოლეთ ყველა დარანი.

დავწვით სახლები, ნალიები და გალიები
შევკარით ძვლებით საიმედოდ, ხარისხიანად.
და ჩავანაცვლეთ „მოსკოვები“ „ანტალიებით...“
დილის რადიო იუნყება ხალისიანად,

მოდის, ისწრაფე, დაენაფე ვიწრო წყაროებს,
არ გეკადრება, საქართველო, რაის მადლობა?!
წყალს ეხვეწება კერპად ქცეულ წყლის სანარმოებს
ძღვევამოსილი ეროვნული თვითმყოფადობა.

აქ ვდგავარ, თუმცა სხვაგვარადაც შეიძლებოდა
საქმის წარმართვა – სარფიანად, მომგებიანად,
მინა კი არა, ჯოჯოხეთიც შეიძვრებოდა
ქურუმებიან, პაპებიან, მოგვებიანად,

ჩემი სასტიკი ნაბიჯების შეუვალლობით,
მაგრამ ქარიშხლად ყოფნას ისევ სიოდ ვარჩიე,
უფლის ან, იქნებ, საკუთარი თავის წყალობით,
ყვავილთა მოდგმა გადათელვას გადავარჩინე.

მოდი, ისწრაფე, დაეწაფე ჩემს სავანეებს,
ჩემო მაშვრალო, საქართველო, აქ გადარჩები,
ამ ერთგულებას თავს არასდროს არ დავანებებ,
შენც რომ წახვიდე, მე აქ ვდგავარ და აქ დავრჩები!

ქილისპირული

როგორ აენყო ყველაფერი, ჩემო ყვითელო
გულო, რუბიკის კუბიკივით, პროპორციების
დაცვით – ჯერ იყო დაბადება, მერე სიკვდილი,
თუმცა სხვაგვარი, დროებითი, როგორც ციება.

ხმოზა: ხისა თუ ნაყოფის თუ მარცვლის და განცდის...
შესაბამისად – აღარც მადლი, აღარც მშვიდობა...
მე მაშინ შევცდი, როცა ვიშვი და არ განგკაცდი
ანუ დროულად რომ ვერ მივხვდი, აქ რა მინდოდა.

აქ, სადაც ყველა თავის გზაზე მიდის ლოთივით
და თვალი მაინც უკან რჩება, უმალ მოტივი
რომ გამოძებნონ დაცემულთა გადასათელად,
მოკლედ, აქ, სადაც, ყველაფერი არის ნათელი,

რაც იმას ნიშნავს, რომ სიბნელეც სადღაც აქვია,
როგორც ცდუნება მოკვდავთაგან დასაძლეველი...
ესეც საქმეა, პოეზია, ესეც საქმეა –
ლექსს შეაფარო უბინაო ნაზარეველი.

სხვები კი...

სხვები ჩემს ინტერესს ნაკლებად კვეთენ,
მე მსურდა შენთან მესაუბრა ვირტუალურად,
ან რა საქმე მაქვს, სიყვარულო, საუბრის მეტი,
როცა მინდობარ ასე ცხადად და დაფარულად.

როცა იმდენად ახლო ხარ, რომ ვერც კი გეხები,
როცა იმდენად შორი ხარ, რომ ძალა არ მყოფნის,
წავიდე შენგან, უკან მრჩება მხრებიც, ფეხებიც,
შესაბამისად, ვრჩები შენთან, გზის უარყოფით
გამონვეული ტრავმებით და ლექსჩაქცევებით,
რადგან ამ ხალხში, მათ გულებში და მათ ქცევებში
ვერსად ვიპოვე, ვისი პოვნაც მსურდა ესოდენ –
მისი სახელი იესოა. უნდა გესმოდეს,

შენ, ყველაფერი ზედმინევნით, ჩემო ყვითელო,
ეს ღმერთნაკლული სიყვარული რომ გამიმთელო,
რომ დამარწმუნო – აქ დარჩენა ჯობდა ხეტიალს.
რომ კარგად ყოფნა პოეტისთვის მეტისმეტია.

ასე, ამგვარად, რაც იყო და რაც არ იქნება,
შენს ხელში არის ჩემო სულო, ჩემო თავ-ბედო,
რადგან შენა ხარ ერთადერთი ჩემი მიგნება,
შენ ხარ ის სახლი, სადაც ვიშვი, სადაც დავბერდი;

სადაც ჯერ ისევ ბავშვი ვარ და ლექსებს გიყვები;
სადაც ფანჯრებთან ქოთნებივით სხედან ციყვები;
სადაც პრინცი ვარ უთვისტომო და თავქარიან
კარმას ვმკურნალობ...

სადაც მხოლოდ ერთი კარია,
რომელსაც სისხლით აწერია: „ნეტარ არიან
მასში შემსვლელნი, სამუდამოდ, არა დროებით!“
მახსოვს ოდესღაც მგზავრი შემხვდა, გზაარეული,
და შემომჩივლა დამაშვრალმა ამაოებით:

„ხელნაწერ ლექსებს სადღა ნახავ ანდა წერილებს,
კარგა ხანია ჩაანაცვლა ვორდმა რვეული...“

და გაიცინეს ხელნაწერმა ჩემმა ფიქრებმა,
მტრედებივით რომ გამოვგზავნე შენი სახლისკენ,
რადგან შენა ხარ ერთადერთი ჩემი მიგნება
და თვითონ მიკვირს, ხელის ხლება როგორ გავრისკე.

სწორედ ამიტომ, გულყვითელავ, უნდა გესმოდეს,
რა მარტივი ვარ, რა რთული და რა უცაბედი,
სანამ სიყვარულს ისარივით გულში გესროდე,
უნდა იცოდე, რაც გავბედე, რაც ვერ გავბედე.

თუმცა რაღა დროს ისრებია და რაინდები.
ეგ დრო წავიდა რა ხანია. ინოვაცია –
ერთი მესიჯით შემიძლია, რომ მომინდები,
გავიგო სად ხარ, რას აკეთებ ან რა გაცვია.

მაგრამ მე მაინც, ძველებურად, ამ ხელნაწერით
ვცადე გრძნობების აღწერა და დაანონსება,
და რაც დავწერე – დავწერე და რაც ვერ დავწერე,
ძილისპირულში გიგალობონ ანგელოსებმა.

Notre Dame de Paris

გამუდმებით ბედთან მოასპარეზე
ჩაფერფლილი კოცონივით ანათებ,
შენ წახვედი, აირჩიე პარიზი.
მე მთანმინდის მთვარეს
ვერ ვუღალატე.

შენ აგინვავს მხრებს ბოდღერის ამბორი
და გიშვილებს ღვთისმშობელი პარიზის,
მე დამიცავს განდევილი თაბორი,
ფიქრს ამიმღვრევს ექო ტატოს ქარიზმის.

მოვიყუდე ლუდის კათხას ქაფიანს
და ოცნებებს ნიჩბებივით მოვუსმევ,
შენ მოუსმენ ვინმე Lara Fabian-ს,
მე თეონა ქუმსიაშვილს მოვუსმენ.

არხოტისკენ გავჭრი
გზანვრილს თოვლიანს
და მდინარეს შევერევი სენიანს,
მე ამლაში გაყინულს მიპოვიან,
შენ, პარიზში გიპოვნიან ცრემლიანს.

მაია ციციშვილი

ნიუ-ორლეანი – ნიღბების ქალაქი

2011 წელი, ჰაზინგტონი

– შენ გახსენი!
 – არა, ჯერ შენ!
 – კარგი, მაშინ მე ვინყებ, – საზეიმო ხმით გამოაცხადა ალექსმა.

– არასწორი მხრიდან ხსნი, – ემილის მოუთმენლობა დაეტყო ხმაში.

ალექსმა ლამაზად გაფორმებული საშობაო ყუთიდან სასტუმროს ბუკლეტი ამოიღო.

– ნიუ-ორლეანში სასტუმრო დავჯავშნე, ხომ ვამბობდით, თებერვლის ბოლოს ერთად აგველო დასვენების დღეები. “Mardi Gras-“ პერიოდში ნიუ-ორლეანში ჩასვლა ცუდი აზრი არ უნდა იყოს, შენ რას ფიქრობ? – ჰკითხა ემილი.

ალექსს წამიერად თითქოს რაღაც უსიამოვნომ გადაურბინო სახეზე, მაგრამ ემილიმ მაინც შეამჩნია,

– რაღაც არ ჩანხარ აღფრთოვანებული, გამოტყედი, არ მოგნონს იდეა!
 – რას ამბობ, როგორ შეიძლება, არ მომწონდეს, თანაც სასტუმრო პირდა-

პირ ბურბონ სტრიტზეა. ვიცი, “Mardi Gras“ დროს კარგი სასტუმროს შოვნა რა რთულია. ჩემი საჩუქარი გახსენი და მიხედები რაშია საქმე! – თავი გაიმართლა ალექსმა.

ემილიმ ფერადი კონვერტიდან კარიბის ზღვის რეზორტის ბუკლეტი და თვითმფრინავის ბილეთები ამოიღო და სიცილი აუტყდა, ალექსიც აჰყვა.

– რა ვქნათ?! ფაქტია, ორივეგან ვერ წავალთ, რომელიმე უნდა ავირჩიოთ. მოდი, შენი დავიტოვოთ, კარიბის ზღვაზე უკეთესად დავისვენებთ, – შესთავაზა ემილიმ.

– არა, სამართლიანი არ იქნება, – იუარა ალექსმა. – შენ ხომ ნიუ-ორლეანი გინდოდა. მოდი, კენჭი ვყაროთ და იმის მიხედვით გადავწყვიტოთ.

– რატომ ლელავ? – გაეცინა ემილის. – სულ ერთი არაა? ორივეგან კარგი იქნება!

ნიუ-ორლეანმა გაიმარჯვა.

– გადაწყდა! ნიუ-ორლეანი, – ხმა-
მაღლა თქვა ალექსმა.

ალექსი ფანჯრიდან იყურებოდა. ბევრისთვის ნანატრი თოვლის, „თეთრი შობის“ ნაცვლად, გარეთ შემოდგომის ქარიანი ამინდი იდგა. საშობაოდ მორთულ, ნაძვის ხით განწყობილ მყუდრო ბინაში თბილოდა.

– ემილი, გინდა გარეთ გავიდეთ? ცოტა გავისეირნოთ!

– ამ ქარში?! – გაიკვირვა ემილიმ.
– კარგი, მოდი გავიდეთ, – რადგან ბიჭს მოუსვენრობა შეამჩნია, უცბად დაეთანხმა. რომ დავბრუნდებით, მერე ვისაუბროთ. სიცივიდან შინ რომ შემოვალთ, უფრო გვესიამოვნება.

პირველი წელი იყო, რაც შობას ერთ ბინაში ხვდებოდნენ, ამიტომ ემილი განსაკუთრებული მონდომებით შეუდგა სამზადისს. კარგა ხნით ადრე დაიწყო ზრუნვა საშობაო სადილის მენიუზე, სუფრის ლამაზად განწყობაზე, ნაძვის ხის დეკორაციებზე. იმდენად მოიცვა ამ ყველაფერზე ფიქრმა, რომ ბოლოს მისი შემყურე ალექსიც გატაცებით ჩართო მზადების პროცესში. საშობაო სადილზე ალექსის ბავშვობის მეგობარი, ჯეფი ჰყავდათ დაპატიჟებული, თავის საცოლეს ქლერთან ერთად. ჯეფს და ქლერს ქორწილი ზაფხულში ჰქონდათ დაგეგმილი, ალექსი და ემილი კი საორგანიზაციო საკითხებში ეხმარებოდნენ. იცოდნენ, შორს არ იყო ის დრო, როცა თვითონაც მოუწევდათ ამავე გზის გავლა.

– ჯეფ, ახალი საათი გიკეთია?

– ხო მაგარია? ქლერის საჩუქარია,
– თქვა ჯეფმა.

– ქლერ, შევაფასეთ, დავაფასეთ, მართლა მაგარია! – შეაქო ალექსმა.

– საჩუქრებთან დაკავშირებით ჩვენ საინტერესო ისტორია გვქონდა,
– ემილიმ სიცილით დაიწყო მოყოლა,
– ალექსმა თებერვალში საგზურები

აილო კარიბის ზღვაზე რამდენიმე დღიანი მოგზაურობისთვის, მე კი ზუსტად იმ დროისთვის ნიუ-ორლეანში დავჯავშნე სასტუმროს ნომერი. სამწუხაროდ, ორივეგან ხომ ვერ წავიდოდით, ამიტომ ერთზე უარის თქმამ მოგვიწია.

– რომელი აირჩიეთ? – ჰკითხა ქლერმა.

– კენჭი ვყარეთ და იმის მიხედვით ნიუ-ორლეანი გადაწყდა, – გაეცინა ემილის.

ალექსმა ჯეფის გაკვირვებულ სახეს თვალი აარიდა. ემილიმ ეს დაიჭირა.

სადილის მერე ბუხარი დაანთეს.

– ვინცებთ თამაშს. ალექს, სად ხარ, სად იკარგები?! – დაუძახა ემილიმ.

– მოვდივარ! – სამზარეულოდან გამოსძახა ალექსმა.

თამაშის შემდეგ ფილმი ნახეს, ემილიმ სახუმარო სიურპრიზებიც დაარიგა, თუმცა ამდენი ხნის მოლოდინისა და მზადების შემდეგ გრძნობდა, რომ ამ ყველაფრისგან სიამოვნებას ვერ იღებდა, მაგრამ ცდილობდა არ შეემჩნია.

ქლერი და ჯეფი წასასვლელად წამოდგნენ.

შობის ისეთი საღამო, როგორიც ემილის წარმოედგინა, არ გამოვიდა.

შვილი წლით აღრე – 2004 წლის თებერვალი, ნიუ-ორლეანი

“ardi Gras“ როცა თავისი გრანდიოზული კარნავალებითა და საზეიმო მსვლელობებით ძალაშია შესული, ქალაქი უსაზღვრო მხიარულებითა და ვნებითაა მოცული. ქუჩები “Mardi Gras“ სიმბოლოებით იისფერი, მწვანე, ოქროსფერი მძივებით არის მოფენილი: იისფერი სამართლიანობის სიმბოლოა, მწვანე – რწმენისა, ოქროსფერი – ძალაუფლებისა. ამ უნიკალური დღესასწაულის საფუძველი მითები, ლეგენდები, ლიტერატურა, ხელოვნება, პოლიტიკა, სოციალური მღელვარებაა, ამიტომაც აქვს მრავალგვარი სახე – გართობის,

იუმორის, სატირის, გროტესკის ფორმით გამოხატული. ევროპულ ფუნდამენტზე აგებული, თავისი აფრიკულ-კარიბიული ფესვებით, “Mardi Gras” 1699 წლიდან მოყოლებული დღემდე ლუიზიანას საინტერესო ისტორიას გადმოგვცემს, სადაც ყველა ამ ხალხის კულტურაა არეკლილი.

– ჯული, ნახე რა მაგარი ვინმეა! – მოესმა ალექს ზურგს უკან და ხმამ და სიცილმა მის გულთან ძალიან ახლოს გაიარა. უნდოდა, გაეგო, ვის ეკუთვნოდა ეს ხმა, მიტრიალდა, მაგრამ გოგონას ოქროსფერი ნიღაბი ეკეთა და სახე არ უჩანდა.

– ერიკა, წამო რამე შეეჭამოთ, თორემ შიმშილისგან თავბრუ დამეხვა! – უთხრა ოქროსნიღბიანმა მეგობარს.

გოგონებმა ხალხის ნაკადსა და შეძახილებში გზა გაიკვლიეს. ალექსმა ჯეფს რაღაც გადაულაპარაკა და გოგონებს გაჰყვინენ.

– თქვენ ჩვენ მოგვდევთ? – ცოტა ხნის სიარულის შემდეგ შემოუტრიალდა ბიჭებს გოგონა, რომელსაც ჯული ერქვა.

– არ მოგვდევთ, მოგყვებით. როგორც ჩანს, საერთო გზა გვაქვს, – გაიცინა ალექსმა.

გოგონები კაფეში შევიდნენ, ბიჭებიც შეჰყვინენ.

– გზის გარდა, ჩვენი სურვილებიც დაემთხვა, ჩვენც სწორედ ამ კაფეში ვაპირებდით შემოსვლას, – ღიმილით მიმართა ალექსმა გოგონებს.

გოგონებს გაეცინათ. ბიჭები გვერდითა მაგიდას მიუსხდნენ და ერთმანეთს გამოელაპარაკნენ.

სანამ ერიკა ნიღაბს მოიხსნიდა, ალექსი მანამდე გრძნობდა, რომ მოეწონებოდა, მაგრამ მაინც გაკვირვებული უყურებდა გოგონას არარეალური არსებიდან რეალურ არსებად გარდაქმნას.

– გამარჯობა, – გაეცინა ერიკას ალექსის გაცეცხულ მზერაზე.

– გამარჯობა, – გაეცინა ალექსაც.

როგორც ლაპარაკიდან გაირკვა, ჯული და ერიკა ადგილობრივები იყვნენ – “Tulane” უნივერსიტეტის სტუდენტები.

ჯულის დაგეგმილი ჰქონდა, მომდევნო სასწავლო სემესტრიდან სწავლა ევროპაში გაეგრძელებინა. აღფრთოვანებას ვერ მალავდა, როგორ მოუთმენლად ელოდა აგვისტოს დადგომას იტალიაში გადასაბარებლად. ჯეფი ხუმრობდა, ჯული კი მის ხუმრობებზე ხმამაღლა იცინოდა. მათი შემხედვარე ვერავინ იფიქრებდა, რომ დიდი ხნის მეგობრები არ იყვნენ და ერთმანეთი მხოლოდ რამდენიმე წუთის წინ გაიცნეს.

ერიკა და ალექსი ლაპარაკში არ ერეოდნენ, ჩუმად ისხდნენ, თითქოს „მდუმარე საუბარი“ უფრო მრავლისმეტყველი იყო მათთვის.

ჯული ქალაქის შესახებ რაღაცას ჰყვებოდა, ალექსი მხოლოდ შიგადაშიგ უსმენდა.

– ნიუ-ორლეანი ჯაზის, მოჩვენებების, სულიერი რიტუალებისა და ირაციონალობების ქალაქია. ტყუილად კი არ იყო ამ ქალაქის მკვიდრი „გუდუს დედოფლად“ წოდებული მარია ლავო. ნიუ-ორლეანის არარეალურობა მის დაგეგმარებაშიც გამოიხატება. მდინარე მისისიპის უცნაური მოსახვევებისა და წყალთან ამორფული საზღვრების გამო, ქალაქი სტანდარტულად, მხარეების მიხედვით არ არის დაყოფილი. დაივიწყეთ კომპასით: ჩრდილოეთის, სამხრეთის, აღმოსავლეთის, დასავლეთის ნაცვლად Uptown, Downtown, River town, Lake town-ია. პარალელური ქუჩები მოულოდნელად გადაიკვეთება, უცნაური გეომეტრიაა, ამიტომაც ნიუ-ორლეანში ასე ადვილია დაიკარგო, როგორც პირდაპირი, ისე გადატანითი მნიშვნელობით, – ღიმილით თქვა ჯული და ალექსს მრავალმნიშვნელოვნად გადახედა.

კაფედან გამოსვლისას ერიკას ნი-

ლაბი დაუვარდა. შეიძლება შეამჩნია კიდეც, მაგრამ ასაღებად არ დახრილა. ალექსმა აილო და პერანგის გულის ჯიბეში ჩაიდო.

– ჰეი, ალექსს, გესმის? საით მიდიხარ, ორიენტირები აგერია? – ჯეფის ხმა მოესმა ალექსს, მაგრამ მისთვის ჩვეულებრივ ხუმრობით აღარ უპასუხია.

მომდევნო დღეებში აჭურულავინებიან ფრანგულ კვარტალ ბურბონ სტრიტზე მუსიკა, სასმელები, ვნება – ყველაფერი ერთმანეთში აირია.

ქუჩის კაფეში ისხდნენ, ლუდს სვამდნენ და ჯაზს უსმენდნენ, ნამდვილ, ავთენტიკურ, ნიუ-ორლეანული ჩამოსხმის ჯაზს, რომლის მოსმენაც ყველგან შეიძლება: რესტორნებში, კაფეებში, ბარებში ანდა უბრალოდ ქუჩებში.

– ამბობენ, ნიუ-ორლეანში ალიგატორის ხორცისგან დამზადებულ სენდვიჩი “Po’ boy” და წვნიან გამბოს თუ გასინჯავ, “Hurricane” და “Sazerac” კოქტეილებს დააყოლებ და ქუჩაში მოხეტიალე მუსიკოსთა ჯგუფს მოუსმენ, რომელიც ჯაზის შესრულების ოსტატობით გაგაოცებს, მხოლოდ მაშინ იგრძნობ ამ ქალაქის შეუდარებელ ხიბლს, თორემ თავიდან შეიძლება გაკვირვებულმა გაიფიქრო, ესაა თქვენი ნაქები ნიუ-ორლეანი? – თქვა ჯეფმა.

– “Beignets” ხომ გასინჯეთ, ესეც ნიუ-ორლეანის „ხელწერაა“ – დაამატა ჯულიმ.

– ტკბილეულის დიდი მოყვარული არა ვარ, აი, წვნიანი გამბო კი მართლაც მაგარია.

შეიძლება ითქვას, ქალაქის მთავარ საიდუმლოებებს ჩაწვდით, ასე არაა? – ჰკითხა გოგოებს ჯეფმა.

– არა, არა, ძალიან მნიშვნელოვანი რამ გამოგრჩათ, – თქვა ჯულიმ და ერიკას ეშმაკურად გადახედა. – ხომ ასეა ერიკა?

– ნამდვილად ასეა! – გაეცინა ერიკას.

ბიჭები ინტრიგის მოლოდინმა დაადუმა.

– ჯამბალაია! – შესძახა ჯულიმ და გადაიხარხარა.

– გულგრილი ვარ ამ კერძის მიმართ, – ჯეფის ნათქვამში იმედგაცრუება იგრძნობოდა.

– ჯეფ, დამიჯერე, დღევანდელი საღამოს შემდეგ გულგრილი ვეღარ დარჩები. ჯამბალაია ფრანგულ-აფრიკული სამზარეულოების საუცხოო ნაზავია, ამიტომ ვერსად ვერ გასინჯავ ისეთს, როგორსაც აქ, მის სამშობლოში ამზადებებენ, – უთხრა ერიკამ.

– ტრადიციულად, ჯამბალაიას ხომ ხორცის, ბოსტნეულის, თევზეულისა და ბრინჯისგან ამზადებენ, მაგრამ ჩვენ საღამოს ისეთ ადგილას წაგიყვანთ, სადაც განსხვავებულად აკეთებენ. ჩილის რაღაც საიდუმლო სანელებლებს უმატებენ, რომლებიც სიამოვნებისგან აბრუებს, – დაამატა ჯულიმ.

– ამას კიდეც გაბრუება უნდა?! – მიანიშნა ჯეფმა ალექსზე. ჯულიმ გულიანად გადაიხარხარა.

– რაო, რა თქვა ჩემზე? – გაეცინა ალექსაც.

– ჯამბალაის შემდეგ, თუ გინდათ, JAZZ PRESERVATION HALL -ში წავიდეთ, – შესთავაზა ჯულიმ ბიჭებს.

– HALL დარბაზივით ჟღერს, სინამდვილეში სარდაფს უფრო ჰგავს. იქ ყველაფერი ძველებურადაა შემონახული. დღესაც ისევე უკრავენ, როგორც ასი წლის წინათ – ყოველისმომცველი რიტმი, საოცარი ჰარმონიულობა და უსაზღვრო ფანტაზია. აღან ჯათლემ, ვინც Preservation Hall დაარსა, თქვა: მგონი, ნიუ-ორლეანი ერთადერთი ადგილია, სადაც ბავშვს რომ ჰკითხო, რა უნდა რომ გამოვიდეს, იმის ნაცვლად გიპასუხოს – პოლიციელი ან მეხანძრე, იტყვის: „მუსიკოსი მინდა, გავხდე!“

– ნიუ-ორლეანს სამი რამ ხდის განუმეორებელს: მუსიკა, ღამის ცხოვრება და საჭმელები. კრეოლურ ქეჯუნს

სამზარეულო, ჩემი აზრით, ერთ-ერთი საუკეთესოა, – თქვა ჯეფმა.

– კარნავალები არა? – გაუკვირდა ჯულის. ბიჭებს ხმა არ ამოუღიათ.

– როგორ, ჯერ მარტო “Mardi Gras” რად ღირს, თავისი საზეიმო მსვლელობითა და თვალისმომჭრელი კოსტუმებით, – ხმაში წყენა დაეტყო ჯულის.

– სიმართლე რომ გითხრა, კარნავალების აზრი დიდად არ მესმის, – აღნიშნა ჯეფმა.

ჯული ისევ აღელდა.

– რას ამბობ?! ძველ დროში ნიღბები მეტს გეტყოდნენ ადამიანების შესახებ, ვიდრე ნამდვილი სახეები. მეზღვაურები კაპიტნის ფორმაში გამოეწყობოდნენ, კაპიტნები – მეკობრეების, ლატაკები საბირჟო მაკლერებად ინიღბებოდნენ, ბანკირები – ყაჩაღებად, კდემამოსილი ქალები, სათავგადასავლო ინტრიგების ძიებაში, პროსტიტუტებად გადაიქცეოდნენ ხოლმე. ცნობილია, როდესაც ადამიანი ნიღბს იკეთებს, ამით იმის ანაზღაურებას ცდილობს, რის უკმარისობასაც ცხოვრებაში განიცდის.

– გამახსენე, რა ნიღბი გეკეთა! – ირონია დაეტყო ჯეფის ხმას.

– ჯეფ, – გაეცინა ჯულის. – შენ თუ კარნავალები არ გიყვარს, “Mardi Gras“-ზე მარტო მიძივების სასროლად ჩამოხვედი?

– ეგრეც რომ იყოს, ამაში არის რამე არასწორი? – იკითხა ჯეფმა.

– რა თქმა უნდა არა, რადგან ამ ქალაქში არავინ არავის არ განსჯის. აქ წესები გამონაკლისებით არის სავესე, ყველამ თვითონ უნდა განსაზღვროს, რა არის სწორი და რა არა. ამას საკუთარი მორალი გკარნახობს.

– ამ საღამოს ფრანგული კვარტლის ყველა ბარი უნდა ჩამოვიარო. სმისა და მონვეისგან გრძნობა თუ დავკარგე, იქნებ როგორმე მიმათრიოთ ჩვენს სასტუმრომდე. ჩემი ინდივიდუალური მორალი მკარნახობს, რომ ესაა სწორი ქცევა.

– ჯეფ, ვერ გეტყვი, რომ კარგად ხუმრობ, მაგრამ გეპატიება, შენ ხომ იუმორისტი არა ხარ, – გაიცინა ჯული.

– ეს ხუმრობა კი არა, სატირაა, მაგრამ შენც გეპატიება. თუ ვერ ჩასწვდი, არც შენ ხარ სატირიკოსი, ჯული! – გამოაჯავრა ჯეფმა.

– მეც მომწონს კარნავალები, – თქვა ერიკამ. მის ფუნდამენტში, ნიღბების ცვლით, სოციალური თანასწორობის იდეაა ჩადებული.

– რალაც არ უხდება კარნავალებს სოციალური თანასწორობის იდეა, ერიკა, – გააპროტესტა ალექსმა.

– რატომ? – გაიკვირა ერიკამ. – ეს ხომ ყველაზე თავისუფალი და დემოკრატიული სიტუაციაა. იპოვე შესაფერისი კოსტიუმი და ნიღბი და განასახიერე ვინც გინდა. ნიღბი ინტრიგის შესანარჩუნებლად გჭირდება. ამ დროს ყველანაირი ბარიერი იხსნება, აღარ არიან ღარიბები და მდიდრები, ჭკვიანები და სულელები, ახალგაზრდები და ხანდაზმულები.

– დალიე რამდენიც გინდა, მსუყედ მიირთვი, შეგიძლია გასკდე ჭამით, – სიცილით გააგრძელა ჯული.

– მე ამის პრობლემა წლის განმავლობაშიც არ მაქვს, – ჩაურთო ჯეფმა.

– ამ პერიოდში ნებისმიერი ხუმრობა მისაღებია, – განაგრძო ჯული. – დაივიწყე ქცევის კოდექსი, შეგიძლია, მიაფურთხო ეტიკეტს, მთელი წლის დაგროვილი გრძნობები გამოუმვა და გაგიჟდე. ადამიანს ზოგჯერ სჭირდება გაგიჟება. შეგიძლია სიყვარული გააბა პირველ შემხვედრთან.

– როგორც ჩვენს შემთხვევაში, – იხუმრა ჯეფმა და მიხვდა, რომ ზედმეტი მოუვიდა.

– გრძნობებში შემხვედრები დანომრილი არ არის: პირველი, მეორე ან მესამე. შეიძლება იყოს პირველი, შეიძლება მეათე, – წყნარად თქვა ალექსმა.

ბიჭების D.C.-ში დაბრუნების წინა ღამეს Frenchman street-ის ოთხივენი კაფეში ისხდნენ. მიუხედავად იმისა, რომ შუალამე კარგა ხნის გადასული იყო, ხალხი მაინც განუწყვეტელი მიდი-მოდიოდა. თითქოს ძილისთვის დრო არავის ემეტებოდა. მუსიკოსები თავდავინწყებით უკრავდნენ. შუალამის ემოციური გარემოსა და კარგი მუსიკის მიუხედავად, ყურებჩამოყრილნი, უხალისოდ საუბრობდნენ ნიუ-ორლეანისთვის შერქმეული სახელების შესახებ.

ერთ-ერთი ვერსიით, ქალაქის მეტსახელი “Big Easy“ მის მდიდარ მუსიკალურ მემკვიდრეობასთანაა დაკავშირებული, რადგან ადრიდანვე ამერიკის არც ერთი ქალაქი არ იყო და ჯაზისა და ბლუზის მუსიკოსებისათვის ისე გახსნილი და მათი ისეთი მხარდამჭერი, როგორც ნიუ-ორლეანი. აქ ისინი, მუსიკის სწავლასა და შემოქმედებით დახვეწასთან ერთად, სამუშაოსაც შედარებით მარტივად შოულობდნენ – უკრავდნენ ხან პირდაპირ ქუჩებსა და პარკებში, ხანაც სხვადასხვა ტიპის კლუბებში, რომლებიც ხშირად ცალკეულ მუსიკოსებს ან ორკესტრებს ქირობდნენ კერძო წვეულებებისთვის. ქუჩის კონცერტებს თბილი კლიმატიც უწყობდა ხელს.

სხვა ვერსიით, “Big Easy“ ალკოჰოლის დიდ არჩევანსა და მისი მოხმარების სიმარტივეს გულისხმობს. ალკოჰოლის აკრძალვის პერიოდშიც კი, მშრალი კანონის მოქმედების დროს, ნიუ-ორლეანი აქტიურად განაგრძობდა ღამის ცხოვრებას.

– ძნელია ამ ხალხისანი ქალაქიდან ყოველდღიურობაში დაბრუნება, – ამოიოხრა ჯეფმა. აქ ჰაერში ნამდვილად არის რაღაც ისეთი, რაც ერთ-ერთ ყველაზე რომანტიკულსა და ლალ ქალაქად აქცევს, ამიტომაც ეძახიან “albat City that care forgot“ („ზრუნვა დაივიწყე“). – ნიუ-ორლეანის არაოფიციალური დევიზია – „დაე იდინოს

კარგმა დღეებმა!“ – დაამატა ჯულიმ.

– მართლაც წარმოუდგენლად კარგი დღეები იყო, – დანანებით თქვა ჯეფმა და ალექსს გადახედა. – არ გესმის, კაცო, დიდი სიმარტივეო და, შენ რამ დაგამძიმა ასე! ცოცხალია? შეხედეთ, ხომ არ მოკვდა, ხმას არ იღებს რომეო, – გაეცინა ჯეფს.

ალექსი და ჯეფი აეროპორტში გოგონებმა გააცილეს. ალექსმა უკვე დანამდვილებით იცოდა, რომ ამ ქალაქის ხშირი სტუმარი იქნებოდა.

შემდეგ ჩასვლაზე ნიუ-ორლეანი ალექსს შედარებით დამშვიდებული დაუხვდა. “Mardi Gras“ ჩავლით თითქოს ციებ-ცხელებისაგან განიკურნა, თუმცა სიცოცხლე და ხალისი კვლავინდებურად არ მოჰკლებია. მუსიკაც, ძველებურად, ყველგან თან გდევდა.

ერიკა ალექსს ამ უნიკალურ ქალაქს აცნობდა თავისი მრავალფეროვანი კოლონიალური ისტორიით, მმართველობის სამჯერადი ცვლით. პირველი მაცხოვრებლები ფრანგები იყვნენ, ქალაქიც მათ დააარსეს, მოგვიანებით, XVIII საუკუნეში, ომების შედეგად, ესპანელების ხელში გადავიდა, მერე, ხანმოკლე დროით, ისევ ფრანგებმა მიისაკუთრეს, საბოლოო მეპატრონეები კი ამერიკელები გახდნენ.

– ამ გადასვლ-გადმოსვლებმა არაჩვეულებრივი ნარევი მოგვცა, – ამაყად თქვა ერიკამ. – ქალაქს ყველა იმ ხალხის ნაციონალური კულტურის კვალი ატყვია. აწურული აივნები ისტორიულ ფრანგულ კვარტალში პარიზს მოგაგონებს, იქით ესპანური არქიტექტურა და ძველებური ესპანური სასაფლაოა, ლათინური ამერიკის კულტურასთანაც იგრძნობა კავშირი, უპირველეს ყოვლისა, კარნავალების ტრადიციით.

ქალაქი სამივე მხრიდან წყლითაა გარშემორტყმული: მექსიკის ყურე, მდინარე მისისიპი და პონჩარტრეინის ტბა.

– სხვათა, შორის, პონჩარტრეინი უგრძესი ხიდია მთელ ამერიკაში და გინესის წიგნშიცაა შესული, – შენიშნა ერიკამ და ცოტა ხნის დუმის შემდეგ დაამატა: – წყალი ნიუ-ორლეანის სილამაზეცაა და საშიშროებაც.

ერიკა რივერ ფრონტის მიდამოებში მეგობართან ერთად ქირაობდა ბინას. ალექსს უამბო, რომ სამი წლისაც არ იყო, როცა მშობლები ერთმანეთს დაშორდნენ. დედა მალევე ხელმეორედ გათხოვდა, კანადელს ცოლად გაჰყვა და ვანკუვერში გადავიდა საცხოვრებლად. მამა, ჯერ კიდევ სრულიად ახალგაზრდა, ერთ დილით საწოლში იპოვეს გარდაცვლილი. მამინ ერიკა პატარა იყო, ბევრი რამ არ ახსოვს, მაგრამ ის დღე დაამახსოვრდა. გრძნობდა, ცუდი რომ მოხდა. სახლში ვილაცები განუწყვეტლივ მიდი-მოდიოდნენ, ჩურჩულით ლაპარაკობდნენ, ამიტომ დღემდე არ უყვარს, როცა ჩურჩულებენ. ერიკა ბებია, მამის დედამ გაზარდა. ბოლო ხანს ბებია თავს კარგად ვერ გრძნობდა, სიარული უჭირდა, მესხიერებამაც უღალატა, ხანგრძლივად მისი მარტო დატოვება თანდათან საშიში ხდებოდა, ამიტომ მოხუცებულთა სახლში გადაიყვანა.

ერიკას თავის სარჩენად, სწავლასთან ერთად, მუშაობაც უნევდა. ზაფხულშიც აპირებდა კლასების აღებას და ამავე დროს მუშაობის გაგრძელებასაც. შეძლებულ ოჯახში გაზრდილი და, შესაბამისად, ამავე სოციალური ფენის ცხოვრებისეულ სტილს შეჩვეული ალექსი ნიუ-ორლეანის მოსახლეობის გარკვეული ნაწილის ამგვარი სიღარიბის ზღვარზე ყოფნას არ ელოდა.

– შენ რატომ არასდროს მიყვები შენი ოჯახის შესახებ? – ჰკითხა ერიკამ.

– როცა გაიცნობ, მოგიყვები, – უთხრა ალექსმა და შეატყო, ერიკას ესიამოვნა მისი ნათქვამი.

მოხუცთა სახლი, სადაც ერიკას ბე-

ბია ცხოვრობდა, ქალაქის აღმოსავლეთ ნაწილში მდებარეობდა.

– ბენ, ძალიან გადაღლილი და გამხდარი მეჩვენები, – ოთახში შესვლისთანავე ამ სიტყვებით შეეგება ალექსს ერიკას ბებია.

– ბენი ბებიას უმცროსი ძმია, დიდი ხნის წინ გარდაიცვალა, მაგრამ ბებია, როგორც ცოცხალს, ისე ახსენებს, – აუხსნა ალექსს ერიკამ, მაგნოლიები გამოართვა და ფანჯარაზე მდგარ პატარა ლარნაკში ჩაანყო.

ალექსმა ერიკას მონაცოლიდან იცოდა, რომ ბებიას სახლის წინ, სადაც გაიზარდა, მაგნოლიების ბუჩქები ყვაოდა. სახლი რამდენიმე წლის წინ გაყიდეს. როგორც ერიკამ უთხრა, სახლზე გული დიდად არ დასწყვეტია, რადგან ძველი და ნახევრად დანგრეული იყო, სახლის წინა პარმალი და მაგნოლიების ბუჩქები კი დღემდე ენატრება. ალექსმა ისიც შეიტყო, რომ მაგნოლია ლუიზიანას შტატის სიმბოლოდ არის მიჩნეული.

– რა ლამაზი მაგნოლიებია, – გვერდითა საწოლში მწოლიარე ქალი წამოინია და ალექსი ყურადღებით შეათვალიერა: – თქვენ კარლოსის ძმა ხართ, არა? უცნაურად გამოიყურებით, თავიდან ვერც გიცანით.

ბებია ყვავილებს თვალს არ აშორებდა, თითქოს რაღაცას იხსენებდა და თან ვერ იხსენებდა. ბოლოს, როგორც იქნა, თვალი მოსწყვიტა და ალექსი აათვალიერა.

– ბენ, ასე ვინრო მაისური რატომ გაცვია, სასურველია, შენი ზომის პერანგი გეპოვა.

– კარლოსის ძმა ხართ, არა? თავიდან ვერც გიცანით, – ერთსა და იმავეს იმეორებდა მეზობელ საწოლში მწოლიარე ქალი.

– უცნაური რამეა ადამიანის ტვინი, – ჩუმად უთხრა ერიკამ ალექსს. – ბებია ბენს ხშირად ახსენებს, თავის შვილს კი არასდროს. შეიძლება, ბავშვობაში მამაჩემის ხსენებით ჩემი ტრავმირება

არ უნდოდა და ეს დღემდე მეხსიერებაში აქვს ჩარჩენილი. როცა კოლეჯს დავამთავრებ და ნამდვილ სამსახურს ვიშოვი, უკეთეს პირობებში გადავიყვან, – თქვა ერიკამ ოთახიდან გამოსვლისას. ალექსმა თავი დაუქნია.

– ერიკა, რა მაცვია ასეთი, ასე რომ არ მოეწონათ ქალბატონებს? – გაეცინა ალექსს, როცა შენობიდან გამოვიდნენ.

– ბენ-კარლოს, შემომხედეთ! – ერიკამ თავი გადასწია, თვალები მოჭუტა და ალექსი შეათვალიერა, – მე მომწონს თქვენი ჩაცმის სტილი. – თქვა სიცილით, – ხო, მართლა!.. ჩაცმაზე გამახსენდა. ხომ შევთანხმდით, რომ კოსტიუმების მუზეუმს დავათვალიერებდით, გინდა ახლავე წავიდეთ?!

– არა ერიკა, არ შევთანხმებულვართ. შენ, უბრალოდ ახსენე, რომ არსებობს ასეთი მუზეუმი, რომელიც სანახავია, მე თავი დაგიქნე, ამას ეძახი შეთანხმებას?

– აქ კოსტიუმების მთელი ინდუსტრიაა. მუზეუმში ულამაზეს ექსპონატებს, წლის საუკეთესო კოსტიუმებსა და ნიღბებს ინახავენ. ეს ჩვეულებრივი კოსტიუმები არაა, ხელოვნების ნიმუშებია. გაგიჟდები, რამდენად შემოქმედებითი შეიძლება იყოს ადამიანი. ამის არნახვა შეუძლებელია!

– კოსტიუმი კოსტიუმი. გინდა ჩვეულებრივი დაარქვი, გინდა არაჩვეულებრივი, ჩემთვის საინტერესო არაა, მაგრამ, გული რომ არ დაგწყდეს, გპირდები, მომავალ წელს აუცილებლად დავათვალიერებ. იმ დორისტის ახალი კოსტიუმებიც შეემატება თავისი ნიღბებით და სანახავიც მეტი იქნება. შენ, სასაფლაოებიც გინდოდა, რომ მომენახულებინა. თუ შეიძლება, კოსტიუმების მუზეუმი და სასაფლაო მომავალი წლის განრიგში გადაიტანე.

– ნუ იცინი, სასაფლაო-ბალები ტურისტულ მარშრუტებშიც შედის. რახან ნიუ-ორლეანი წყალსა და ჭაობზეა გაშენებული, მიცვალებულებს მინაში

კი არ მარხავენ, არამედ ზევით, აკლდამების ტიპის კედლებში, სასაფლაოები აქ მშვიდი, თეთრი ქალაქებივითაა.

– რამდენჯერმე ჩავუარეთ და დავინახე. სრულიად საკმარისია. ამ ქალაქში იმდენი კარგი ადგილია, მაინცდამაინც სასაფლაოს ბალებში რატომ უნდა ვისეირნო, გაუგებარია.

– იმიტომ, რომ სასაფლაო ამ ქალაქის არქიტექტურულ ღირსშესანიშნაობას წარმოადგენს, დაკრძალვის აქაური ტრადიციაც თავისებურია. სამგლოვიარო პროცესია მძიმედ მიემართებოდა სასაფლაოსკენ, მაგრამ, როგორც კი მიცვალებულს დაკრძალვდნენ, ორკესტრი ისეთს შემოჰკრავდა, რომ ყველა ცეკვას იწყებდა. როცა ქალაქს კარგად გაიცნობ, ნახავ, კათოლიკური და წარმართული ტრადიციები როგორ არის ზოგჯერ გადაჯაჭვული. კარგი, რახან ასე აპროტესტებ, კოსტიუმების მუზეუმში სხვა დროს წავიდეთ, – უხალისოდ დაეთანხმა ერიკა.

– სჯობს ლუდი დავლიოთ! – შესთავაზა ალექსმა.

– მოპირდაპირე ქუჩაზე ჯუს-კაფეა. მოდი, იქ შევიდეთ, ყველაზე გემრიელ სმუტს ამზადებენ მთელ ნიუ-ორლეანში, – ერთბაშად გამოუკეთდა ხასიათი ერიკას.

– Nola-ს დიდი ხიბლი იმაშიცაა, რომ ქუჩაში თავისუფლად შეგიძლია სასმლით ხელში იარო, დალიო, ისიამოვნო, კიდეც დალიო, კიდეც ისიამოვნო... ხვალ DC-ში ვბრუნდები. ასეთი რამე იქ რომ გავბედო, ადმინისტრაციულ სასჯელს მომარჭობენ. იმის ნაცვლად, რომ შევირგო ეს ყველაფერი, შენ რაღაც უცნაურ ადგილებსა და ჯუს-სმუტებზე მეპატიჟები, მაგრამ კარგი, თუ ასე გინდა, შევიდეთ ჯუს-ბარში, კოსტიუმების მუზეუმსა და სასაფლაოზე უკეთესი პერსპექტივა მაინცაა.

ფრანგულ კვარტალს არასდროს ეძინა.

თენეს უილიამს მიაჩნდა, რომ მთვარე უჩვეულოდ მოქმედებს ნიუ-ორ-

ლენის მაცხოვრებლებზე – ჭკუიდან გადაჰყავს ისინი. შეიძლება, ეს ქალაქი ამიტომაც იზიდავს ასე შემოიღებინა: პოეტებს, მხატვრებს, მუსიკოსებს, შეყვარებულებს... „ტრამვაი სახელად სურვილში“ ვტორი წერს, რომ ყველა ქალაქს თავისი მთვარეულები (moon-walkers) ჰყავს. ამ ქალაქის მთვარეულები ჩვენ ვართ არა, ალექს?!

ალექსი და ერიკა გათენებამდე ხელჩაკიდებული სეირნობდნენ ქუჩებში. – გახსოვს სტინგის სიმღერა “moon on the Bourbon street“ წაიმღერა ერიკამ.

– ამ ვინრო ქუჩებზე მთვარე როგორ დაინახა? – გაეცინა ალექსს.

– თუ მოინდომებ, დაინახავ! იცი, ჯონ გუდმანმა თქვა, რომ ადამიანების ქრომოსომებს რაღაც ნაწილი აკლია, დაუსრულებელია, ნიუ-ორლეანში ჩამოსვლისას კი მთელდება.

– მაშინ ქალაქის შემოსასვლელ ბანერზე უნდა წაანეროთ: „ნაკლები ქრომოსომების შესავსებად, გეპატიჟებათ ნიუ-ორლეანი. კეთილი იყოს თქვენი მობრძანება!“ ნახე, ქრომოსომების გასამთვლებლად, რამდენი ხალხი მოაწყდება აქაურობას, – იხუმრა ალექსმა.

– აუტანელი ხარ, ალექსს! – გაბრაზდა ერიკა.

– არა, ერიკა, მართლა მჯერა ამის, – სერიოზულად თქვა ალექსმა. – ამიტომაც ვარ აქ.

ყველა ჯერზე DC-სი დაბრუნება უფრო და უფრო უჭირდა ალექსს. იქ ჩასული კარგა ხანს ისევ ნიუ-ორლეანის რიტმით აგრძელებდა ცხოვრებას. ბოლო ჩასვლაზე, სახლში დაბრუნებისას, ჰაერში აჭრილი თვითმფრინავის ილუმინატორიდან ჩვეულებისამებრ გადახედა ქალაქს, რომელსაც თურმე ბედი დიდ განსაცდელს უმზადებდა.

2005 წლის 24 აგვისტოს წყნარი ოკეანის კარიბის ზღვის ცენტრში ჩრდილოეთის ცივი დინების თბილთან

შეჯახების შედეგად წარმოქმნილი ნაკადი საათში 500 მილის სისწრაფით დაიძრა ჩრდილო ამერიკის კონტინენტისაკენ, ტენესისა და ლუიზიანას შტატების მიმართულებით. რაღაც ქაფისმაგვარი წარმოიშვა და 28 აგვისტოს 15 ფუტის სიმაღლის ტალღამ დაარტყა ნიუ-ორლეანს. წყალმა დაფარა ქალაქი, სადაც დაიბადა ჯაზი – XX საუკუნის მთავარი მუსიკა.

წინა საღამოს, 27-ში ალექსი ოჯახთან ერთად ევროპიდან DC-ში დაბრუნდა. ეს მოგზაურობა, ალექსის უმცროსი დის სკოლის დამთავრებასთან დაკავშირებით, დიდი ხნით ადრე იყო დაგეგმილი.

– ერიკა, ბატონ რუჟში არ უნდა ყოფილიყავი? რატომ ხარ ისევ მანდ?!

– არ ვიცი, ალექს, ჯერ ბებიაჩემის საკითხია მოსაგვარებელი. ასე ხომ ვერ მივატოვებ?! როგორც ამბობენ, ეს ადგილები ყველაზე მეტად დაზარალებდა.

– რა ხდება, ქალაქში პანიკაა?

– პანიკა იმდენად არა, რამდენადაც სრული ქაოსია. უამრავი ადამიანი ტოვებს ქალაქს. ბენზინზე უზარმაზარი რიგებია, საზოგადოებრივმა ტრანსპორტმა მოძრაობა შეწყვიტა.

– საშიში ხომ არ არის, ჩამოვიდე?

ერიკა გაჩუმდა, ცოტა ხნის შემდეგ უპასუხა:

– ნუ ნერვიულობ, ქარიშხალი ჩვენთან უცხო ხილი არაა. მართალია, გვაფრთხილებენ, რომ ეს გამორჩეულად ძლიერი იქნება, მაგრამ, იმედია, ყველაფერს კონტროლზე აიყვანენ.

28 აგვისტოს, დილით, ერიკას ხმას მღელვარება ეტყობოდა.

– მისისიპის დამბების იმედი არა აქვთ. ამბობენ, რომ ეროზირებულია და, შეიძლება, ვერ გაუძლოს.

შუადღისას ქალაქის მერმა სავალდებულო ევაკუაცია გამოაცხადა. ხელისუფლებამ ხალხი გააფრთხილა, რომ უბედურების ზონაში დარჩენა

საკუთარი სიცოცხლით თამაშის ტოლფასი იყო.

ალექსი სერიოზულად ანერვიულდა.

– წასვლას აზრი აღარ აქვს, – უთხრა ერიკამ, გზებზე საშინელი საცობებია. ვინც ქალაქიდან გასვლა ვერ შეძლო, მათთვის სუპერდომზე ამზადებენ თავშესაფარს.

სალამოს უკვე ერიკა შემფოთებას ველარ მალავდა.

– მოხუცთა სახლების ევაკუირება აქამდე ვერ მოხერხდა, ველოდებით. ბევრის სიცოცხლე სასუნთქ აპარატზეა დამოკიდებული და მათი გადაადგილება ძირს. ირგვლივ საშინლად დაბუთულია, ჰაერი არ იძვრის.

ალექსის გარშემოც თითქოს ერთბაშად, სუნთქვის შეკვრამდე დაიხუთა ჰაერი. სიტყვები გამოელია. ერიკა ცოტა ხანს დაელოდა, მერე კი უთხრა:

– უნდა გავიქცე, მოგვიანებით დაგიკავშირდები.

„საშიში ხომ არ არის, ჩამოვიდე?!“

– სამარცხვინო კითხვად დარჩა ეს სიტყვები ალექსს მეხსიერებაში.

ყველა საინფორმაციო არხი წყალდიდობის საკითხს აშუქებდა.

– ნიუ-ორლენის ქარიშხალი და ტროპიკული წვიმები დაატყდა თავს, ქალაქი ბუნებრივი უბედურების ზონაში აღმოჩნდა. ეს ერთ-ერთი ყველაზე დამანგრეველი ქარიშხალია აშშ-ს ისტორიაში.

– ნიუ-ორლენის 70% ზღვის დონის დაბლაა. დამბებმა, რომლებსაც ქალაქი უნდა დაეცვა, ვერ გაუძლო, რამდენიმე ადგილას გაირღვა და ქალაქი ნელ-ნელა წყლით იფარება.

– წყალმა 132 სანტიმეტრამდე აიწია, ქარის სიჩქარე საათში 280 კმ-ს აღწევს. თავიდან ის მეოთხე კატეგორიის ტროპიკულ შტორმს მიაკუთვნეს. ეს ერთ-ერთი ყველაზე სახიფათო ბუნებრივი კატასტროფაა, რომელსაც ჩვენი ქვეყანა შესჯახებია.

– მილიონზე მეტმა ადამიანმა, რაც

ადგილობრივი მოსახლეობის თითქმის 80%-ს წარმოადგენს, დატოვა ნიუ-ორლენი, 150 ათასამდე მცხოვრებმა კი ქალაქიდან გასვლა ვერ შეძლო. ისინი წყლის, სურსათის, ელექტროენერჯისა და სატელეფონო კავშირის გარეშე არიან დარჩენილი.

– ნიანგები ნიუ-ორლენის ქუჩებში მეტაფორა არაა!

– ნიუ-ორლენის ადგილობრივ საგანგებოს სამსახურს დახმარებას უკვე ოცი შტატის მამველთა ჯგუფები უწევენ.

– სამოცდაჩვიდმეტი წლის შავკანიანმა, მეტსახელად „მსუქანმა დომინომ“ ცივი უარი განაცხადა ჩადირული ქალაქი დატოვებაზე. მთელი მსოფლიოს საზოგადოება სერიოზულად წუხს იმ კაცის ბედით, ვინც როკენ-როლი შექმნა.

– სავარაუდოდ, მსხვერპლი დიდია! რატომ ვერ მოხერხდა ამდენი ადამიანის ევაკუაცია, შესაძლებელი იყო თუ არა, უკეთ დაგვეცა ქალაქი კატასტროფისგან? ამ კითხვებზე პასუხის გაცემა გვმართებს „კატრინას“ მსხვერპლთა წინაშე.

ალექსმა ტელევიზორი გამორთო. მისი მოსმენა აუტანელი იყო, მაგრამ სინყნარე კიდევ უფრო შემზარავი აღმოჩნდა.

ქარიშხალმა „კატრინამ“ ორი ათასამდე ადამიანის სიცოცხლე იმსხვერპლა.

28 აგვისტოს, შუადღიდან, სპორტულ არენა-სუპერდომზე ხალხმა დასახლება დაიწყო. თავდაპირველად იქ თომეტი ათასმა კაცმა მოიყარა თავი, 29 აგვისტოს, როცა წყალმა სწრაფად იწყო მატება და ქალაქი დაიტბორა, ხალხის მასა მიანყდა და სულ მალე სტადიონის პოპულაციამ 35 ათასს მიაღწია. მოსახლეობის რალაც ნაწილმა ჩონვენტიალ ჩენტერ-ს შეაფარა თავი. სულის შემხუთავი სიცხის, უწყლობისა და მოშლილი საკანალიზაციო სისტე-

მის გამო, ადამიანები საშინელ მდგომარეობაში აღმოჩნდნენ.

თავშესაფრებიდან ხალხის გამოყვანა შტორმის დაწყებიდან მხოლოდ სამი დღის შემდეგ, 1 სექტემბერს გახდა შესაძლებელი და სამ სექტემბრამდე გაგრძელდა. ასეთ უმძიმეს პირობებში ზოგს ექვსი დღე მოუწია დარჩენამ. სუპერდომი და ჩონვენტიალ ჩენტერი საგანგებო სიტუაციების მართვის სამსახურების სრული კრახის სიმბოლოდ იქცა.

„კატრინაზე“ გაკეთებული სიუჟეტებიდან, ფოტოებიდან გამოჩნდა, რომ უმძიმესი ხვედრი მოსახლეობის ყველაზე დაუცველ ნაწილს, მოხუცთა სახლების ბინადართ, შეზღუდული შესაძლებლობების და სიღარიბის ზღვარზე მყოფ ადამიანებს ერგოთ. თითქოს ყველაფერმა მათ წინააღმდეგ იმუშავა. შტორმი თვის ბოლოს, ხელფასების დარიგების პერიოდს დაემთხვა. მათ არც წასასვლელი ადგილი გააჩნდათ და არც გადაადგილებისათვის

საჭირო ტრანსპორტი. რასა და სოციალური ფენა „კატრინას“ შემდეგდროინდელი პერიოდის მედიისა და საზოგადოებრივი მსჯელობის ცენტრალური თემა გახდა

აშშ-ს პრეზიდენტმა ჯორჯ ბუშმა 15 სექტემბერს ნიუ-ორლეანში, ჯექსონ სკვერზე წარმოთქმულ სიტყვაში აღნიშნა: „ყველა ჩვენგანმა ვიხილეთ ამ რეგიონში ღრმა, მოუშორებელი სიღარიბე, რომელსაც ფესვები რასობრივ დისკრიმინაციაში აქვს გადგმული. ჩვენი მოვალეობაა, დავუპირისპირდეთ ამ სიღარიბეს!“

2011 წელი, ნიუ-ორლეანი

კოსტიუმების მაღაზიაში ემილი ყველაფერს დიდი გულისყურით ათვალიერებდა.

– ალექსს მოგწონს?

ალექსი მოულოდნელობისგან შეკრთა. ემილი ოქროსფერ ნიღაბში – შორეული, მაგრამ დაუფინყარი სახე. მხოლოდ ახლა დაიჭირა მსგავსება.

– ბოლო ხანებში რაღაც შიშები დაგჩემდა. არ ვიცოდი ნიღბების ფობიაც თუ გქონდა, – გაეცინა ემილის.

– ემილი, მოდი სადმე დავსხდეთ, ხელი მოჰკიდა ალექსმა, – ხანგრძლივი სალაპარაკო მაქვს შენთან.

ხანგრძლივიო, თქვა ალექსმა, მაგრამ სულ რამდენიმე წინადადებით დაამთავრა სათქმელი. ემილი უსმენდა და ნელ-ნელა ეცვლებოდა სახის გამომეტყველება.

– შენს ნივთებში ნიღბისა და სუვენირებისთვის თვალი ხშირად მომიკრავს. ვხვდებოდი, აქაურობასთან რაღაც გულიტკივილი რომ გაკავშირებდა. ნიუ-ორლეანი მიყვარს, აქ ჩამოსვლა არასდროს მომბეზრდება, ამიტომაც ვცდილობდი შენთვის რაღაც უსიამოვნო წარსულის კარგი მოგონებებით შეცვლას.

– წარსულს ვეღარ შეცვლი!

– ვიცი, მაგრამ არ უნდა დაგემალა!

არ იყო საჭირო, უდარდელი ადამიანის ნიღბის მორგება, როცა... – აღარ დაამთავრა ემილიმ.

– არც შენგან იყო საჭირო მიამიტის თამაში. თუ ამდენ რამეს ხვდებოდი, რატომ არასდროს გითქვამს?! რომ გეკითხა, არ დაგიმაღავდი, ისე ჩვეულებრივი ამბავით მოყოლა კი არ შემეძლო!

არ ახსოვთ, როგორ აღმოჩნდნენ თავიანთი სასტუმროს ნომერში... ჩუმად ისხდნენ...

– ტელევიზორიდან მახსოვს ეს საშინელი კადრები, – ემილიმ სიჩუმე დაარღვია და მოულოდნელად ალექსს შეუტრიალდა, – რატომ ვერ ჩამოხვედი?

ალექსი იმდენად არ ელოდა ემილისგან ასე პირდაპირ დასმულ შეკითხვას, რომ დაიბნა, არ იცოდა რა ეთქვა.

– უსაფრთხო არ იყო ჩამოსვლა?

ალექსმა გაკვირვებით შეხედა,

– უსაფრთხო?! რას ამბობ ემილი? საფრთხეზე არც ერთი ნუთი არ მიფიქრია. ევროპიდან იმ დღის ჩამოსული ვიყავი. ნიუ ორლეანიდან მოსახლეობის ევაკუაცია უკვე დაწყებული იყო, საშინელ ქაოსში შეუძლებელი იქნებოდა ჩამოღწევა.

– სცადე კი?

ალექსი ჩუმად იჯდა.

– რომც ჩამოსულიყავი, შეიძლება არაფერი შეცვლილიყო, ბევრი რამ ჩვენზე არცაა დამოკიდებული, უბრალოდ...

– აღარ დაასრულა ემილიმ.

„ახლობელ ადამიანებს განსაცდელში მარტო არ ტოვებენ“ – რთული არ იყო იმის მიხვედრა, რაც ემილიმ გაიფიქრა.

კარგა ხანი ისევ წყნარად ისხდნენ.

ალექსმა თქვა, რომ ერიკას ნაჩუქარი სუვენირები და ოქროსფერი ნიღაბი, რომელიც გაცნობის დღეს ეკეთა, თან ჰქონდა წამოღებული და აქვე აპირებდა დატოვებას. თან ემილის შეხედა, აზრი აინტერესებდა.

ემილიმ იცოდა, თუ ერთად

გააგრძელებდნენ ცხოვრებას, ეს ნიღაბი გამოწვევა იქნებოდა მათ ურთიერთობაში. წლები გავიდოდა, მაგრამ ეს მზისფერი ნიღაბი მუდამ დარჩებოდა ახალგაზრდობის, დიდი ვნების სიმბოლოდ, როგორც მიმზიდველი, ლამაზი დღეების მოგონება, ნაკლებად მიმზიდველ ყოველდღიურობასთან. უნდოდა ეთქვა, არ შეენახა ერიკას ნივთები, მაგრამ სულ სხვა რამ უთხრა: „ძვირფასს რელიკვიებს უფრთხილდებიან“.

– ცოტას გავისეირნებ, – თქვა ემილიმ. ალექსიც წამოდგა... – ამჯერად მარტო!

ალექსს გულზე მოხვდა ემილის ნათქვამი. შეიძლება ემილის აღარც მოუნდეს ცხოვრების დაკავშირება ისეთ ადამიანთან, რომელსაც არ ეყო საკმარისი ძალა, რომ რთულ ვითარებაში რამე მოემოქმედა, არც მოსალოდნელი ხიფათის ინტუიცია აღმოაჩნდა და არც იმის სურვილი და მონდომება, განსაცდელში საყვარელი ადამიანის გვერდით ყოფილიყო. შეიძლება ემილისთან დაშორება იმ უპასუხისმგებლო საქციელის საფასური ყოფილიყო, რომელიც ალექსს მთელი ამ წლების განმავლობაში მოსვენებას არ აძლევდა. ემილი ვაჟს ფიქრებს მიუხვდა. მისთვის მნიშვნელოვანი იყო იმის ცოდნა, ალექსის ნუხილი საკუთარი თავის დადანაშაულებით გამოწვეული დროებითი ემოცია იყო, თუ ხასიათში ჰქონდა მოვლენების მიმართ კაპიტულანტური დამოკიდებულება. აღარაფერი უთქვამს, წყნარად გაიხურა კარი.

ემილი საკმაოდ გვიან დაბრუნდა.

ნომერში შემოსულს ალექსი იმავე სავარძელში დახვდა.

– დავბრუნდი, – თქვა ქალმა და სავარძლის სახელურზე ჩამოჯდა. – ჩვენ შეგვიძლია სწრაფად ვაპატიოთ ერთმანეთს სიტყვები, წყენა, ბრალდებებიც, მაგრამ ნდობის აღსადგენად ცოტა უფრო მეტი დრო დაგვჭირდება.

ალექსი ქალაქის გარეუბანში წავიდა და მისთვის ნაცნობ გზას გაუყვა. იცოდა, ბოლოჯერ ხედავდა იმ ადგილებს. შვიდი წლის წინ, მაგნოლიებით ხელში, ერიკას ბებიას სანახავად მოვიდნენ.

ამდენი წლის მერეც ირგვლივ საშინელი ტრაგედიის კვალი ადვილად შესამჩნევი იყო. ზოგიერთ მიტოვებულ სახლზე X იყო გამოხატული – მაშველების მიერ გაკეთებული ნიშანი – არ არეოდათ რომელ სახლში იყვნენ ნამყოფი. იქვე რიცხვებიც იყო მიწერილი. რიცხვი სახლში ნაპოვნ ადამიანებს აღნიშნავდა. წყალი მაშინ ხომ წარმოუდგენლად სწრაფად მატულობდა. ბევრს ლაპარაკობდნენ, აქ აღარ გაემენებინათ ქალაქი, მაგრამ ხალხი ამ ყველაზე დაზარალებულ ადგილებშიც კი ბრუნდებოდა. ბრუნდებოდნენ არა იმიტომ, რომ ვერ ხვდებოდნენ, აქ ადვილი არ იქნებოდა ცხოვრების თავიდან დაწყება, უბრალოდ სხვაგან არსად არ შეეძლოთ ცხოვრება.

როცა წყალდიდობის მერე ალექსი, ჯეფთან ერთად, ნიუ-ორლეანში დასახმარებლად ჩამოვიდა, ირგვლივ საშინელი ქაოსი დახვდათ. სასმელი წყლისა და ელექტროენერჯის გარეშე დარჩენილ ქალაქში, ყველგან, სამაშველო სამუშაოები მიმდინარეობდა.

ნიღბიანი მაშველები, სასონარკვეთილი სახეები, ტალახი, შმორის სუნი და კიდევ რაღაც სხვა, ალბათ, სიკვდილის სუნი. დამხმარეთა შორის ყველა ასაკის ადამიანები იყვნენ – ადგილობრივებიც და ჩამოსულებიც. სამუშაოები ნიღბის გაკეთებას მოითხოვდა, მაგრამ ზოგი იხსნიდა, ალექსს კი ნიღბით ერჩინა, რადგან ცრემლებს გზას უღობავდა.

ასსოვს, მაშინ საშინელ ტალახსა და უბედურებაში სიმღერას რომ შემოესმა, გაოგნდა. ადგილობრივმა ხანდაზმულმა კაცმა მისი გაოცება შეამჩნია და უთხრა:

– ნუ გაგიკვირდება. მუსიკა, სიმღერა ნიუ-ორლეანის ძველი ტრადიციაა.

ასე იყო ჩვენთან ყოველთვის – სიხარულის დროსაც და განსაცდელის ჟამსაც. თუ მიხვალ და შეეკითხები, ასეთ დროს რა გამღერებთო, გეტყვიან: „ვმღერით იმიტომ, რომ სიმღერა გვიცავს ტირილისაგან!“

ალექსმა ნიღბი და სუვენირები მიწაში ჩაფლო, ზუსტად ისე, ბავშვები რომ ქვიშაში თამაშობენ, ზედ მაგნოლიები დაანყო და თვითონაც იქვე ჩამოჯდა. მომხდარიდან პირველ ხანებში და მერეც, როცა ყველაზე მეტად გაუჭირდებოდა, ნიღბი საუკეთესო მედიტაცია იყო მისთვის – იმ ლამაზ დროში გადაჰყავდა, უსასრულოდ გრძელ, მზიან დღეებსა და ნათელ, მთვარიან ღამეებში ნიუ-ორლეანის ქუჩებში ხელჩაკიდებული რომ დასეირნობდნენ.

ნიღბს იქაური მუსიკის რიტმი და ერიკას სურნელი მოჰქონდა. დიდხანს იჯდა ფიქრებში ჩაფლული, მერე იქვე დაგდებული ხის ტოტით, მაგნოლიების მახლობლად, მინაზე დიდი ასოებით დაანერა – „ერიკას“, შემდეგ გულში თითქოს რაღაცამ გაჰკრა, ჯოხი ხელახლა აიღო და გვერდით მიუწერა: „და ყველას“

– ნომრის ჩაბარება გვინდა, – უთხრა ალექსმა სასტუმროს მორიგეს. გოგონამ ოთახის საშვი გამოართვა და მონიტორს დახედა.

– ორი დღე კიდევ გაქვთ დარჩენილი, – მორიგემ გაოცება ვერ დამალა, რადგან ასეთი რამ “Mardi Gras“ პერიოდში არ ხდება. – ხომ ყველაფერი წესრიგშია? – და შეწუხებულმა ჰკითხა:

– გმადლობთ, ყველაფერი კარგადაა, რაღაც აუცილებელი საქმე გამოგვიჩინდა, – უთხრა ალექსმა.

– მადლობა, თქვენ ჩვენი სასტუმროს არჩევისათვის. იმედია, მომავალშიც გვესტუმრებით, – ღიმილით დაემშვიდობა მორიგე გოგონა და გასასვლელ-

ლისკენ მიმავალ წყვილს თვალი გააყოლა: – „იჩხუბეს? თითქოს არ ჰგვანან ნაჩხუბრებს, თუმცა, რას გაუგებ ამ ხალხს“, – გაიფიქრა თავისთვის და თავაზიანი ღიმილით შეეგება მასთან მისულ ახალგაზრდებს.

თვითმფრინავმა ქალაქის თავზე წრე დაარტყა. ალექსს ფანჯრიდან აღარ გადაუხედავს. სულ უფრო და უფრო შორდებოდა მისისიპის ნაპირზე მდებარე ამ ქალაქს, თავისი განუმეორებელი სამხრეთული შარმით, რომელიც სათუთად ინახავს ჯაზის, კარნავალების, ქუჩის ფესტივალების ქალაქის წოდებას. ნიუ-ორლეანს ერთი ფეხი წინ, მომავლისკენ აქვს გადადგმული, მეორე კი – ღრმად ფესვგადგმულ წარსულში, თავის ისტორიაში. შეიძლება, სწორედ ამ ამბივალენტურობაშია მისი საიდუმლო ხიზლი.

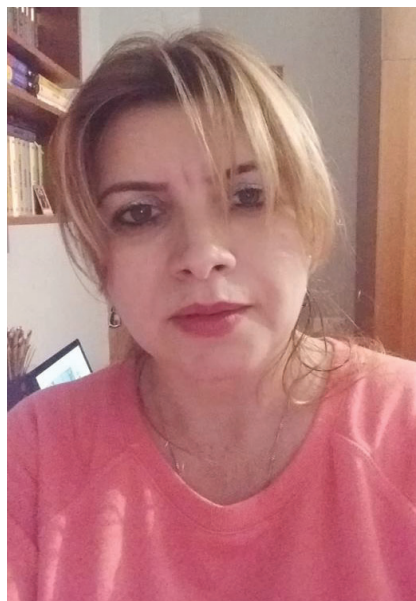
ნიუ-ორლეანს ორმაგი სახე აქვს – მისთვის უცხო არაა გაჭირვება, ნარკოტიკები, კრიმინალი, მეორე მხრივ კი

– მოელვარე ბურბონ სტრიტი, თავისი ძვირადღირებული სასტუმროებითა და კაფე-რესტორნებით.

“Mardi Gras“ ცხოვრების სიყვარულია: მისტიკური ენერჯის, გემრიელი კერძების, სურნელოვანი სანელებლების, ხალისისა და ექსცენტრიულობის ჰარმონიული კონვერგენცია.

მასკარადების მიმართ ვნება ნიუ-ორლეანში მარტო ყველიერის კვირით არ შემოიფარგლება, “joice de vivre“ ამ ქალაქის ცხოვრებისეული ფილოსოფიაა. ჯაზი, კიდეც ჯაზი, ბევრი, ბევრი ჯაზის დღესასწაული. აქ ტარდება მსოფლიოში სახელგანთქმული ჯაზისა და ბლუზის ფესტივალი. როგორც ამბობენ, რიტმს დასარტყმელი ინსტრუმენტების მანერაზე მდინარე მისისიპი იძლევა. აქ ყველაფერი მუსიკითაა გაჯერებული. დილას, შუადღეს, საღამოს – მუსიკა, ნონ-სტოპ მუსიკა... რას არ უკრავენ ნიუ-ორლეანში.

თამარ გელიტაშვილი

სუნთქვისა და სიკეთის შემგროვებელი

(ნათია როსტიაშვილის პროზა)

დრო ფიქრია ნანახსა და გაგონილზე. დრო დაღვინებული აზრების ზარდახშაა.

დრო ცნობიერებაში დალექილი დარდების დაძლევის უებარი საშუალებაა.

დრო ცვლილებებისა და შეხედულებათა გადაფასების შეუცვლელი მექანიზმია.

ადამიანის შეცნობაც დიდი დროს საჭიროებს.

მხოლოდ კარგი წიგნის ამოცნობას არ სჭირდება დიდი დრო.

არსებობს წიგნები, ერთხელ რომ წაიკითხავ და კმარა...

ისეთებიც არსებობს, ხელმეორედ წაკითხვის სურვილს რომ აღგიძრავენ.

ამ მეორე კატეგორიის წიგნებს მიეკუთვნება ნათია როსტიაშვილის მოთხრობათა ახალი კრებული „სუნთქვის შემგროვებელი“.

კრებულში შემავალი პროზაული ქმნილებები ჰუმანიზმის იდეებზეა აღმოცენებული, რომლის ცალკეული ეპიზოდები ხატოვანი ფრაზებით გაცოც-

ხლებული ჩვენი ცხოვრებისეული ვარიაციებია.

მწერალს სხვანაირი თვალი აქვს. ის სულისმიერი თვალთ უმზერს სამყაროს და გულისმიერად აღიქვამს ყველა ფაქტსა თუ მოვლენას.

ნიჭიერი შემოქმედი სისადავისა და სიმარტივის გზას ადგია და, ესთეტიკური უბრალოებით, დიდი მხატვრული ხორცშესხმითა და მცირეოდენი სახეცვლილებით, უკანვე გვიბრუნებს ჩვენს სინამდვილეში მომხდარი ამბების მრავალფეროვან კოლაჟს.

„სუნთქვის შემგროვებელიც“ იმ სიუჟეტებს სთავაზობს მკითხველს, მისავე ცხოვრებაში რომ ამოიკითხა მწერალმა.

დღეს, ამ გაუთავებელი ლექსომანიის, მწერლომანიისა თუ ბეჭდომანიის ფსიქოპათიურ რეალობაში სამწუხარო იშვიათობას წარმოადგენს მწერალი თავისი ორიგინალური ხელწერით. ახალგაზრდა ჰუმანისტი პროზაიკოსი ნათია როსტიაშვილი კი პოსტმოდერნიზმის გავლენასაც გაექცა, ჩვენს თანამედ-

როვეობაში თანდათან ფეხმოკიდებულ ამერიკულ სლენგურ-პორნოგრაფიულ სტილსაც და უცნაური და ყველასაგან განსხვავებული სიუჟეტებით გარდამტეხი შტრიხები შეიტანა მიმდინარე ლიტერატურულ პროცესებში.

ნათია როსტიაშვილის ნანარმოებების თემატიკა სამ ძირითად ღვთაებრივ ფენომენს ემყარება: სიყვარულს, სიკეთესა და სათნოებას. მის შემოქმედებაში ეს სამი მთავარი პრინციპია ერთმანეთთან შერწყმულ-შენივთებული, ამაში კი განსაკუთრებული და უჩვეულო ის არის, რომ ამ ნიგნში მოთხრობილი ამბები თითქოს ყველასათვის ნაცნობია და ახლობელი, მაგრამ ამავე დროს უცხო, რეალურად არარსებული. ის, რაც სინამდვილეში შეუძლებელია, მწერალმა მხატვრულად გარდაქმნა და სიცოცხლე შესძინა.

ასეთი ტიპის მოთხრობათაგანია „სუნთქვის შემგროვებელი“.

მოთხრობის პერსონაჟი, პატარა ნენსი, რომელსაც დედა ავტოავარიაში დაეღუპა, გადანყვეტს, არასდროს განყვიტოს მასთან კავშირი, ამისათვის კი ერთობ უცნაურ ხერხს მიმართავს – ბუშტიდან, რომელიც დედამ ავტოკატასტროფიდან რამდენიმე წუთით ადრე გაუბერა, ჰაერს შეისუნთქავს და მშობლის ფილტვების ამონასუნთქს შეიგრძნობს. ასე გრძელდება ყოველდღე. დედის ულუფებად შესუნთქული ჰაერი ტკვიილებს უამებს გოგონას და სიცოცხლის ხალისით ავსებს.

თანდათანობით სუნთქვის ნაკითხვაც ისწავლა ნენსიმ – გაბერილი ბუშტიდან შესუნთქული ჰაერის მეშვეობით გრძნობდა ადამიანის შინაგან გაცდებს, მის ბუნება-ხასიათს.

ადამიანები იმქვეყნად უთქმელი ფიქრებითა და დარდებით მიდიან, ჩვენ კი მხოლოდ იმაზე ვწუხვართ, რა დარჩათ სიცოცხლეში გასაკეთებელი, რა ვერ მოასწრეს, მაგრამ არასდროს განვიცდით იმას, რა ვერ გვითხრეს ბოლომდე,

რა ვერ წავიკითხეთ მათი დანისლული თვალებიდან; რა დარდი წაიყოლეს თან ისეთი, რასაც არავის, სულ არავის უმხელდნენ და ვერც ჩვენ მივხვდით, ვარ ამოვიცანით... არც გვიცდია...

ასე გადო მწერალმა უხილავი ხიდი სააქაოსა და საიქიოს შორის. როგორც თვითონ ამბობს:

„ერთი ბუშტი ყოველთვის გაბერილი, გამზადებული უნდა გქონდეს ადამიანს, რა იცი, როდის დაგახრჩობს შეკავებული ცრემლი, სუნთქვა, დარდი ან სიყვარული. ხომ უნდა დატოვო შენი უთქმელი, არმოყოლილი ამბები სააქაოს“.

ამ სიტყვებით ჩვენს სამწუხარო რეალობას შეგვახსენებს მწერალი. შესაძლოა, ყოველი წუთი უკანასკნელი იყოს. ამიტომაც მუდმივად უნდა ვზრუნავდეთ ერთმანეთზე, გვესმოდეს სხვისი შინაგანი ძახილი და სხვივმიქრალ თვალეში ჩაბუდებული ფარული დარდი.

ნათია როსტიაშვილი ქმნის ისეთ სამყაროს, როგორც თავად სურს, რომ იყოს. მისეულ სამყაროში, როგორც უკვე ითქვა, ჩვენი სინამდვილეა მოდელირებული, ოღონდ ტრანსფორმირებული და სიკეთის ფერებით გაფერადებული. ეს კათარზისია, სადაც ცხოველური ვნებებისა და მდაბალი გრძნობებისგან თავისუფალი პერსონაჟები ბინადრობენ და ადამიანებისათვის საჭირო სასიცოცხლო ენერგიას ასხივებენ. მის ნანარმოებებში სახეობრივი ფერადოვნება მწერლის ფანტაზიას, სურვილებს, მისტიკურ ზმანებებს ერწყმის და აზროვნებად გარდაიქმნება. მშვენიერებით გვხიბლავს უნატიფესი ლირიზმითა და ევფონიით გაჯერებული მისი მხატვრული სიტყვა.

ყველა მოთხრობას მოულოდნელი დასასრული აქვს, ხოლო მწერლური ინტრიგა მკითხველის რეფლექსიას უფრო მეტად ამძაფრებს. რომ გგონია,

რომ გამოიცანი და მიხვდი, როგორი იქნება კონკრეტული ნაწარმოების ფინალი, უცბად, აღმოჩნდება, რომ დამარცხდი მწერლის ოსტატობის წინაშე, გიმტყუნა რეცეფციულმა ალლომ. ამგვარ ეფექტს ავტორი პუნქტუაციური ინტონაციებით აღწევს.

ასეთია, მაგალითად, მოთხრობა „სიუჟეტი“, რომლის მთავარი პერსონაჟი გაბო ეჭვით შეპყრობილი ქმარია. მას ეჭვის ჭიამ მას შემდეგ შეუღლიტინა, რაც მისმა ცოლმა ციციმ მკითხავთან დაიწყო სიარული.

გაბოს ოჯახურ იდილიას ბზარი გაუჩნდა. ქმარი „მოღალატე“ ცოლისგან ჯადოს გაკეთების შიშმა აიტანა.

ერთ დღეს გაბო გადაწყვეტს, ციციოს უთვალთვალოს და ფაქტზე გამოი-

ჭიროს. ეჭვიანი ქმარი მართლაც დადგა „ფაქტის“ წინაშე, ოღონდ ეს „ფაქტი“ სულაც არ იყო ცუდი და ოჯახის დამანგრეველი. იმან, რაც გაბომ დაინახა და მოისმინა, სულით ხორცამდე შეძრა და ამავე დროს უაღრესად გააბედნიერა. აღმოჩნდა, რომ ციციოს ფიქრადაც არ ჰქონია ქმრის ღალატი და მკითხავე ექიმბაშთან ჯადოების გასაკეთებლად კი არა, უშვილობის „სეანსებზე“ დაიარებოდა.

გაბომ სიტყვასიტყვით გაიგონა მკითხავ ჯადო-მადოს მიერ ციციოსთვის გამოწერილი მკაცრი და წესების ზუსტი, ზედმიწევნითი დაცვით შესასრულებელი „რეცეპტი“ – ქალი, თუ დედობა სურდა, იმავე საღამოს, ღამის თორმეტ საათამდე მამაკაცთან უნდა

შენწყვილებულიყო. მადოს დანიშნულების მიხედვით, ეს იყო ციციოს დაფხმძიმების ერთადერთი და უკანასკნელი შანსი.

ასეთი რეგლამენტირებული დრო დაუთქვა ექიმბაშმა გაბოს ცოლს, მაგრამ იმ საღამოს ახალგაზრდა ცოლ-ქმარს მოულოდნელი სტუმარი ეწვია – გაბოს მეგობარი წუნი. გაბომ წუნი სახლში დატოვა, თვითონ კი, მეუღლის მუდარით სავსე თვალების მიუხედავად, მარკეტში არყისა და თეთრი შოკოლადის მოსატანად წავიდა. არადა, იცოდა, რომ მასა და მის ცოლს ბავშვის ჩასახვისთვის ძალზე ცოტა დრო ჰქონდათ. არ გაჭრა ცოლის მუდარამ... გაბო მაინც წავიდა...

შემდეგ კი მოთხრობაში ვკითხულობთ: „გაბო მარკეტიდან რომ მობრუნდა, პირველის წუთები

იყო. მაგიდაზე არყის ბოლომდე ჩაცლილი ბოთლი იდგა. წუნი წასულიყო“.

რამდენიმე დღეში წუნიც დაოჯახდა. ცხრა თვის თავზე კი მას გოგონა შეეძინა, გაბოს – ვაჟი.

მკითხველი მთელი სიუჟეტის განმავლობაში გაფაციცებით ადევნებს თვალს ახალგაზრდა ცოლ-ქმრის ურთიერთობას, გულშემატკივრობს უშვილობით განამებული ქალის ტანჯვას, მის განცდებს იზიარებს და ალტაცებით ხვდება იმ ამბავს, რომ, გაბოს დაგვიანების მიუხედავად, მათი შეწყვილების ღამე ნაყოფიერი აღმოჩნდა და ბიჭი შეეძინათ, მაგრამ მწერალი ნოველისათვის დამახასიათებელი, სრულიად მოულოდნელი ფინალით ასრულებს თხრობას და ცივწყალგადასხმულებივით გვტოვებს:

„ჰო, მართლა... წუნის გოგონას, ღიმილისას, საყვარლად ერუტება მარჯვენა ლოყა (წუნის მსგავსად, მასაც მარჯვენა ლოყა ერუტებოდა – თ.გ.).“

ღიმილის დროს, საყვარლად ერუტება მარჯვენა ლოყა... გაბოს ბიჭსაც“.

ასე გადასძალა ქმრის სიყვარული და ერთგულება შვილის ყოლის დაუძლეველმა სურვილმა. ციციომ, რომელსაც აზრად არ ჰქონია გაბოს ღალატი, ბავშვის ჩასახვისთვის აუცილებელი „ბოლო“ შანსი გამოიყენა. ასე აქცია ქალმა რეალობად უნიათო ქმრის თავდაპირველი უსაფუძვლო ეჭვი.

ერთდროულად თან გიტაცებს და თან გხიბლავს ახალგაზრდა მწერლის მოსხეპილი სიტყვითა და ლაკონურობით შექმნილი ტექსტები, სადაც ყველაფერი ზღვრულია და ზომიერი, სადაც არც ერთი ფრაზა არ გეჩვენება ზედმეტად, ხელოვნურად განელილ-ნანვალებად.

„სუნთქვის შემგროვებელი“ ის კრებულია, რომელიც გაიძულებს, სხვანაირი გახდე, სხვანაირად შეხედო ცხოვრებას და მისი ნაკითხვისთანავე იმ

მიკროსამყაროს, მიკროქალაქისა თუ მიკროუბნის ბინადრად იქცე, ნათია როსტიაშვილმა რომ შექმნა, სადაც ასე გამჭვირვალედ გამოიკვეთა სიკეთისაკენ მიმსწრაფი ადამიანთა შიანგანი სამყაროს ხელშესახები კონტურები. რაც მთავარია, ავტორისეული „საცხოვრისი“ ისეთ მაგიურ ჯადოს ფლობს, ღვთაებრივი მადლით რომ გავსებს და სიკეთისქმნადობისკენ გიბიძგებს. მწერლის მიერ გამოხატული ტექსტის გამაცა და ლიტერატურული პათოსიც შემაკავებელ სიგნალს იძლევა – არა ეგოცენტრიზმს!

მოთხრობების – „დურგლის ბიჭი, არაცაცხვის გოგო და მე“, „ჩემი საქმე წასულია, მარუს“, „სუნთქვის შემგროვებელი“ და სხვა პერსონაჟები მხოლოდ იმისთვის არსებობენ, რომ, საკუთარ სიამოვნებაზე უარის სანაცვლოდ, სხვებს სიხარული და შვება მიანიჭონ.

ნათია როსტიაშვილი თავისი მეტაფორულ-ასოციაციური აზროვნებითა და სიტვის მაგიური ძალით შექმნილი ნაწარმოებებით ცდილობს, ბევრ რამეზე დააფიქროს მკითხველი და საკუთარი ნაკლოვანებების გამოსწორებისკენ უბიძგოს. სწორედ ეს არის მისი უმთავრესი შემოქმედებითი მრწამსი.

ნოველაში „აბრეშუმის ნია“ მწერალი დაუნდობლად ამხელს იმ ადამიანთა კატეგორიას, ვისაც საკუთარი „მე“ დაუკარგავს, სხვისი ცხოვრებით ცხოვრობს და, დემორალიზებული, დაპროგრამებულ ზომბად ქცეულა.

ნია ახალგაზრდა ქალია, რომელიც ერთ დროს შემდგარი პიროვნება იყო, ხელმძღვანელ თანამდებობაზე მუშაობდა, მეგობრებთან ერთად ერთობოდა და თავისუფალ დროს მშვენივრადაც ხატავდა, მაგრამ ქმარმა ამ ყველაფერზე უარი ათქმევინა, რა თქმა უნდა, ისევ და ისევ სიყვარულისა და პატივისცემის სახელით, რადგანაც ღრმად სწამდა, რომ ნორმალურმა კაც-

მა თვითონ უნდა იმუშაოს, ცოლი კი შინ დედოფლად დაისვას და მხოლოდ სადილ-ვახშმის მზადებით დატვირთოს.

ასე იქცა მარიონეტად ქმრის ეგოიზმს შეწირული ოდესღაც ულამაზეს-თვალეზიანი და აბრეშუმისკანიანი ნია – ახლობელ-მეგობრებს ჩამოშორებული და ყოველგვარ სულიერებას მოკვეთილი.

მწერალი, ნიას სახით, იმ ადამიანთა ყოფას აღწერს, ვინც უსაქმურობით შეიძლება დაჟანგდეს, ობი მოეკიდოს ან მტვერი დაედოს. ასე დაფარა ნია მტვრის სქელმა მასამ. მართალია, სახლის ხეხვა და ოჯახის მოვლა დიასახლისის პირდაპირი მოვალეობაა, მაგრამ, ამ ყველაფერთან ერთად, არსებობს სულიერი საზრდოც, რომელზე უარის თქმაც სულის დამჭლევებას იწვევს.

ნათია როსტიაშვილს ამ მოთხრობით ჩვენთვის იმის შეხსენება სურს, რომ რუტინული ყოფა ზნეობრივად ამდაბლებს ადამიანს, მეტიც, საერთოდაც უკარგავს ადამიანურ სახეს, ისევე, როგორც ნიას. ასეთი დემორალიზებული ინერტული, შინაგანად გამოფიტული ადამიანი კი აღარავის სჭირდება, მათ შორის საკუთარი ოჯახის წევრებსაც; არც იმას, ვინც ასეთი არჩევანის წინაშე დააყენა, ნორმალური ცხოვრების კალაპოტიდან ამოაგდო და სისხლსავსე ცხოვრება უნორმო, უშინაარსო, უფერულ ყოველდღიურობად უქცია.

უშინაარსო ყოფით მტვრის სქელ ღრუბელდადებული ნია საკუთარ ქმარს აღარ მოსწონს. აღარ იზიდავს უსაქმურობითა და ერთფეროვნებით დაჟანგებულ-დამტვერიანებული ცოლი, რომელსაც ერთ დროს ყველაზე ლამაზი თვალეზი ჰქონდა მთელ ქალაქში. ამიტომაც ცოლის „გადაგდების“ სურვილი უჩნდება და დაუფარავად ამბობს მასზე: „როცა ნივთი დაჟანგდება, უნდა გადააგდო“.

სიყვარული სიყვარულია, პატივისცემა – პატივისცემა, მაგრამ იქ სიყვარულისა და პატივისცემის ადგილი აღარ არის, სადაც არჩევანის წინაშე გაყენებენ. საკუთარ თავში პიროვნების დათრგუნვა, მოდუნება, სრული ატროფია, მეგობრებზე, სამსახურზე, საყვარელ საქმიანობასა თუ ყოველგვარ ჰობზე უარის თქმა მხოლოდ იმიტომ, რომ – „როცა ქმარი გყავს, ყველამ და ყველაფერმა უკან უნდა ჩაიჩოჩოს“, საკუთარი თავის ცოცხლად დამარხვის ტოლფასია.

მოთხრობის პერსონაჟ სიმონს საერთოდ არ ესმის, ვერ გრძნობს, რომ თვითონ არის მიზეზი ნიას სულიერი და ხორციელი დამჭლევებისა და მის დაცინვას იწყებს. სახლში შემოსვლისთანავე, ვითომ მტვრის კორიანტელი უტევს, იმიტირებულად აცემინებს – „აააფჩი!“, ბოლოს კი სახლში მისვლის სურვილი სრულიად ეკარგება.

უღიმღამო, რობოტად ქცეული ცოლის ყურებით გაბეზრებული სიმონი ნიას გადაგვარების მიზეზს სხვაგან ეძებს და ღმერთს უსამართლობის გამო საყვედურობს:

„ყველანაირად ხელი შევუწყე: სამსახური ამას არ აწუხებდა, შვილის გაზრდა და უსაქმური დაქალები. არაფერი. დღეები, კვირები, თვეები ისე გადიოდა, მხოლოდ ორ საქმეს აკეთებდა: დალაგება და საჭმელი. სხვას არაფერს. დედოფალივით მყავდა! და, მიუხედავად ამისა, ცოცხალ ადამიანს მტვერი დაედო. რატომ?!“

ვერ გაუცნობიერებია სიმონს – ნამდვილ ქართველ „რაინდს“, რომ სწორედ არაფრობაა ადამიანის სულის დამჭლევების პირველმიზეზი. არაფრობა უსახოა, რომელსაც სავარძელზე მიფენილ უცნაური ქსოვილის ჩენჩოს უწოდებს მწერალი.

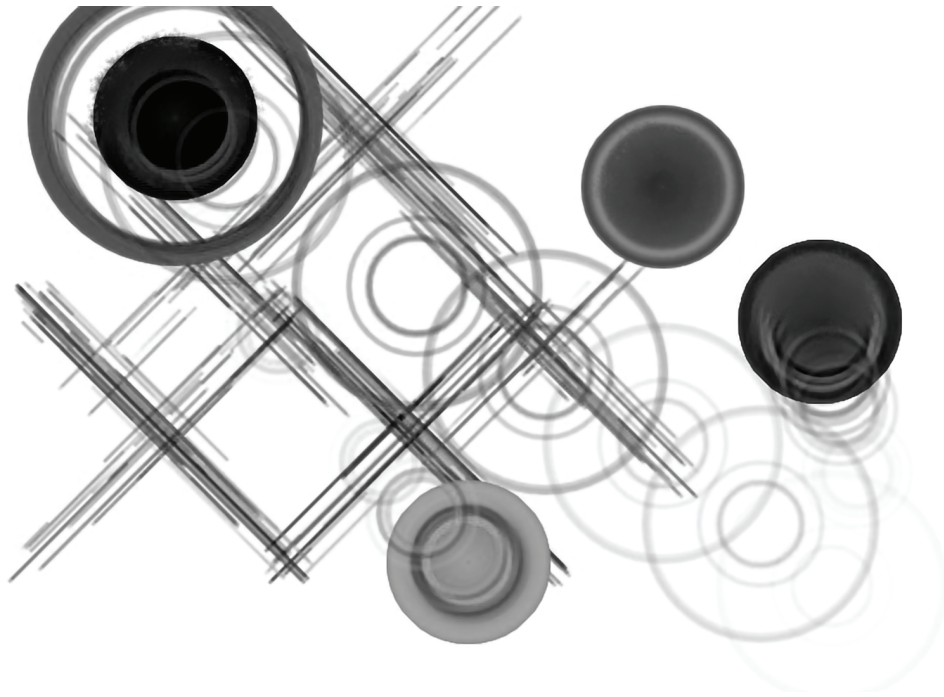

ნათია როსტიაშვილი ყველა პერ-

სონაჟშია ჩასახლებული. ის ერთნაირი მონდომებითა და, რაც მთავარია, საოცარი სიტყვიერი ფერადოვნობით ძერწავს განსხვავებული ნიშან-თვისებების მქონე ადამიანების განსხვავებულ სახეებსა და მათ შინაგან სამყაროს. ამიტომაც მისი მოთხრობები ექსპრესიულობითა და ემოციურობით გამოირჩევა. მას ძალუძს გარდაისახოს უმანკო და სპეტაკ ბავშვად, მეოცნებე ქალწულად, შეყვარებულ თუ ეჭვიან მამაკაცად, მოხუცად, ახალგაზრდად და ყველგან ინდივიდუალურ ხელწერას ტოვებს. ის სიკეთეს მინდვრად მოფენილი ლამაზი-

ლამაზი ყვავილებივით აგროვებს და რუდუნებით მოაქვს ჩვენამდე. სწორედ ამ ნიშნით ის, სუნთქვასთან ერთად, სიკეთის შემგროვებლადაც გვევლინება.

ნათია როსტიაშვილის გრძნობათა გადმოცემის ემოციურობას, თამამ და არა ეპატაჟურ, ფრაზებსა თუ ეპიზოდებს გარდამტეხი მუხტი შემოაქვს მასობრივი ფსიქოზით შეპყრობილ ჩვენს ყოფაში და ზნეობისა და ეთიკურობის აუცილებლობას მოგანატრებს.

პატრიკ ზიუსკინდი

ბატონი ზომერის ამბავი

პატრიკ ზიუსკინდი – გერმანელი მწერალი და კინოსცენარისტი. დაიბადა 1949 წლის 26 მარტს, ამბახში, მიუნხენის ახლოს მდებარე გერმანულ თემში, მწერლის ოჯახში. სკოლა ბავარიის სოფელ ხოლცჰაუზენში დაამთავრა; მიღებული აქვს მუსიკალური განათლება; მიუნხენის უნივერსიტეტში სწავლობდა თანამედროვე და შუა საუკუნეების ისტორიას. მოგვიანებით, ფრანგული ენის გაუმჯობესების მიზნით, სწავლა განაგრძო ექს-ან-პროვანსში (საფრანგეთი), მაგრამ არ დაუმთავრებია და მხოლოდ ორი სემესტრი დახურა. ესწრებოდა ინგლისური, ესპანური, ლათინური და ბერძნული ენების, პოლიტიკის, ხელოვნებისა და თეოლოგიის კურსებს. გამოიცვალა ბევრი პროფესია. რა არ იყო: ფირმა Siemens-ის საპატენტო განყოფილების თანამშრომელი, საცეკვაო სტუდიის პიანისტი თუ მაგიდის ჩოგბურთის მწვრთნელი. მოგვიანებით გადასახლდა პარიზში, სადაც დაიწყო პატარ-პატარა მოთხრობებისა და კინოსცენარების წერა, მაგრამ მათ არც არავინ ბეჭდავდა და არც არავინ დგამდა.

წარმატებას მიაღწია 1980 წელს, როცა დაიბეჭდა მისი მოთხრობა „კონტრაბასი“. 1985 წელს კი გამოქვეყნდა „სუნამო. ერთი მკვლელის ისტორია“, რომელმაც ავტორს საქვეყნო წარმატება მოუტანა. ამას მოჰყვა „ლიტერატურული ამნეზია“, „მტრედი“, „ბატონი ზომერის ამბავი“, „სიყვარულსა და სიკვდილზე“, „როსინი“ და სხვ.

ზიუსკინდის ნაწარმოებები თარგმნილია 46-ზე მეტ ენაზე. 1978 წელს მიენიჭა „ტუკანის“ (Tukan-Preis) პრიზი, ხოლო 1987 წელს – მსოფლიო პრემია ფანტასტიკის დარგში „WFA“.

ენვეა კარჩაკეტილ ცხოვრებას და შორს უჭირავს თავი ჟურნალისტებისგან. ასეთი ცხოვრების სტილის გამო პრესამ მას „გერმანული გასართობი ლიტერატურის ფანტომი“ შეარქვა. მონაცვლეობით ცხოვრობს მიუნხენსა და მანსარდანში(საფრ.)

მაშინ, როცა ჯერ კიდევ ხეებზე ვცოცავდი (ეს კი ძალიან, ძალიან დიდი ხნის წინ იყო, მრავალი წლისა და ათწლეულების წინ), ოცდარვა ზომა ფეხ-

საცმელს ვატარებდი, ერთ მეტრზე ოდნავ მაღალი ვიყავი და თანაც ისეთი მსუბუქი, რომ ფრენა შემეძლო. ღმერთმანი, არ ვტყუი, მაშინ მართლა

დავფრინავდი ან თითქმის დავფრინავდი, უფრო ზუსტად, იყო მომენტი, როცა მართლაც შემეძლო ფრენა, თუ ამას მტკიცედ გადავწყვეტიდი და ძალიან შევეცდებოდი, რადგან... რადგან მშვენივრად მახსოვს, ერთხელ სულ ცოტა დამაკლდა, რომ ავფრენილიყავი. ეს შემოდგომაზე მოხდა, პირველ კლასში, სკოლიდან შინ რომ ვბრუნდებოდი. ისეთი ძლიერი ქარი ქროდა, რომ, თუ მას მიენდობოდი, ხელების გაშლაც კი არ დაგჭირდებოდა, ისე წაგიღებდა და არც ნაიქცეოდი; თითქოს მოთხილამურე იყავი, ოღონდ სულ ოდნავ უნდა მოხრილიყავი წელში... და სკოლის მთის ფერდობიდან რომ ვემვებოდი თავქვე, ქარის საპირისპიროდ (რადგან სკოლა სოფლის გადაღმა, ერთ პატარა გორაკზე იდგა), უბრალოდ, ოდნავ ავხტი, ხელები გავშალე და ქარმაც ამიტაცა და გამაქროლა. ძალიან იოლი აღმოჩნდა ორი-სამი მეტრის სიმაღლეზე მიწიდან ამაღლება და ათითორმეტი მეტრის სიგრძეზე გადაფრენა, თუმცა, შეიძლება, არც ასე მაღლა ავფრენილვარ და არც ასე შორს გადავფრენილვარ, მაგრამ ეს ხომ არ იყო მთავარი?! მთავარი ის იყო, რომ თითქმის დავფრინავდი და პალტოს ღილები რომ შემეხსნა, ორივე კალთისთვის ხელი წამეველო და ფრთებივით გამეშალა, ქარი იმწამსვე ცაში ამტყორცნიდა და საკმაოდ იოლად გადმომაფრენდა სკოლის გორაკიდან, გადამაფრენდა ხევსა და ტყეს, ჩამაქანებდა ტბისკენ, სადაც ჩვენი სახლი იდგა და იქ, ყველას გასაოცრად (მამაჩემის, დედაჩემის, ჩემი დებისა და ძმების, რომლებიც უკვე საფრენად საკმაოდ მობერებული და დამძიმებული იყვნენ), მაღლა ცაში, ბალის თავზე, მოხდენილად შემაკვრევივინებდა კამარას, ისევ გადამაფრენდა ტბას და გამიყვანდა გაღმა ნაპირზე, ბოლოს კი აუჩქარებლად წამომიღებდა შინ, ზუსტად სადილობისთვის, მაგრამ მე არ გამიშლია პალტოს

კალთები და არ ავფრენილვარ მაღლა. იმიტომ კი არა, რომ შემეშინდა, არამედ იმიტომ, რომ არ ვიცოდი, როგორ და სად შევძლებდი დაფრენას ან დავფრინდებოდი კი საერთოდ? ჩვენი სახლის წინა ბაქანზე მიწა დასაფრენად ძალიან მაგარი იყო, ბალი – ძალიან პატარა, ტბის წყალი – ძალიან ცივი. ცაში აჭრა რთული არ იყო, მაგრამ, როგორ უნდა დავშვებულყავი მიწაზე?!

იგივე ხდებოდა ხეზე ცოცვის დროსაც – აძრომა ძალიან იოლი იყო; ტოტებს თვალნათლივ ვხედავდი, ვიდრე ავცოცდებოდი, მოვეჭიდებოდი მათ, სიმყარეს მოვუსინჯავდი და ზედ დავდებოდი. აი, ჩამოცოცების დროს ვერაფერს ვხედავდი და, იძულებული ვიყავი, ფეხით ბრმად მომესინჯა იქაურობა, სანამ ნიადაგს ვიგრძნობდი, ტოტი კი ხშირად დამპალი იყო ან სლიკინა და ფეხი თუ ამიცდებოდა, ან ორივე ხელით ჩაჭიდებას ვერ მოვასწრებდი, მიწაზე ქვასავით მოვადენდი ზღართანს, თანახმად ე.წ. ვარდნის კანონისა, რომელიც იტალიელმა მკვლევარმა გალილეო გალილეიმ თითქმის ოთხასი წლის წინ აღმოაჩინა და დღემდე ჯერ კიდევ მოქმედებს.

ჩემი პირველი წარუმატებელი ვარდნაც პირველ კლასში მოხდა. ოთხმეტრნახევრიანი ვერცხლისფერი ნაძვიდან მოვფრინავდი. ვენარცხებოდი ზუსტად გალილეის პირველი კანონის შესაბამისად, რომლის მიხედვითაც ვარდნის დროს განვლილი მანძილი ტოლია დედამიწის მიზიდულობით გამოწვეული აჩქარების ნახევრისა, გამრავლებული დროის კვადრატზე ($s = \frac{1}{2}g \cdot t^2$) და, აქედან გამომდინარე, მისი ხანგრძლივობა უდრის $0,9578262$ წამს. ეს დროის ძალიან მცირე მონაკვეთია. იმაზე ნაკლები, ოცდაერთიდან ოცდაორამდე რომ დაითვალო; ის კი არა, იმაზე ნაკლებიც, ვიდრე სიტყვა „ოცდაერთის“ მკაფიოდ წარმოთქმას მოასწრებ! ყველაფერი ისე სწრაფად მოხდა,

რომ ვერც ხელების გაშლა მოვასწარი და ვერც პალტოს გახსნა, პარაშუტის მაგივრობა რომ გაენია. აზრად არ მომსვლია გადარჩენაზე ფიქრიც კი, რომ სულაც არ იყო აუცილებელი ჩამოვარდნა, როცა ფრენა შემეძლო. ამ 0,9578262 წამის განმავლობაში არაფერზე არ მიფიქრია და სანამ მივხვდებოდი, რომ გალილეო გალილეის მეორე კანონის თანახმად (ე=გ•ტ) ძირს ვვარდებოდი, სირქარე განვაავითარე, რომელიც უდრიდა 33 კმ/სთ-ს და მიწაზე ისეთი ძალით დავენარცხე, რომ კეფით მაჯის სისქის ტოტი ჩავამტვრიე. ამგვარი ზემოქმედების ძალას სიმძიმის ძალა ეწოდება. ის არა მხოლოდ აერთიანებს დედამიწას, არამედ მოხერხებულად იზიდავს განურჩევლად ყველა საგანს, დიდი იქნება თუ პატარა და მხოლოდ დედის საშოს შეფარებული ან მყვინთავივით წყალქვეშ ჩაყურყუმელავებული თუ ვიხსნით მისი ძალაუფლებისგან თავს. ამ ელემენტარული დასკვნის გარდა, ვარდნას მოჰყვა უზარმაზარი კოპიც. რამდენიმე კვირის თავზე კოპი კი გამიქრა, მაგრამ ამინდი თუ იცვლება, განსაკუთრებით მაშინ, როცა თოვას აპირებს, ის ადგილი, სადაც კოპი მქონდა, უკვე წლებია, უცნაურად მიფეთქვს და მიკაკუნებს. დღემდე, აგერ უკვე ორმოცი წელია, საკუთარი კეფა სანდო ბარომეტრივით მემსახურება და ამინდის პროგნოზის ნებისმიერ ბიუროზე უკეთ შემოძლია ვინინასწარმეტყველო, ხვალ ინვიმებს თუ მოთოვს, დარი იქნება თუ ავდარი. ასევე ვეჭვობ, რომ დაუდევრობა და უყურადღებობა, რომელიც ამ ბოლო ხანებში დამჩემდა, იმ ნაძვის ხიდან ჩამოვარდნის შედეგია. მაგალითად, რაც დრო გადის, სულ უფრო და უფრო მიჭირს ერთ თემაზე ყურადღების შეჩერება და ამა თუ იმ აზრის სხარტად და ლაკონურად ფორმულირება, ხოლო რაიმე ამბის მოყოლისას ზედმინეწვით ყურადღებით უნდა ვიყო, აზრი რომ

არ გამეფანტოს, თორემ, შეიძლება, ერთი ამბიდან მეასეზე გადავხტე და საერთოდ დამავინწყდეს, რით დავინყე თხრობა.

ასე რომ, მაშინ, როცა ჯერ კიდევ ხეებზე დავცოცავდი (და დავცოცავდი ბევრს და კარგად), ყოველთვის არ ვვარდებოდი ძირს! ისეთ ხეებზეც კი ავდიოდი, ქვემოთ საერთოდ რომ არ ჰქონდათ ტოტები და ამიტომ, იძულებული ვიყავი, ხის შიშველ ტანზე ავბობლებულიყავი. შემეძლო ერთი ხიდან მეორეზე გადაცოცებაც. იქ, მაღლა, ქანდარებს ვიშენებდი, უამრავ ქანდარას. ერთხელ ნამდვილი სახლიც კი ავიშენე, სახურავით, ფანჯრებით და იატაკზე ნოხით – პირდაპირ შუაგულ ტყეში, ათი მეტრის სიმაღლეზე. ო, ასე მგონია, ბავშვობის უმეტესი დრო ხეებზე მაქვს გატარებული! ხეებზე ვჭამდი კიდეც, ვკითხულობდი კიდეც, ვწერდი კიდეც და მეძინა კიდეც. ინგლისური ენის სიტყვებსაც იქ ვიზეპირებდი და ლათინურის არანესიერ ზმნებსაც, მათემატიკის ფორმულებსაც და ფიზიკის კანონებსაც; მაგალითად, ზემოთ ხსენებული ვარდნის კანონიც, აღმოჩენილი გალილეო გალილეის მიერ, იქ მაქვს ნასწავლი. ყველა დავალებას, წერთსა თუ ზეპირს, ხეებზე ვამზადებდი. როგორი ნეტარებით ვაფსამდი ხიდან, რამსიმაღლე რკალი კეთდებოდა და როგორი ჩხრიალი გაჰქონდა ფოთლებსა და წინვებზე!

ხეებზე სიმშვიდე სუფევდა. აქ მყუდროებას არავინ გირღვევდა; აქამდე არ აღწევდა დედაჩემის აბეზარი ძახილი, არც ჩემი უფროსი ძმის ქედმაღლური განკარგულებები. აქ იყო მხოლოდ ქარის ზუზუნი, ფოთლების შრიალი და ხეების ჩუმი ჭრიალი... და ხედი – მშვენიერი ვრცელი და გაშლილი ხედი. ზემოდან მხოლოდ ჩვენი სახლისა და ბაღის დათვალიერება კი არ შემეძლო, სხვის სახლებსა და ბაღებსაც ვხედავდი, მთელ მიდამოს ტბის გაღმა ნაპირ-

ზე, მთის ძირამდე, ხოლო შებინდები-
სას ჩემი კენწეროდან მოჩანდა, როგორ
ეფარებოდა გორას მზე, მაშინ, როცა
ქვემოთ, დედამინაზე, ადამიანებისთვის
ის კარგა ხნის ჩასული იყო. ეს თითქმის
ფრენა იყო. ნუ იქნებოდა ძალიან წარმ-
ტაცვი და მოხდენილი, მაგრამ მაინც
წააგავდა ფრენას. ამასობაში გავიზ-
არდე, 18 სმ-ით გავმაღლდი, 23 კგ-ს
ვინონიდი და, ნამდვილი ქარიშხალიც
რომ ამოვარდნილიყო, პალტო სულ
მთლად გამეხსნა და მისი კალთები ბო-
ლომდე გამეშალა, საფრენად, ცოტა არ
იყოს, დამძიმებული ვიყავი. ხეებზე კი
(მაშინ ასე მეგონა) მთელი ცხოვრება
შევძლებდი ცოცვას, 120 წლის აცახ-
ცახებული მოხუციც ავძვრებოდი ხეზე,
ჩამოვჯდებოდი ბებერი მაიმუნივით,
აი, იმ თელის, ნიფლის ან ფიჭვის კენწ-
ეროზე, ქართან ერთად ვიქანავებდი და
გადავხედავდი მიდამოს – ტბის გაღმა
ნაპირს, მთის ძირამდე... მაგრამ რა
ამოვიჩემე ისევ ეს ფრენა და ხეებზე
ძრომა?! ავლაქლაქდი გალილეო გალი-
ლეს ვარდნის კანონსა და ჩემი კეფის
კოპის ბარომეტრზე, რომელიც ასე
მანუხებს! მე ხომ სულ სხვა რამის შეს-
ახებ მინდოდა მომეთხრო?! კერძოდ,
ბატონი ზომერის ამბის შესახებ, თუ
ეს საერთოდ შესაძლებელია, რადგან,
კაცმა რომ თქვას, არავითარი ამბავი
არ ყოფილა, იყო მხოლოდ ეს უცნ-
აური ადამიანი, რომლის ცხოვრების
გზა (უფრო სწორად, ხომ არ მეთქვა
ცხოვრების მარშრუტი?) რამდენჯერმე
ჩემს მარშრუტთან გადაიკვეთა, მაგრამ,
უმჯობესია, ისევ თავიდან დავიწყო.

მაშინ, როცა ჯერ კიდევ ხეებზე ვცო-
ცავდი, ჩვენს სოფელში ცხოვრობდა...
უფრო სწორად, ჩვენს სოფელ უნთერნ-
ზეემიკი არა, მეზობელ სოფელ ობერ-
ნზეემი, თუმცა მათი გარჩევა არც თუ

ისე იოლი იყო, რადგან უნთერნზეეც¹,
ობერნზეეც² და სხვა დანარჩენი სო-
ფლებიც ერთმანეთისგან გამოყოფილი
არ ყოფილა და მიჯრით ისე იყო ჩამ-
წკრივებული ტბის სანაპირო ზოლზე,
რომ თავსა და ბოლოს ვერ უპოვიდი
და ბალების, ხეებისა და მეზღვაურთა
ქოხების ერთ მთლიან, ვიწრო ჯაჭვს
ქმნიდა).

მოკლედ, ამ ჩვენს დასახლებაში,
ჩვენი სახლიდან ორი კმ-ის დაშორე-
ბით ცხოვრობდა ადამიანი, რომელსაც
„ბატონ ზომერს“ ეძახდნენ. არავინ
იცოდა, რა ერქვა – პეტერი თუ პაული,
ჰაინრიჰი თუ ფრანც-ქსავერი. იქნებ
დოქტორი ზომერი იყო ან პროფესორი
ზომერი, ან სულაც პროფესორ-დოქ-
ტორი ზომერი. მხოლოდ და მხოლოდ
გვართ იცნობდნენ: „ბატონი ზომერი“.
არც ის იცოდნენ, რა პროფესიისა
იყო, რას საქმიანობდა და, საერთოდ,
ჰქონდა თუ არა ოდესმე პროფესია.
ფრაუ ზომერს რომ ჰქონდა ხელობა,
ეს იცოდნენ. იგი მეთოჯინე იყო, მთელ
დღეებს ზომერების სახლში, მღებავ
შტანგლმაიერის სარდაფში ატარებდა
და იქ ბავშვებისთვის მატყლის, ჭინ-
ჭებისა და ნახერხისგან პატარა თო-
ჯინებს აკეთებდა. კვირაში ერთხელ
მათ ერთ დიდ ფუთაში გამოკრავდა
ხოლმე და ფოსტაში მიჰქონდა. უკანა
გზაზე ჩამოუვლიდა ბაყალს, მეფუნ-
თუმეს, ყასაბს, მემწვანილეს, მოიტან-
და შინ ოთხ გაძეძგილ ჩანთას, მთე-
ლი კვირა გარეთ აღარ გავიდოდა და
შეუდგებოდა ახალ-ახალი თოჯინების
კეთებას. საიდან მოვიდნენ ზომერები,
არავინ უწყოდა; უბრალოდ, ერთ მშ-
ვენიერ დღეს ჩამოვიდნენ, ქალი – ავ-
ტობუსით, კაცი – ფეხით და მას აქეთ
აქ იყვნენ. არც შვილები ჰყავდათ, არც

1 Unternsee (გერმ.) – ქვემო ტბა

2 Unternsee (გერმ.) – ქვემო ტბა

ნათესავები და სტუმრადაც არავინ დაუდიოდათ, მაგრამ, მართალია მათ შესახებ, მეტადრე კი ბ-ნი ზომერის შესახებ, თითქმის არაფერი იყო ცნობილი, დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, რომ იმხანად მთელ ოლქში ბ-ნი ზომერი ყველაზე პოპულარული ადამიანი გახლდათ. ტბიდან სულ ცოტა სამოცი კმ-ის რადიუსით არ ყოფილა არც ერთი ქალი, კაცი თუ ბავშვი (ის კი არა, ძალღიჯი კი), რომ არ სცოდნოდა, ვინ იყო ბ-ნი ზომერი, რადგან მას გამუდმებით ხედავდნენ შარაგზაზე. გათენებებიდან დაღამებამდე გადასერავდა ხოლმე მთელ მიდამოს, დამჯდარს წელიწადში ერთ დღესაც ვერ ნახავდი. თოვლსა თუ სეტყვაში, ქარიშხალსა თუ კოკისპირულ წვიმაში, დარსა თუ ავდარში ბ-ნი ზომერი დადიოდა. მეზადურების გადმოცემით, ხშირად შინიდან მაშინ გამოდიოდა, როცა ისინი დილის ოთხ საათზე ტბაზე ბადეების ამოსაღებად მიდიოდნენ, ხოლო შინ გვიან ღამით ბრუნდებოდა, როცა მთვარე კარგა ხნის ამოსული იყო. ამ დროისთვის უკვე დაუფერებლად გრძელი გზა ჰქონდა გავლილი. ერთი დღის განმავლობაში მთელი ტბის შემოვლა, ანუ ორმოცი კმ-ის გავლა ბ-ნი ზომერისთვის ჩვეულებრივი ამბავი იყო. დღეში ორჯერ-სამჯერ ქალაქში ჩასვლა და უკან მობრუნება, ათი კმ-ი იქით და ათიც აქეთ, მისთვის სულაც არ იყო პრობლემა!

როცა ჩვენ, ბავშვები, დილის რვისნახევარზე ნახევრად მთვლემარენი სკოლისკენ მივლასლასებდით, გზად გვეგებებოდა ფხიზელი და მხნე ბ-ნი ზომერი, რომელიც უკვე ერთი საათის ნასიარულევი მაინც იყო. როცა ნაშუადღევს, დაქანცულები და მშვივრები, შინ ვბრუნდებოდით, ბ-ნი ზომერი ენერგიული ნაბიჯით ჩამოგვიტოვებდა ხოლმე

უკან, ხოლო ზოგჯერ ისეც ხდებოდა, რომ იმავე საღამოს, ძილის წინ, ფანჯრიდან გავიხედავდი და ქვემოთ, ტბის სანაპირო ქუჩაზე, თვალს მოვკრავდი, როგორ ჩაიქროლებდა ბ-ნი ზომერის ჩრდილივით განელილი ფიგურა. ადვილი ამოსაცნობი იყო. შორიდანაც არ აგერეოდა სხვაში. ზამთრობით უცნაურ ფართხუნა, შავ, ხეშეში ნაჭრის პალტოს ატარებდა, რომელიც ტანზე უზარმაზარი გარსივით ერტყა და ყოველი ნაბიჯის გადადგმისას უყანყალებდა. ფეხზე რეზინის ჩექმები ეცვა, ხოლო ქაჩალ თავზე წითელი პომპონიანი ქუდი ეხურა. ზაფხულობით (ზაფხული კი ბ-ნი ზომერისთვის¹ მარტის დასაწყისიდან ოქტომბრის თვემდე გრძელდებოდა, ანუ ეს იყო წელიწადის ყველაზე გრძელი მონაკვეთი), ბ-ნი ზომერი იხურავდა შავზონრიან ბრტყელ ქილის ქუდს, იცვამდა კარამელისფერ მიტკლის პერანგს და ასეთივე ფერის მოკლე შარვალს. იქიდან კი სასაცილოდ გამოსჩროდა გრძელი, გამხდარი, თითქოს მხოლოდ კაპილარებისა და ვენური კვანძებისგან შემდგარი ფეხები, რომლებიც მოუხერხებელ და უხეშ, მთაში სასიარულო ბათინკებში ეშვებოდნენ. მარტის თვეში ეს ფეხები თეთრად უქათქათებდა და ვენური კვანძები ისე მკაფიოდ მოუჩანდა, როგორც მელნით დახატულ მდინარეთა დატოტილი სისტემა, მაგრამ რამდენიმე კვირის თავზე ფეხებს თაფლისფერი დაჰკრავდა. ივნისში, შარვალივითა და პერანგივით, კარამელისფრად იწყებდნენ ბზინვას, ხოლო შემოდგომისკენ მზის, ქარისა და ავდრისგან ყავისფერდებოდნენ და მუქ კანზე ვერ შეამჩნევდი ვეღარც კაპილარებს, ვეღარც ვენურ კვანძებსა და კუნთებს; ბ-ნი ზომერის ფეხები თანდათან ბებერი, ქერქემოცლილი ნაძვის ტოტებს ემგვანებოდ-

¹ Sommer (გერმ. – ზაფხული)

ნენ, ვიდრე საბოლოოდ, ნოემბერში, გრძელი შარვლის ტოტებისა და გრძელი შავი პალტოს კალთებქვეშ არ ჩაიმალებოდნენ, მზერისგან დაცლილთ, სიფითრე არ შეეპარებოდათ, დამდეგ გაზაფხულამდე კი პირვანდელ, ყველისფერ სითეთრეს არ დაიდებდნენ.

იყო ორი რამ, რასაც ბ-ნი ზომერი ზამთარ-ზაფხულ სულ თან დაატარებდა და ამ ნივთების გარეშე არც არავის უნახავს: ერთი – მისი ჯოხი და მეორე – ზურგჩანთა. ეს ჯოხი ჩვეულებრივი სასეირნო ტროსტი კი არ იყო, არამედ გრძელი, ოდნავ გაღუნული კაკლის ხის ტოტი, რომელიც ბ-ნი ზომერს მხრებამდე სწვდებოდა და, ასე ვთქვათ, მესამე ფეხის მაგივრობას უწევდა. მის გარეშე იგი ვერასდროს ვერ განავითარებდა ასეთ გასაოცარ სიჩქარეს და ვერ გადალახავდა იმ უკიდევანო მანძილს, რომელიც ყველა ნორმალური ქვეითის შესაძლებლობებს აღემატებოდა. ყოველი მესამე ნაბიჯის მერე ბ-ნი ზომერი მარჯვენა ხელით ჯოხს წინ გაიქნევდა, მიწას უბიძგებდა, მკვეთრად წაინევდა წინ და ისეთი შთაბეჭდილება იქმნებოდა, თითქოს ფეხები მხოლოდ სასრიალოდ ჰქონდა განკუთვნილი; სინამდვილეში კი ეს ბიძგი, მარჯვენა ხელის ძალის წყალობით, მიწას გადაეცემოდა იმ მენავეთა მსგავსად, მდინარეში თავიანთ ბრტყელ ნავებს გრძელი ქოკების დახმარებით რომ მიაცურებენ. აი, ზურგჩანთა კი მუდამ ცარიელი ჰქონდა ან თითქმის ცარიელი, რადგან მასში, როგორც ამბობდნენ, არაფერი იდო ბ-ნი ზომერის ბუტერბროდისა და დაკეცილი კაპიუშონიანი რეზინის მოსასხამის გარდა, რომელიც თეძომდე სწვდებოდა და მაშინ იცვამდა, თუ გზად გაუნვიმდებოდა, მაგრამ საით მიჰყავდა იგი ამ გზას? რა იყო მისი გაუთავებელი ხეტიალის მიზანი? რისთვის და რატომ დააბოტებდა ბ-ნი ზომერი დღეში თორმეტ, თოთხმეტ, თექვსმეტ საათს? ეს არავინ იცოდა.

ომის დამთავრებისთანავე, როცა ზომერები ამ სოფელში დასახლდნენ, მისი ეს ლაშქრობები თვალში არავის ხვდებოდა, რადგან მაშინ ყველა ასე ზურგჩანთებით ადგა გზას. არც ბენზინი იყო, არც ავტომობილები, მხოლოდ დღეში ერთხელ თუ ჩამოივლიდა ავტობუსი. არც სანჯავი იყო, არც საკვები და სადმე რამდენიმე კვერცხი, ფქვილი, კარტოფილი, ერთი კილო ქვანახშირის ბრიკეტი ან თუნდაც სანერი ქალაღი და სამართებლის პირები რომ გემოვა, გზებზე საათობით უნდა გენანწალა და ნადავლი შინ ან ზურგჩანთით მიგეთრია, ან ურიკით, მაგრამ მალე, რამდენიმე წლის მერე, სოფელში ყველაფრის ყიდვა გახდა შესაძლებელი. ქვანახშირიც ჩამოჰქონდათ და ავტობუსიც დღეში ხუთჯერ დადიოდა და კიდევ რამდენიმე წლის შემდეგ ჯერ ყასაბმა იყიდა ავტომობილი, მერე კი ბურგომისტრმა და კბილის ექიმმა. სამღებროს ოსტატი შტანგლმაიერი მოტოციკლეტით დადიოდა, მისი ვაჟი კი – მოპედით; ავტობუსი კვლავ ჩამოივლიდა ხოლმე დღეში სამჯერ მაინც და თუ ვინმე საყიდლებზე იყო წასასვლელი ან ახალი პასპორტი ჰქონდა ასაღები, ბ-ნი ზომერის გარდა, თავში აზრადაც არავის მოუვიდოდა, ქალაქში ჩასასვლელად ფეხით ოთხი საათი ევლო. ბ-ნი ზომერი კვლავ ფეხით დადიოდა. დილაუთენია მოიგდებდა ზურგზე ჩანთას, მოიმარჯვებდა თავის ჯოხს და აჩქარებული ნაბიჯით დაადგებოდა გზას მინდვრებისა და ველებისაკენ, გზატკეცილებითა და ორლობეებით, ტყითა და ტბის გარშემო, ქალაქისკენ და უკან, სოფელ-სოფელ... და ასე, დაღამებამდე, მაგრამ ყველაზე უცნაური ის იყო, რომ არც არავის ეგზავნებოდა არსად, არც ხელში სჭერია რამე და არც არაფერი უყიდია ოდესმე. როგორი ცარიელიც იყო მისი ზურგჩანთა, ისეთივედ რჩებოდა, თუ არ ჩავთვლით ბუტერბროდსა და მოსასხამს. არც ფოსტაში უვლია,

არც ადგილობრივი მერიის უწყებაში. ეს ყველაფერი ცოლისთვის ჰქონდა მიხედობილი. გარდა ამისა, არც არავისთან შეივლიდა და არც არსად შეჩერდებოდა. ქალაქში თუ წავიდოდა, არსად არ შეუხვევდა, რომ წაეხემსებინა ან ერთი ჭიქა წყალი მაინც დაეღია. გზად ერთხელაც არ ჩამომჯდარა, რამდენიმე წუთითაც კი, რომ სული მოეთქვა. შუა სიარულში შემოტრიალდებოდა ხოლმე და ისევ ჩქარ-ჩქარა გასწევდა შინისკენ ან სადმე, სხვაგან. როცა ვინმე შეეკითხებოდა: „სად იყავით, ბატონო ზომერ?“ ან „საით გაგინვეიათ, ბატონო ზომერ?“, უკმაყოფილოდ გააქნევდა თავს, თითქოს ბუზი დასჯდომოდა ცხვირზე და რალაცას ნაწყვეტ-ნაწყვეტ ჩაიბურტყუნებდა თან ისე, ვერაფრით გაიგონებდი და რაც დაახლოებით ასე უღერდა: „...ახლასწორედსკოლისგორისკენმივიჩქარი... ჩქარაუნდატბისშემოვლა... დღესვეახლავაუცილებლადმოვხვდექალაქში... ძალიანჩქარობსწორედახლასულარმაქესდრო...“ – და სანამ იკითხავდი: „ბატონო? რა ბრძანეთ? საით?“, დაჰკრავდა თავის ჯოხს და გაგისხლტებოდა ხელიდან.

ბ-ნი ზომერისგან ერთადერთხელ გავიგონე დამთავრებული ფრაზა, მკაფიოდ და გარკვევით წარმოთქმული წინადადება, რომლის შინაარსიც გასაგები იყო, არასოდეს დამავინწყდება და დღემდე ჩამესმის ყურში. ეს იყო კვირა დღეს, დღისით, ივლისის მიწურულს, საშინელი ჭექა-ქუხილის დროს.

ის დღე მშვენივრად გათენდა, მზე ანათებდა, ცაზე ღრუბლის ნატამალიც არ იყო და ნასადილევსაც ისე ცხელოდა, რომ გაუთავებლად გინდებოდა ცივი, ლიმონიანი ჩაის სმა. მამაჩემმა დოღზე წამიყვანა. თვითონ ყოველ კვირას დადიოდა იქ და, ჩვეულებისამებრ, მეც ხშირად დავყავდი. იმიტომ კი არა, რომ გვეთამაშა და მოგვეგო (სხვათა შორის, მინდა ეს გითხრათ), არამედ მხოლოდ და მხოლოდ დოღის სიყვარუ-

ლის გამო. მამა ცხენების დიდი მოყვარული და მცოდნე იყო, თუმცა თვითონ ცხოვრებაში არ უჯირითია. მას შეეძლო, მაგალითად, ზეპირად ჩამოეთვალა დერბის უკლებლივ ყველა გერმანელი გამარჯვებული, მოყოლებული 1869 წლიდან დღემდე და პირუკუ. ასევე, 1910 წლიდან ინგლისური დერბისა და ფრაგული Prix de l'Arc de Triomphe-ის ძირითადი გამარჯვებულები. იცოდა, რომელ ცხენს უყვარს ტენიანი გრუნტი და რომელს მშრალი, რატომ შეუძლიათ ბებერ ცხენებს ბარიერების გადალახვა და რატომ არ შეუძლიათ ახალგაზრდა ცხენებს 1600 მეტრზე მეტი მანძილის გარბენა; რამდენ ფუნტს იწონის ესა თუ ის ჟოკეი და რატომ შეიბა შლაპაზე მეპატრონის ცოლმა წითელ-მწვანე-ოქროსფერი ზონარი. მისი საცხენოსნო ბიბლიოთეკა ხუთას ტომზე მეტს ითვლიდა, ხოლო სიცოცხლის ბოლო წლებში საკუთარი ცხენიც კი შეიძინა (უფრო სწორად, ნახევარი), რომელშიც, დედაჩემის გულის გასახეთქად, ექვსი ათასი მარკა გადაიხადა, რომ დოღზე საკუთარი ფერების ნიშნით ეჭენებინა, მაგრამ ეს სულ სხვა ისტორიაა, რომლის მოყოლასაც სხვა დროს ვაპირებ.

ჰოდა, ერთხელ დოღზე ვიყავით და, როცა მოსალამოებულს შინ ვბრუნდებოდით, ჯერ კიდევ ცხელოდა. ის კი არა, უარესი სიცხე და ხუთვა იყო, ვიდრე შუადღით, თუმცა ცას თანდათან თხელი ბურუსი ეკვროდა. დასავლეთით ყვითელი, შხამიანი ფერის არშიემ-მოყოლებული ტყვიისფერი ღრუბლები ჩამოწოლილიყო. სულ რალაც თხუთმეტიოდე წუთის შემდეგ მამა იძულებული შეიქნა, მანქანის სანათურები აენთო, რადგან ღრუბლები უეცრად ისე მოგვიახლოვდნენ, რომ ჰორიზონტს ფარდასავით ჩამოეფარნენ და მიწას პირქუშ ჩრდილებად დაანვნენ. მერე მთებიდან ერთი-ორჯერ ძლიერად დაუბერა და ფართო ზოლებად მოეფინა ყანებს, გეგონებოდა, ვილაც ვარცხნის,

ხეებს და ბურჩებს კი კანკალი გაუდითო. ამასობაში განვიმდა კიდევ. არა, ჯერ ამას წვიმაც არ ერქვა, თითო-ოროლა მსხვილი წვეთი ჩამოვარდა, ყურძნის მარცვლებივით. აქა-იქ ეცემოდა ასფალტზე და მანქანის საქარე მინასა და რადიატორს ეხეთქებოდა. მერე ჭექა-ქუხილი დაიწყო. გაზეთები იუნყებოდნენ, ასეთი ავდარი ჩვენს მხარეს ბოლო ოცდაორი წელი არ ახსოვსო. არ ვიცი, მართალი იყო ეს თუ არა, მე ხომ მაშინ მხოლოდ რვა წლისა ვიყავი, მაგრამ დანამდვილებით ვიცი, რომ ასეთ ამინდს მეორედ ცხოვრებაში არ შევსწრებივარ, მეტადრე, მანქანაში, უკაცრიელ გზატკეცილზე. წვიმა ახლა წვეთებად

კი არ ეცემოდა, ღვარად მოედინებოდა ციდან. რამდენიმე წუთში მთელი გზა დაიტბორა. მანქანა რის ვაი-ვაგლახით მიაპობდა წყალს და ორივე მხრიდან შადრევნებს აფრქევევდა, თითქოს წყლის კედლები აღმართულიყო. საქარე მინიდან მხოლოდ წყალიღა ჩანდა, მიუხედავად იმისა, რომ ჯაგრისები გაგიჟებით ეხეთქებოდნენ აქეთ-იქით. შემდეგ მდგომარეობა გაუარესდა. კოკისპირული წვიმა თანდათანობით სეტყვაში გადაიზარდა. სანამ ამას დავინახავდით, გავიგონეთ, როგორ იქცა წვიმის რაკარუკი მჭახე ხმაურად და როგორ შემოძვრა მანქანაში გამყინავი სიცივე. ბოლოს სეტყვის მარცვლებიც დავინახეთ, თავდაპირველად ქინძისთავეებივით პანანინები, მერე მუხუდოს მარცვლისოდენად ქცეულნი, მერე ტყვიისოდენები და, ბოლოს, ქათქათა, გლუვი ბურთულების მთელი წყება ისეთი ველური ძალითა და ორომტრიალით ეხეთქებოდა მანქანის წინა ნაწილს, ისეთი რახარუხი გაჰქონდა, რომ თავბრუ გვესხმოდა. ერთი მეტრის გავლაც კი შეუძლებელი გახდა; მამამ მანქანა გზის კიდეზე გააჩერა. ოჰ, რას ვამბობ, გზის კიდე-მეთქი, სად იყო გზის კიდე ან გზა?! ორი მეტრის იქით აღარც კიდე მოჩანდა, აღარც გზა, აღარც ყანა და ხეები, საერთოდ არაფერი აღარ ჩანდა. ამ ორ მეტრში შეგეძლო დაგენახა მხოლოდ მილიონობით გაყინული ბილიარდის ბურთულა;

ეს ბურთულები ჰაერში ბზრიალებდნენ და გამაყრუებელი რაკარუკით ეხეთქებოდნენ მანქანას. მანქანაში ისეთი ხმაური ატყდა, რომ ერთანეთის არ გვესმოდა, თითქოს უზარმაზარი დოღში ვისხედით, რომელსაც გოლიათი ჯოხს უბრაზუნებდა; შევყურებდით ერთმანეთს, სიცივისგან ვკანკალებდით და ვიყავით ასე გატრუნულები; იმის იმედილა დაგვრჩენოდა, რომ ქარიშხალი ჩვენს თავშესაფარს არ გაანადგურებდა.

ორ წუთში ყველაფერი მოთავდა. უეცრად სეტყვა შეწყდა, ქარი ჩადგა. ახლა მხოლოდ მშვიდად ცრიდა. პურის ყანა, გზას რომ მიუყვებოდა, ქარიშხალს სულ მთლად გადაეთელა. სიმინდის ყანისგან მხოლოდ გადატეხილი ღეროები დარჩენილიყო. გზა ნამტვრევებს დაეფარა. საითაც არ უნდა გაგებედა, ყველგან სეტყვის კაკლები, მოგლეჯილი ფოთლები, ტოტები და თავთავი ეყარა და შორს, გზის დასალიერს, წვიმის თხელი ფარდის მიღმა, დავინახე ადამიანი, რომელიც თავის გზას მიუყვებოდა. მამაჩემსაც დავანახვე. ორივენი გავყურებდით შორეულ პატარა სილუეტს და გვიკვირდა, რომ იქ, სადღაც, ადამიანი თავისთვის მისეირნობდა, რომ ასეთი საშინელი სეტყვის მერე, როცა ირგვლივ ყველაფერი გაჩანაგებული და მინასთან გასწორებული იყო, კიდევ რაიმეს შეეძლო ფეხზე დგომა. გზას გავუდექით, მინაზე სეტყვა იდო და მანქანის ბორბლებს კრაჭაკრუჭი გაუდიოდა. როცა სილუეტს მივუახლოვდით, ვიცანი მოკლე შარვალი, გრძელი, დაძარღვული, სისველისგან აპრიალებული ფეხები, შავი რეზინის მოსასხამი, რომელზეც დაჩუტული ზურგჩანთა ეკიდა და ბ-ნი ზომერის აფორიაქებული სიარულის მანერა.

ჩვენ მას დავენიეთ. მამაჩემმა ფანჯრის ჩანწვა დამავალა. გარეთ ყინულივით ცივი ჰაერი იყო. „ბატონო ზომერ! – დაუძახა მან ფანჯრიდან. – დაბრძან-

დით მანქანაში, წაგიყვანთ!“ მე უკანა სკამზე გადავბობლდი, მისთვის ადგილი რომ დამეთმო, მაგრამ ბ-ნი ზომერი არ გვპასუხობდა. არც შეჩერებულა, ჩვენც არც კი გამოუხედავს. აჩქარებული ნაბიჯით კაკლის ხის ჯოხის ქნევა-ქნევით მიაბოტებდა სეტყვით მოფენილ გზაზე. მამაჩემი უკან მიჰყვა. „ბატონო ზომერ, – დაუძახა მას ღია ფანჯრიდან. – დაბრძანდით ბოლოს და ბოლოს! ვერა ხედავთ, რა ამინდია? მიგიყვანთ სახლამდე!“, მაგრამ ბ-ნი ზომერს იგი აინუნშიც არ ჩაუგდია. უდრტვინველად განაგრობდა გზას. მომეჩვენა, თითქოს ბაგეები გახსნა და, როგორც სჩვეოდა, რალაც გაუგებარი წინადადება ამოილულულა, მაგრამ ვერაფერი გავიგონე ან იქნებ სიცივისგან უცახცახებდა ყბა?! მაშინ მამაჩემი მარჯვნივ გადმოიხარა და სვლის შეუწყობლად, მის კვალში ჩამდგარმა, მანქანის წინა კარი გამოაღო და დაუძახა: „დაჯექით, თუ ღმერთი გნამთ! სულ მთლად გალუმპულხართ, თავს ნუ იკლავთ!“

მამაჩემისთვის სრულიად უჩვეულო იყო წინადადება: „თავს ნუ იკლავთ!“. არასდროს მომისმენია, ვინმესთვის სერიოზულად ეთქვას, თავს ნუ ილუპავო. „ეს გამოთქმა ჩვეულებრივი სტერეოტიპია, – გვიხსნიდა ის, როცა ასეთ ფრაზას გაიგონებდა. – სტერეოტიპი კი, დაიმახსოვრეთ ეს ერთხელ და სამუდამოდ, ისეთი გამოთქმაა, რომელიც ისე ხშირად და დაუფიქრებლად განმეორებულია თუ დაწერილია, რომ საბოლოოდ აზრი დაკარგა“. მერე მიაყოლებდა: „ასეა, ამას წყალი არ გუავა. ეს ფრაზა ისეთივე უაზრო და არაფრისმთქმელია, როგორც, მაგალითად: „ერთი ჭიქა ჩაი მაინც დაგელაით, ჩემო ძვირფასო, უსათუოდ გიშველით“ ან: „ბატონო ექიმო, როგორ გრძნობს თავს ჩვენი ავადმყოფი? როგორ ფიქრობთ, გამოვა მდგომარეობიდან?“ ასეთი ფრაზები ცხოვრებისეული არ არის, ისინი იაფფასიანი რომანები-

დან და სულელური ამერიკული კინო-ფილმებიდანაა მოტანილი. ამიტომ, ყურად იღეთ, არასოდეს გავიგონო ისინი ამოსული თქვენი პირიდან!“

ასეთი სახით აქილიკებდა მამაჩემი იმდაგვარ ფრაზას, როგორცაა – „თავს ნუ იკლავთ!“, მაგრამ ახლა, წვიმაში, სეტყვით მოკირწყლულ შარაზე, მისდევდა ის ბ-ნ ზომერს და მანქანის გამოღებული კარიდან ზუსტად ასეთ-სავე ბანალურს ფრაზას უყვიროდა: „დაჯექით, თავს ნუ იკლავთ!“

უეცრად ბ-ნი ზომერი შედგა. მე მგონი, სწორედ ამ სიტყვების გამგონე გაქვავდა – თავს ნუ იკლავთო – თანაც ისე უეცრად, რომ მამაჩემს მკვეთრად დამუხრუჭება მოუწია, მისთვის რომ არ გაესწრო. მერე ბ-ნმა ზომერმა კაკლის ჯოხი მარჯვენა ხელიდან მარცხენაში გადაიტანა, ჩვენკენ მოტრიალდა, სასწრაფო კეთილი გამომეტყველებით რამდენჯერმე ჯიუტად დაჰკრა ჯოხი მინას და ხმამაღლა და მკაფიოდ წარმოთქვა: „ბოლოს და ბოლოს, დამანებებთ თუ არა თავს?!“ მეტი აღარაფერი უთქვამს, მხოლოდ ეს ერთადერთი წინადადება თქვა. მერე მოგვიჯახუნა მისთვის გამოღებული მანქანის კარი, ჯოხი ისევ მარჯვენა ხელში გადაიტანა და უკანმოუხედავად გაქუსლა.

– ეს კაცი სულ მთლად გადაირია! – თქვა მამაჩემმა.

მერე უკვე, როცა გავუსწართ, უკანა ფანჯრიდან მისი სახე დავინახე. მინას ჩასჩერებოდა და რამდენიმე ნაბიჯში ერთხელ წამით თავს მაღლა სწევდა; ფართოდ გახელილი და შეშინებული მზერით მიმოავლებდა თვალს არემარეს, რათა დარწმუნებულიყო, გზა ხომ არ აერია. ლოყებიდან წყა-

ლი ჩამოსდიოდა, ცხვირიდან ნიკაპზე ეწვეთებიდა, პირი ნახევრად დაეღო და ისევ მომეჩვენა, რომ ტუჩები უთამაშებდა. იქნებ გზადაგზა თავის თავს ელაპარაკებოდა კიდევ.

●

– ამ ბ-ნ ზომერს კლაუსტროფობია აწუხებს, – თქვა დედამ, როცა ვახშმად მაგიდას მივუსხედით და ჭექა-ქუხილსა და ბ-ნი ზომერის ამბებზე შევყვით ლაპარაკს. – კლაუსტროფობიის მძიმე ფორმა აქვს. ეს კი ისეთი დაავადებაა, რომლის დროსაც ავადმყოფს თავის ოთახში წყნარად ჯდომა არ შეუძლია.

– კლაუსტროფობია, ზუსტად რომ ვთქვათ, ნიშნავს... – თქვა მამამ.

– როცა ოთახში ვერ ძლებ, – გააგრძელა დედამ. – მე ეს ექიმმა ლუბტერ-ჰანდმა ძალიან კარგად ამიხსნა!

– სიტყვა „კლაუსტროფობია“ ლათინურ-ბერძნული წარმოშობისაა, – განაგრძო მამამ. – რაც ბ-ნმა ექიმმა ლუბტერ-ჰანდმა კარგად უნდა იცოდეს. ის ორი ნაწილისგან შედგება – „claustrum“ და „phobia“. „claustrum“, დაახლოებით „დახურულს“, „ჩარაზულს“ ნიშნავს, როგორც, მაგალითად, სიტყვაში Klaus¹ ან ქალაქის სახელწოდებაში „Klausen“, იტალიურ „Chiusa“-ში, ან ფრანგულ „Valcluse“-ში. ვის შეუძლია დამისახელოს კიდევ რაიმე სიტყვა, რომელიც „claustrum“-ს შეიცავს?

– მე, – თქვა ჩემმა დამ. – მე რიტა შტანგლმაიერმა მითხრა, რომ ბ-ნი ზომერი სულ კრთის. ის მთელი ტანით კანკალებს. მას სხეულის ყველა კუნთი უტოკავს, როგორც ცაპელ-ფილიპს,² იმ დროსაც კი, როცა სკამზე ზის. მხოლოდ მაშინ არ ტოკავს, როცა დადის. ამი-

1 Klaus (გერმ.) – სენაკი

2 Zappel-Philipp (გერმ.) – ჰაინრიჰ ჰოფმანის „ცაპელ-ფილიპის თავგადასავალის“ პერსონაჟი.

Zappel-Philipp – სიტყვასიტყვით – მოუსვენარი ფილიპი.

ტომ სულ უნდა იაროს, რომ ეს ვერავინ შეამჩნიოსო.

– ის ამით ერთი წლის ცხენს ჰგავს, – თქვა მამამ. – ან ორი წლისას, რომელსაც ნერვიულობისგან მთელი ტანი უკანკალებს და გაუთავებლად ცახცახებს, როცა პირველად გაჰყავთ დოღზე. მაშინ მხედარი ყოველ ღონეს ხმარობს, რომ ცხენმა გაქუსლოს. მერე და მერე ეს ან თავისთავად გვარდება, ან დეზს კრავენ. რომელი მეტყვით, რას ნიშნავს „გაქუსლოს“?

– რა სისულელეა! – უპასუხა დედამ, – თქვენს მანქანაშიც მშვენივრად შეეძლო ბ-ნ ზომერს, ეცახცახა, ეს ხომ ხელს არავის შეუშლიდა?! დიდი ამბავი, ეკანკალა ცოტა!

– ვშიშობ, ბ-ნი ზომერი იმიტომ არ ჩაგვიჯდა მანქანაში, რომ მე ერთი სტერეოტიპული გამოთქმა ვინმარე, – თქვა მამამ. – თავს ნუ ილუბავთ-მეთქი. ახლაც არ ვიცი, ეს რამ მათქმევინა. დარწმუნებული ვარ, ჩაგვიჯდებოდა, ნაკლებად ბანალური ფორმულირებისთვის რომ მიმემართა, აი, მაგალითად ...

– კარგი ერთი, – უპასუხა დედამ. – არ ჩაჯდა იმიტომ, რომ კლასტროფობია აქვს და ამიტომ მხოლოდ ჩაკეტილ ოთახში კი არა, მანქანაშიც არ შეუძლია ჯდომა. ჰკითხე, თუ გინდა, ექიმ ლუხტენჰანდს! როგორც კი დახურულ სივრცეში აღმოჩნდება, – არა აქვს მნიშვნელობა, ოთახი იქნება ეს თუ მანქანა. – კრუნჩხვა ემართება.

– რა არის კრუნჩხვა? – ვიკითხე მე.

– ალბათ, – მითხრა ჩემმა ძმამ, რომელიც ჩემზე ხუთი წლით უფროსი იყო და ძმები გრიმების ყველა ზღაპარი უკვე წაკითხული ჰქონდა, – ალბათ, ბ-ნ ზომერს ის ემართება, რაც მორბენალს ზღაპარში „ექვსნი დედამინის გარშემო“. მას შეეძლო, ერთ დღეში მთელი დედამინის ზურგი შემოერბინა, მაგრამ, შინ რომ დაბრუნდებოდა, ცალი ფეხი ტყავის ქამრით უნდა დაეხა, რადგან ერთ ადგილას ვერ ჩერდებოდა.

– შესაძლოა, ასეც იყოს, – თქვა მამაჩემმა. – იქნებ ბ-ნ ზომერს ერთი ზედმეტი ფეხი აქვს და ამიტომაც ვერ ჩერდება. უნდა ვთხოვოთ ბ-ნ ექიმს, რომ ერთ-ერთი ფეხი შეუკრას.

– რა უაზრობაა, – განაგრძო დედამ. – კლასტროფობია აქვს, მორჩა და გათავდა და არ არსებობს ამ დავადების სანინალმდეგო საშუალება.

დასაძინებლად რომ დავნექი, თავში დიდხანს მიტრიალებდა ეს უცნაური სიტყვა: „კლასტროფობია“. ბევრჯერ გავიმეორე, რომ არ დამვიწყებოდა. კლასტროფობია... კლასტროფობია... ბ-ნ ზომერს კლასტროფობია სჭირს... ეს ნიშნავს, რომ იგი თავის ოთახში ვერ ჩერდება, ხოლო თავის ოთახში რომ ვერ ჩერდება, იმას ნიშნავს, რომ გამუდმებით გარეთ უნდა იხეტიალოს... რადგან კლასტროფობია აქვს, სულ გარეთ უნდა იყოს... მაგრამ, თუ „კლასტროფობია“ იმას ნიშნავს, რომ „საკუთარ ოთახში გაჩერება არ შეუძლია“, ეს იგივეა, რომ „იძულებულია, სადმე ღია ცის ქვეშ იხეტიალოს“. თუ „იძულებულია, სადმე, ღია ცის ქვეშ იხეტიალოს“, ნიშნავს „კლასტროფობიას...“, მაშინ ძნელად გასაგები სიტყვა „კლასტროფობიის“ ნაცვლად შეგვიძლია უბრალოდ ვთქვათ: „იძულებულია, სადმე ღია ცის ქვეშ იხეტიალოს“, მაგრამ, მაშინ გამოდის, რომ, როცა დედაჩემი ამბობს, ბ-ნი ზომერი იძულებულია, სადმე, ღია ცის ქვეშ იხეტიალოს, რადგან კლასტროფობია აქვსო, ამის ნაცვლად უნდა თქვას: „ბ-ნი ზომერი იძულებულია, სადმე ღია ცის ქვეშ იხეტიალოს“.

და მაშინ უეცრად თავბრუ დამეხვა და ვცადე, სასწრაფოდ ამომეგდო თავიდან ეს სულელური ახალი სიტყვა და ყველაფერი, რაც მას უკავშირდებოდა და ამის მაგივრად წარმოვიდგინე, რომ ბ-ნ ზომერს საერთოდ არაფერი არ სჭირს, უბრალოდ, სეირნობს და გზას ფეხით მიუყვება, რადგან ზუსტად ისევე უყვარს სეირნობა, როგორც მე

ხეებზე ცოცვა. ბ-ნი ზომერს სიამოვნებს და სეირნობს სუფთა ჰაერზე, ეს არის და ეს, ხოლო ის ჩახლართული ახსნა-განმარტებები და ლათინური სიტყვები, რომლებიც უფროსებმა ამასთან დაკავშირებით ვახშობისას გამოიგონეს, ისეთივე მონაჩმახია, როგორც შეხვეული ფეხი ზღაპრიდან „ექვსნი დედამინის გარშემო“, მაგრამ ცოტა ხნის შემდეგ თვალწინ წარმომიდგა ბ-ნი ზომერის სახე, მანქანის უკანა მინიდან რომ დავინახე; წვიმით განუნული, ნახევრად პირდაბრენილი და შიშით თვალეზაყუეტილი და გავიფიქრე, დალხენილები ასე არ გამოიყურებიან. ადამიანს, რომელიც თავს მხიარულად და ბედნიერად გრძნობს, ასეთი სახე არა აქვს მეთქი. ასე მხოლოდ ის გამოიყურება, ვისაც რაღაცის ეშინია ან ვისაც სწყურია, თავსხმა წვიმაშიც კი ისე სწყურია, რომ მზადაა, მთელი ტბა შეხვრიპოს. ისევე დამეხვა თავბრუ და, რაც ძალი და ღონე შემწევდა, ვცდილობდი, დამევიწყებინა ბ-ნი ზომერი, მაგრამ, რაც უფრო ვცდილობდი მისი გამომეტყველების დავინწყებას, მით უფრო წარმომიდგებოდა თვალწინ: ვხედავდი მის ყოველ ნაკეცს, ყოველ ნაოჭს, წვიმისა და ოფლის ყოველ წვეთს, ძლივს შესამჩნევ ტუჩის ცახცახს, თითქოს რაღაცას რომ ბუტბუტებდა და ეს ბუტბუტი სულ უფრო და უფრო ხმამაღალი ხდებოდა, სულ უფრო და უფრო მკაფიო და ბოლოს შემომესმა ბ-ნი ზომერის მუდარის ხმა: „ბოლოს და ბოლოს დამანებეთ თავი! მომეშვით, თავი დამანებეთ ბოლოს და ბოლოს!..“ და მხოლოდ მაშინ შევძელი, ამ ადამიანზე ფიქრი თავიდან ამომეგდო; ამაში მისი ხმა დამეხმარა. ბ-ნი ზომერის სახე სადღაც გაქრა და მალე ჩამეძინა.

ჩემს კლასში ერთი გოგონა სწავლობდა, კაროლინა კუკელმანი. მუქი ფერის თვალეები ჰქონდა, მუქი წარბები და მუქი

წაბლისფერი თმა, შუბლთან, მარჯვნივ, სამაგრიტ შეკრული. კეფასთან, ყურსა და კისერს შორის ჩალრმავებულ ადგილას, ღინღლი ამოსვლოდა, რომელიც მზეზე უბრწყყვიალეზდა, ზოგჯერ კი ნიაფი თითქმის შეუმჩნეველად ურხვედა. თავისი მშვენიერი, ოდნავ ჩახრინული ხმით იწყებდა ხოლმე სიცილს, მოიღერებდა ყელს, თავს უკან გადააგდებდა, სახე ნეტარებისგან გაუცისკროვნებოდა და მილულავდა თვალეებს. ამ სახის ყურება გაუთავებლად შემეძლო და ვუცქერდი კიდეც, როგორც კი დროს მოვიხელთებდი, გაკვეთილებსა თუ დასვენებებზე, მაგრამ ამას ჩუმად ვაკეთებდი, ისე, რომ არავის შეემჩნია, თვითონ კაროლინასაც კი, რადგან ძალიან მორცხვი ვიყავი.

ოცნებებში ასეთი მორიდებული არ ვიყავი: ჩავჭიდებდი ხოლმე ხელს, წავიყვანდი ტყეში და ერთად დავცოცავდით ხეებზე. ჩამოვსხდებოდით რომელიმე ტოტზე, ძალიან ახლოდან შევეყურებდი სახეში და ვუყვებოდი ნაირნაირ ამბებს და ისიც უკან გადააგდებდა თავს, თვალეებს მილულავდა და იცინოდა. იმის ნებასაც კი მრთავდა, მისთვის სული ნაზად შემეებერა კეფაში, ყურთან, სადაც ღინღლი ამოსვლოდა. ასეთი და მსგავსი ოცნებები კვირაში რამდენჯერმე მეწვეოდა ხოლმე. ეს საამო ოცნებები იყო (ვერ დავინუნუნებ), მაგრამ მხოლოდ ოცნებები და, როგორც ყველა ოცნება, არასაკმარისი სულიერი სიმშვიდის მოსაპოვებლად. რას არ მივცემდი, კაროლინასთან ერთხელ, ერთადერთხელ მაინც რომ განმარტოვებულიყავი და მისთვის სული შემეებერა კეფაში ან სადმე სხვაგან... სამწუხაროდ, ეს ვერ მოხდებოდა, რადგან ის, სხვა ბავშვების დარად, ობერნზეეში ცხოვრობდა. ერთადერთი მე ვიყავი, ვინც უნთერნზეეში ვცხოვრობდი. ჩვენი გზები სკოლის კართანვე იყრებოდა, გორაკიდან დაღმართზე, ტყისა და ველების გავლით, ერთმანეთის საპირისპირო მხარეს იტოტებოდა და, ვიდრე ტყეში

ჩაიკარგებოდა, ისე შორდებოდა ერთმანეთს, რომ კაროლინას სხვა ბავშვებისგან ველარც ვარჩევდი. მხოლოდ მისი სიცილი თუ შემომესმებოდა ხოლმე. გარკვეულ ამინდში, კერძოდ კი, როცა ჩრდილოეთის ქარი დაბერავდა, ეს მხიარული კისკისი შორიდან ეფინებოდა ველებს და შინისკენ მიმაცილებდა, ოღონდ მხოლოდ მაშინ, თუ ჩრდილოეთის ქარი დაუბერავდა! მაგრამ როდის დაუბერავდა ჩვენს მხარეში ჩრდილოეთის ქარი?! და აი, ერთხელ (ეს იყო შაბათს), სასწაული მოხდა. დასვენებაზე კაროლინამ ჩემთან მოიბრინა, ძალიან ახლოს დამიდგა წინ და მითხრა:

– შენა, მომისმინე! შენ ხომ ყოველთვის მარტო მიდიხარ უნთერნზეეში?

– კი, – ვუპასუხე მე.

– იცი რა, ორშაბათს მეც შენთან ერთად წამოვალ...

მერე ბევრი ილაპარაკა, რალაცას მიხსნიდა, დედამისის ვილაც ამხანაგზე მიაბობდა, რომელიც უნთერნზეეში ცხოვრობდა და დედამისს იქიდან უნდა წამოეყვანა, რომ მერე ის დედამისთან თუ მის ამხანაგთან ერთად, თუ ამხანაგის დედასთან ერთად... მოკლედ, მეტი აღარ მახსოვს, დამავიწყდა ყველაფერი. მე მგონი, მაშინვე დამავიწყდა, ვიდრე ლაპარაკობდა, რადგან ისეთი გაოგნებული ვიყავი, ისეთი განცვიფრებული ფრანით – „ორშაბათს მეც შენთან ერთად წამოვალ!“, რომ აღარაფრის გაგონება არ მინდოდა, გარდა ამ საოცნებო ფრაზისა: „ორშაბათს მეც შენთან ერთად წამოვალ!“ მთელი ის დღე და მომდევნო უქმე დღეები ყურში მხოლოდ ეს წინადადება ჩამესმოდა და რა საამოდ ჩამესმოდა! მეტსაც გეტყვით – ყველაფერ იმაზე საამოდ, რაც აქამდე ძმები გრიმების ზღაპრებში წამიკითხავს. უფრო საამოდ, ვიდრე მეფის ასულის შეპირება „მეფე-ბაყაყში“: „ამიერიდან ჩემი თეფშიდან შეჭამ, ამიერიდან ჩემს საწოლში დაიძინებ!“ და მე ჯუჯაზე უფრო მოუთმენლად ვითვლიდი

დღეებს: „დღეს გამოვაცხოვ, ხვალ შევწვავ, ზეგ კი დედოფალს თავის შვილს მივგვრი!“ თავი ერთდროულად ბედნიერი ჰანსიც მეგონა, ძმა ლუსტიგიც და ოქროს მთის მეფეც... „ორშაბათს მეც შენთან ერთად წამოვალ!“

შევუდექი სამზადისს. შაბათ-კვირას საუკეთესო მარშრუტის შესარჩევად მთელი ტყე შემოვიარე. კაროლინას ჩვეულებრივი გზით რომ არ წავიყვანდი, თავიდანვე ცხადი იყო. მას უნდა ენახა ჩემი საიდუმლო ბილიკები, სხვებისთვის აკრძალული ღირსშესანიშნაობანი. იმ საოცრებათა ხილვისას, რასაც ჩემს გზაზე, უნთერნზეესკენ მიმავალ ჩვენს გზაზე ნახავდა, ობერნზეეს გზას მის თვალში მთელი ხიბლი უნდა დაჰკარგვოდა.

ხანგრძლივი ფიქრის მერე იმ მარშრუტზე შევჩერდი, მარჯვნივ, ტყისკენ რომ უხვევდა, ხევის გავლით ნაძვნარისკენ მიდიოდა, იქიდან კი ხავსიანი გზები ფოთლოვან ტყეში შედიოდა და ტბისკენ ეშვებოდა. ეს მარშრუტი, სულ ცოტა, ექვს ღირსშესანიშნაობას ითვლიდა, რომელიც, ჩემი ცოდნით აღჭურვილი ახსნა-განმარტებების თანხლებით, კაროლინასთვის უნდა მეჩვენებინა. კონკრეტულად კი ეს გულისხმობდა:

ა) ტრანსფორმატორის ჯიხურს, რომელიც ზედ გზის პირას იდგა. იქიდან ზუზუნის მოისმოდა, ხოლო მის კარზე ეკიდა ყვითელი დაფა, ზედ წითელი ელვა ეხატა და ეწერა: „ფრთხილად, მაღალი ძაბვაა – სიცოცხლისთვის საშიშია!“

ბ) მწიფე ნაყოფით დახუნძლულ შვიდ ძირ ყოლოს ბუჩქს;

გ) ვარცლს ირმებისთვის, რომელშიც იმ დროს, მართალია, თივა არ ეყარა, მაგრამ შიგ სატლეკი ქვა-მარილის დიდი ნატეხი იდო;

დ) ხეს, რომელზეც, გადმოცემით, ომის შემდეგ ერთმა ძველმა ნაცისტმა თავი ჩამოიხრჩო;

ე) ჭიანჭველის თითქმის ერთი მეტრის სიგრძისა და ნახევარი მეტრის სიგანის ბუდეს და ბოლოს, როგორც იქნა, მოგზაურობის დამაგვირგვინებელი პუნქტს – ვ) ულამაზეს ბებერ ნიფელს, რომელზეც კაროლინასთან ერთად აძრომა მქონდა ჩაფიქრებული, რათა მის მძლავრ ტოტებზე ჩამოვმსხდარიყავით და ათი მეტრის სიმაღლიდან დავმტკბარიყავით ტბის ხედით, მერე კი გადავხრილიყავი კაროლინასკენ და მისთვის კეფაში სული შემეებრა.

სამზარეულოს კარადიდან ნამცხვარი მოვიპარე, მაცივრიდან – ერთი ჭიქა იოგურტი, სარდაფიდან – ორი ვაშლი და ერთი ბოთლი მოცხარის წვენი. ყველაფერი ფეხსაცმლის ყუთში ჩავანყვე და უსაგზოდ რომ არ დავრჩენილიყავით, კვირა დღეს, ნასადილევს ხის ტოტზე შემოვდე. ღამით ლოგინში ორი სასაცილო ამბავი გამოვიგონე, კაროლინასთვის რომ უნდა მომეყოლა და გამემხიარულებინა. ერთი – გზად, მეორე – ნიფლის ხეზე. ერთხელ კიდევ ავანთე შუქი, საძინებლის ტუმბოდან პატარა სახრახნისი ამოვიღე და სკოლის ჩანთაში ჩავაგდე, რათა ხვალ, გამოთხოვების ჟამს, კაროლინასთვის მეჩუქებინა, როგორც ჩემი ყველაზე სანუკვარი ნივთი. ისევ შეეძვერი ლოგინში, ორივე ისტორია გავიმეორე და ნაწილებად დავყავი; დავყავი ზედმინევნით კარგად, ისე, რომ ხვალინდელი დღის წესრიგს მისადაგებოდა. მრავალჯერ გადავხედე პუნქტებს ა) და ვ) მდე, ასევე, გამოთხოვებისას, სახრახნისის გადაცემის ადგილს; კიდევ ერთხელ გავიხსენე ფეხსაცმლის ყუთის შიგთავსი, რომელიც უკვე ხის ტოტზე იდო და ჩვენ გველოდებოდა (ასე გულმოდგინედ ჯერ არც ერთი რანდევუ არ დაგეგმილა!) და, როგორც იქნა, მიმეძინა, ყურში კი კაროლინას ალერსიანი სიტყვები ჩამესმოდა: „ორშაბათს მეც შენთან ერთად წამოვალ...“

ორშაბათს უბადლო დღე გათენდა.

მზე ნაზად ანათებდა, ცა იყო კამკამა და ლურჯი, როგორც წყალი; ტყეში შაშვები ჭახჭახებდნენ, კოდალები კი ისეთი თავგამეტებით უკაკუნებდნენ ხეებს, რომ ირგვლივ ყველა მხრიდან ექო მოისმოდა. სკოლის გზას რომ დავადექი, მხოლოდ მაშინ გამახსენდა, რომ არ გამითვალისწინებია, რას ვიზამდით მე და კაროლინა, თუ გაავდრდებოდა. მარშრუტი ა)-პუნქტიდან ვ)-მდე წვიმაში ან ქარბუქში ნამდვილი კატასტროფა იქნებოდა: ყოლოს მიმსხვრეულ-მომსხვრეული ბუჩქნარი, ჭიანჭველების უსახური ბუდე; სველი ხავსიანი ბილიკები, ჭყაპაჭყუბი რომ გაუდის; სლიპინა ნიფლის ტოტები, რომელზეც ფეხს ვერ მოიკიდებ და ქარით გაბერილი ან დამბალი საგზლის ყუთი. ნეტარებით ვეძლეოდი ამ ფანტაზიებს. მათ საამო, თუმცა სრულიად უსარგებლო ფორიაქი მოჰქონდათ და ტრიუმფალური ბედნიერების შეგრძნებას მგვრიდნენ: მხოლოდ მე კი არ მეფიქრა ამინდზე, არა, ამინდს თვითონ ეფიქრა ჩემზე! მხოლოდ კაროლინა კი უკელმანის გაცილების უფლება კი არ მეძლეოდა, დამატებით წლის საუკეთესო დღეც მერგო საჩუქრად! ბედნიერ ვარსკვლავზე ვიყავი გაჩენილი! ღმერთმა მოწყალე თვალთ გადმომხედა! ახლა არა, – ვფიქრობდი მე. – ახლა არ უნდა დავუშვა შეცდობა, როცა ასეთი ილბალი მენვია! ყოყლოჩინობისა და ქედმაღლობის გამო, როგორც ეს, ჩვეულებრივ, ზღაპრის გმირებს ემართებათ ხოლმე, ილბალი მარადიული რომ ჰგონიათ და მთელ ცხოვრებას ინგრევენ.

ნაბიჯს ავუჩქარე. ახლა სკოლაში დაგვიანება არაფრით არ შეიძლებოდა. ისე სანიმუშოდ ვიქცეოდი, როგორც არასდროს. მასწავლებლისთვის გაკვეთილების შემდეგ ჩემი დატოვების ოდნავი საბაბიც რომ არ მიმეცა. კრავით უწყინარი ვიყავი, ყურადღებიანი, დამჯერე და თითოთ საჩვენებელი მოსწავლე. კაროლინასკენ ერთხელაც არ

გამიხედავს, თავი ვაიძულე, მისთვის არ შემეხედა, ჯერჯერობით არ შემეხედა. ცრურწმენის გამო ავუკრძალე. ასე მეგონა, წინასწარ თუ შევხედავდი, ყველაფერი წყალში ჩამეყრებოდა...

გაკვეთილები რომ დამთავრდა, გაირკვა, რომ გოგონებს კიდევ ერთი საათით ტოვებდნენ. არ ვიცი, რატომ, იქნებ ხელგარჯილობის გაკვეთილის გამო ან რაიმე სხვა მიზეზით. ასე იყო თუ ისე, მხოლოდ ჩვენ გაგვიშვეს, ბიჭები. ეს შემთხვევა ტრაგედიად არ ჩამითვლია, პირიქით, დამატებით გამოცდად მივიჩნიე, რომელიც უნდა ჩამეზარებინა და ჩავაბარებდი კიდევ. კაროლინასთან დათქმულ სანუკვარ შეხვედრას ის უფრო საზეიმო ელფერს სძენდა: ჩვენ ერთმანეთისთვის მთელი ერთი საათი უნდა გვეცადა!

ობერნზეესა და უნთერნზეეს გზის გასაყარზე ვიდექი და ველოდი, სკოლის ალაყაფის კარიდან ოციოდე მეტრის დაშორებით. იმ ადგილას მიწიდან თავი ამოეჩარა მოზრდილ ქვას, კლდის დიდ, გლუვ ნატეხს, რომელსაც ჩლიქის ფორმის ჩაღრმავებული შუაგული ჰქონდა. ამბობდნენ, ეს ღრმული ეშმაკის ნაკვალევიაო. გლეხებმა ჯერ კიდევ უხსოვარ დროს აქვე, ახლოს, ეკლესია ააშენეს და გაბრაზებულმა ეშმაკმა ამ ადგილას სულ ფეხები აბაკუნაო. დროის მოსაკლავად ამ ქვაზე ჩამოვჯექი და ეშმაკის ქვაში დაგროვილ წვიმის წყალს თითოთ მინაზე ვაშხეფებდი. მზისგან ზურგი მიხურდა, ცა ისევ უღრუბლო იყო, კამკამა ლურჯი. ვიჯექი, ველოდი, წყალს ვაშხეფებდი, არაფერზე არ ვფიქრობდი და წარმოუდგენლად უდარდელად ვგრძნობდი თავს. მერე, როგორც იქნა, გოგონებიც გამოჩნდნენ. თავდაპირველად მთელმა ჯგუფმა ჩამიქროლა, შემდეგ, სულ ბოლოს – მ ა ნ ა ც. წამოვდექი. ის ჩემკენ გამოიქცა, მუქი თმა უფრიალებდა, შუბლის კულულზე დამაგრებული სამაგრი ზევიტ-ქვევიტ დაუხტოდა, ლიმონისფერი ყვითელი

კაბა ეცვა. მისკენ გავიშვირე ხელი, ის ჩემ წინ შედგა, აი, ისე, როგორც მაშინ, შესვენებაზე; მინდოდა, მისთვის ხელი წამეველო და ჩემკენ მიმეზიდა, ყველაზე მეტად კი მისი ჩახუტება და ლოყაზე კოცნა მინდოდა. მან მკითხა:

– ისა, მელოდებოდი?

– კი, – ვუპასუხე მე.

– მისმინე, დღეს შენთან ერთად ველარ წამოვალ. დედაჩემის ამხანაგი ავად გამხდარა და დედაჩემი მასთან აღარ მიდის, ასე მითხრა...

და ამას მოჰყვა მთელი რიგი ახსნა-განმარტებებისა, რომელსაც წესიერად ვერც ვუსმენდი, ვდუმდი, რადგან ფეხზე ძლივს ვიდექი. მერე უეცრად თავში საშინელი სიცარიელე ვიგრძენი, ფეხები მომეკვეთა და მახსოვს მხოლოდ ის, რომ, როცა ლაპარაკი მოათავა, მოულოდნელად ზურგი მაქცია და ასე ლიმონისფრად გაქროლდა ობერნზეესკენ, ძალიან სწრაფად, დანარჩენ გოგოებს რომ დასწეოდა.

სკოლის ბორცვიდან დავეშვი და შინისაკენ წავედი. როგორც ჩანს, ძალიან ნელა მივდიოდი, რადგან, ტყის პირს რომ მივუახლოვდი და უნებლიედ ობერნზეესკენ მიმავალ შორ გზას გავხედე, იქ უკვე აღარავინ ჩანდა. შევჩერდი, შემოვტრიალდი და გამოსათხოვარი მზერა ვსტყორცნე სკოლისკენ მიმავალი ბორცვის უსწორმასწორო ზოლს, საიდანაც მოვდიოდი. თავკარა მზე განოლილიყო ველებზე, ნიავიც არ იძვროდა და ბალახიც არ ირხეოდა, თითქოს ყველაფერი გამეშებულიყო. და მაშინ დავინახე პატარა მოძრავი ნერტილი, ერთი პატარა ნერტილი, მარცხნივ, ტყის პირას, რომელიც მიზანმიმართული ნაბიჯით გზას მარჯვნივ მიუყვებოდა. აუყვა სკოლის ბორცვს, ქედების ზოლისკენ, საპირისპირო მხარეს, სამხრეთით. მართალია, ჭიანჭველასავით, მაგრამ ცის ლურჯ ფონზე მაინც მკაფიოდ გამოიკვეთა ადამიანი, რომელიც მალ-

ლა მიიწვედა და მე ვიცანი ბ-ნი ზომ-ერის სამი ფეხი. საათის მექანიზმის სიზუსტით, პანანინა, წამებივით ჩქარი ნაბიჯებით მიაქროლებდა ფეხებს წინ და ეს შორეული წერტილი ნელა და, ამავედროულად, ჩქარა, საათის დიდი ისრის მსგავსად, ჰორიზონტს მიეფარა.

ამ ამბიდან ერთი წლის თავზე ველო-სიპედის ტარება ვისწავლე. ეს ძალიან ადრე არ მომხდარა, რადგან უკვე სი-მაღლეში მეტრი და ოცდათხუთმეტი სმ ვიყავი, 22 კგ-ს ვინონიდი და 32,5 ზომა ფეხი მექონდა, თუმცა, უნდა ითქვას, რომ ველოსიპედით სიარული მაინცდა-მაინც არ მიზიდავდა. გადაადგილების ამ ყანყალა საშუალებას, სულ რაღაც ორი თხელი ბორბლით, ვერ ვენდო-ბოდი, საშიშიც კი მეგონა, რადგან ვე-რაგინ მიხსნიდა, რატომ ვარდებოდა ძირს გაჩერებული ველოსიპედი, თუ მას საყრდენი არ ჰქონდა ან რაიმეს არ მიაყუდებდი, ან ვინმეს არ ეჭირა და რატომ არ მოსდიოდა იგივე, თუ მასზე იჯდა 32-კილოგრამიანი ადამიანი და ყოველგვარი საყრდენისა და მიყუდების გარეშე მიქროდა. ბუნების კანონები, რომლებიც ამ არაჩვეულებრივ ფენო-მენს ედო საფუძვლად, კერძოდ კი ცენ-ტრისკენული ძალა და განსაკუთრებით ე.წ. ბრუნვის მექანიკური იმპულსის შენახვის კანონი, მაშინ ჩემთვის სრუ-ლიად გაუგებარი იყო; ყველაფერი ეს ახლაც არ მესმის ბოლომდე კარგად, ხოლო „ბრუნვის მექანიკური იმპულ-სის შენახვის კანონის“ წარმოთქმისას საშინლად ვლიზიანდები და კეფაზე გარკვეული ადგილი კაკუნს მიწყებს და ყრუდ მტკივდება ხოლმე.

აუცილებელი რომ არ ყოფილიყო, ველოსიპედზე ჯდომას, ალბათ, ვერც ვერასდროს ვისწავლიდი. აუცილებე-ლი იმიტომ იყო, რომ ფორტეპიანოს გაკვეთილებზე უნდა მევლო. ფორტ-ეპიანოს გაკვეთილებზე სიარული კი მხოლოდ ფორტეპიანოს იმ მასწავლე-ბელთან შეიძლებოდა, რომელიც ობერ-

წზეეს მეორე ბოლოში ცხოვრობდა და ფეხით მასთან მისვლას ერთი საათი სჭირდებოდა, ხოლო ველოსიპედით, როგორც ეს ჩემმა ძმამ გამომიტვალა, ცამეტწუთ-ნახევარი.

მუსიკის ამ მასწავლებელს, რომელთანაც ფორტეპიანოზე დაკვრას ჯერ კიდევ დედაჩემი სწავლობდა, მერე ჩემი და, ჩემი ძმა და, საერთოდ, ჩვენში ყველა ადამიანი, ვისაც თუნდაც თითის დაჭერა შეეძლო რაიმე კლავ-იშზე, დაწყებული ტაძრის ორღანიდან, დამთავრებული რიტა შტანგლმაიერის აკორდეონით, ერქვა მარი-ლუიზე ფუნ-კელი, უფრო ზუსტად კი ფროილანი მარი-ლუიზე ფუნკელი. ამ „ფროილ-აინს“ იგი განსაკუთრებულ მნიშვნელო-ბას ანიჭებდა, თუმცა მე არ შემხვე-დრია ცხოვრებაში მდედრობითი სქესის არსება, რომელიც ისე არ ჰგვანებოდა „ფროილაინს“, როგორც მარი-ლუიზე ფუნკელი. ეს იყო ძველთაძველი, ჭალ-არა, მოკუზული, დანაოჭებული არსე-ბა, ზედა ტუჩზე თხელი შავი უღვაში ამოსვლოდა და მკერდის ნატამალი არ გააჩნდა. ეს კი იმიტომ ვიცი, რომ ერთხ-ელ, შუადღით, როცა გაკვეთილზე შემ-თხვევით ერთი საათით ადრე მივედი, ახლადგამოღვიძებული, პერანგისამარა ვიხილე. გამოვიდა თავისი უზარმაზარი ვილის წინკარში, მხოლოდ ქვედა კაბა და პერანგი ეცვა, მაგრამ ნაზი, გან-იერი აბრეშუმის პერანგი კი არა, ქაღე-ბი რომ ატარებენ, არამედ მოტკეცილი უმკლავო ტრიკოტაჟის მაისური, აი, ისეთი, ბიჭები სპორტის გაკვეთილებზე რომ ვიცვამთ ხოლმე და ამ სავარჯიშო ტრიკოტაჟის მაისურიდან დამჭკნარი მკლავები გადმოჰკიდებოდა, ტყავგა-დაკრული წვრილი კისერი ამოსჩროდა, ქვეშ კი ყველაფერი ქათმის მკერდით ბრტყელი და გამხდარი ჰქონდა და, აკი გითხარით კიდევ, იგი დაჟინებით იწოდებოდა „ფროილაინად“, რომელიც „ფუნკელის“ წინ იდგა, იმიტომ, რომ... თუმცა მისგან ახსნა-განმარტებას არა-

ვინ ითხოვდა და თვითონ მაინც ხშირად განმარტავდა, რომ კაცებს, შეიძლება, გათხოვილი ჰგონებოდათ, ის კი ჯერაც უმანკო ქალწული იყო და ანი აპირებდა გათხოვებას. ეს განმარტება, ცხადია, სხვა არაფერი იყო, თუ არა დიდი უაზრობა, რადგან დედამინის ზურგზე არ მოიძებნებოდა მამაკაცი, რომელიც ბებერ, უღვაშებიან, კუზიან მარი-ლუიზე ფუნკელს შეირთავდა ცოლად.

სინამდვილეში ფროილან ფუნკელი იმიტომ ეძახდა თავის თავს „ფროილანის“, რომ, ძალიანაც რომ მონდობებოდა, „ქ-ნ ფუნკელს“ ვერ დაუძახებდა, რადგან ერთი ფრაუ ფუნკელი უკვე არსებობდა, თუმცა, უკეთ რომ დაგიზუსტოთ: ქ-ნი ფუნკელი ჯერ კიდევ არსებობდა. საქმე ის გახლდათ, რომ ფროილან ფუნკელს ჰყავდა დედა და, თუ უკვე გითხარით, ფროილან ფუნკელი ძველთაძველი იყო-მეთქი, ახლა აღარ ვიცი, რა ვუნოდო ქ-ნ ფუნკელს: ქვასავით ძველი, ძვალავით ძველი, ხესავით ძველი, ნამარხივით ძველი... ასე მგონია, სულ ცოტა, ასი წლის იყო. უფრო სწორად, ისეთი ბებერი იყო, ასე თქვათ, მხოლოდ არსებობდა, როგორც ავეჯი ან როგორც დამტვერილი პრეპარირებული პეპელა, ან ძველებური სიფრიფანა ფაიფურის ლარნაკი, მაგრამ არა როგორც ხორცისა და სისხლისგან შემდგარი ადამიანი. არც მოძრაობდა, არც ლაპარაკობდა. ისიც არ ვიცი, ესმოდა და ხედავდა თუ არა, მე მას მხოლოდ დამჯდარს ვნახულობდი; ხოლო იჯდა იგი ზაფხულობით, თეთრი ტიულის კაბაში გახვეული, ზამთრობით კი შავ ხავერდში შეფუთული, საიდანაც კუს თავი გამოეყო (დიდ, ღრმა სავარძელში, ოთახში, რომლის ყველაზე შორეულ კუთხეში, ქანქარიანი საათის ქვეშ, ფორტეპიანო იდგა), უტყვი, გაუტოკებელი და ყველასთვის შეუმჩნეველი. მხოლოდ ძალიან, ძალიან იშვიათად, ისიც თუ მოსწავლეს ზედმინევნით კარგად ჰქონდა

ნასწავლი გაკვეთილი და უშეცდომოდ დაუკრავდა ჩერნის ეტიუდს, გაკვეთილის ბოლოს ფროილან ფუნკელი მივიდოდა ხოლმე ოთახის შუაგულამდე და დიდი სავარძლის მხარეს გასძახებდა: „დეე!“ – ასე ეძახდა თავის დედას. – „დეე! მიეცი ბიჭს კექსი, მან ხომ მშვენივრად დაუკრა!“ და მერე მთელი ოთახი უნდა გადაგესერა, კუთხემდე მისულიყავი, დიდი სავარძლის წინ გაჩერებულიყავი და ბებერი მუმიისკენ გაგეშვირა ხელი. ამასობაში ფროილან ფუნკელი განაგრძობდა ყვირილს: „მიეცი ბიჭს კექსი, დეე!“ და მაშინ, ენით აუნერლად ნელა, ტიულისა თუ შავი ხავერდის რომელიღაც ნაოჭიდან გამოძვრებოდა მინასავით სიფრიფანა, მოლურჯო, აკანკალებული დაკუჭული ხელი, ისე, რომ თან არ სდევდა არც თვალებისა და არც კუს თავის მოძრაობა და სავარძლის სახელურთან მარჯვნივ მდგომ პატარა მაგიდიდან, რომელზეც ყოველთვის იდო ნამცხვრებიანი ლარნაკი, აიღებდა ერთ ნაჭერს (როგორც წესი, ვაფლის თეთრკრემიან ოთკუთხა ნაჭერს), გადმოათარებდა მაგიდის, სავარძლის სახელურებისა და მუხლების გასწვრივ, მიუახლოვებდა ბავშვის გაშვერილ ხელს და ძვლიანი თითებით ჩაუდებდა შიგ ნამცხვარს, როგორც ოქროს ზოდს. ზოგჯერ, სულ ერთი წამით, ბავშვის ხელი და ბებრის თითის წვერები ერთმანეთს შეეხებოდა და მაშინ ბავშვი შიშისგან ძრწოდა, რადგან იგი მოელოდა რაღაც მყიფესა და თევზივით ცივს, ნაცვლად ამისა კი გრძნობდა თბილ, ცხელსაც კი და თანაც ძალიან ნაზ, მსუბუქ, მთრთოლვარე შეხებას და, ამასთანავე, საშინელების მომგვრელ შიშს, თითქოს ვილაცის ხელიდან აფრენილ ჩიტს შესჯახებოდა. ისლა დარჩენოდა, ეთქვა: „დიდი მადლობა, ქ-ნო ფუნკელ!“ – და მოეკურცხლა ამ ოთახიდან, ამ პირქუში სახლიდან, გარეთ, ჰაერზე, მზის გულზე.

ველარ ვიხსენებ, რა დრო დამჭირდა ველოსიპედის მართვის ურთულესი ხელოვნების დასაუფლებლად. ის კი მახსოვს, რომ ტარება დამოუკიდებლად ვისწავლე, ერთგვარი ზიზღითა და დაჟინებული გულმოდგინებით, დედაჩემის ველოსიპედზე, ტყისკენ მიმავალ ოდნავ დამრეც ბილიკზე, იქ, სადაც ვერავინ დამინახავდა. გზას აქეთ-იქით ისეთი დაბურული და მაღალი მცენარეები მიუყვებოდა, ნებისმიერ წუთს თავისუფლად შეიძლებოდა, მათ გამოვდებოდი, გადავყირავებულყავი და რბილად ჩავვარდნილიყავი ფოთლით დაფარულ რბილ მიწაზე და ერთხელაც, ბევრი, ძალიან ბევრი უშედეგო მცდელობის შემდეგ, გაოგნებულმა, უეცრად აღმოვაჩინე, რომ გამომივიდა. თავისუფლად ვმოძრაობდი, ყველა ჩემი თეორიული მოსაზრებისა და სკეფსისის ჯინაზე მივქროდი ორი ბორბლით: ო, რა საამური და სიამაყით აღსავსე გრძნობა იყო! ჩვენი სახლის ტერასასა და მის მიმდებარე გაზონზე, მთელი ოჯახის თანდასწრებით შედგა ჩემი საჩვენებელი გარბენა, რომელსაც მოჰყვა დედაჩემისა და მამაჩემის აპლოდისმენტები და ჩემი და-ძმის სიცილკისისი. ბოლოს ჩემმა ძმამ მოძრაობის ძირითადი წესები გამაცნო, უპირველეს ყოვლისა, კი ის, რომ უნდა მევლო გზის მარჯვენა მხარეს, ხოლო მარჯვენა მხარე კი განისაზღვრება იმის მიხედვით, საითაა დამაგრებული საჭეზე ხელის მუხრუჭი¹ და მას შემდეგ, კვირაში ერთხელ, ოთხშაბათობით, დღის 3-იდან 4 საათამდე, სრულიად მარტოდმარტო დავდიოდი ფროილან ფუნკელთან ფორტეპიანოს გაკვეთილზე. ბუნებრივია, ჩემს შემთხვევაში ლაპარაკიც კი ზედმეტი იყო იმ

ცამეტწუთ-ნახევარზე, რომლის განმავლობაშიც ჩემი ძმა ამ მანძილს ფარავდა. ის ჩემზე ხუთი წლით უფროსი იყო და სპორტულსაჭიანი და სამსიჩქარიანი ველოსიპედით დადიოდა, მე კი ფეხზე მდგომი ვატრიალებდი დედაჩემის უზარმაზარი ველოსიპედის პედლებს. სკამი ბოლომდეც რომ დამენია დაბლა, ერთდროულად პედლების ტრიალსა და სკამზე ჯდომას მაინც ვერ ვახერხებდი ან პედლები უნდა მეტრიალებინა, ან დავმჯდარიყავი. გადაადგილების ასეთი მანერა ძალიან არაეფექტური, დამქანცველი და, როგორც ვატყობდი, მეტად სასაცილო საცქერიც იყო: ველოსიპედი რომ ამემოძრაებინა, წამომდგარს უნდა მიმეჭირა ფეხი პედლებისთვის. როცა გაქანდებოდა, დავმჯდარიყავი, ნჯღრევისგან თავი შემემაგრებინა, ფეხები აქეთ-იქით გამეჩაჩხა და ზემოთ ამენია მანამ, სანამ ველოსიპედი თითქმის თავისით არ გაჩერდებოდა და მერე ისევ მიმეჭირა პედლებისათვის და ისევ განმევიტარებინა სიჩქარე, ხოლო თუ რაიმე დაბრკოლებას არ გადავანყდებოდი, დიახ, სწორედ თუ დაბრკოლებას არ გადავანყდებოდი, ასე, ნჯღრევა-ნჯღრევით, ოც წუთში ვფარავდი გზას ჩვენი სახლიდან ობერ-ნზეეს სანაპიროს გავლით ფროილან ფუნკელის ვილამდე, დაბრკოლებებს კი ბლომად ვანყდებოდი. საქმე ის გახლდათ, რომ საჭის ტრიალი, დამუხრუჭება, ველოსიპედზე აძრომა, იქიდან ჩამოსვლა და მისთანები კი შემეძლო, მაგრამ არ ვიცოდი, როგორ გამესწრო, გამეტარებინა ან გვერდი ამექცია რალაცისთვის. შორიდან უკანა ან შემხვედრი მანქანის ძრავის ძალიან ჩუმი ხმაც რომ გამეგონა, იმწამსვე ვამუხრუჭებდი, ველოსიპედი-

¹ როცა წამიერად მაზინყდება, საით არის მარცხენა მხარე და საით მარჯვენა, დღემდე ვიხსენებ ამ მნიშვნელოვან დეფინიციას. მაშინ წარმოვიდგენ ხოლმე ველოსიპედის საჭეს, მივაჭერ ხელს მუხრუჭს და მშვენივრად ვახერხებ ორიენტირებას. ცხოვრებაში არასოდეს ვინატრებდი იმ ველოსიპედზე დაჯდომას, რომელსაც ორივე მხარესა აქვს ხელის მუხრუჭი ან კიდევ უფრო უარესი, მხოლოდ მარცხენა მუხრუჭი აქვს“ (ავტ.შენიშ.)

დან ჩამოვხტებოდი და ვიცდიდი, სანამ ავტომობილი არ ჩაივლიდა. გზად სხვა ველოსიპედსაც თუ დავინახავდი, მის ჩავლასაც ველოდებოდი. ფეხით მოსიარულის შემთხვევაშიც, თუ ძალიან მივუახლოვდებოდი, ჩამოვხტებოდი, ხელით მივაგორებდი ველოსიპედს და ზედ მხოლოდ მას მერე ავბობდებოდი, სანამ კარგა მანძილზე არ ჩამოვიტოვებოდი. მოკლედ, ორივე მხრიდან სრულიად თავისუფალი გზა უნდა მქონოდა და ჩემთვის არავის ეთვალთვალა და ბოლოს, ობერნზეესა და უნთერნზეეს შორის იყო კიდევ ერთი დაბრკოლება – ფრაუ დოქტორ ჰართლაუბის ძალი – პატარა, მახინჯი ტერიერი, რომელიც სულ შარაზე დანანნალებდა და ყველაფერს, რასაც ბორბალი ჰქონდა, ყეფა-ყეფით ლამის ქვეშ უვარდებოდა. მხოლოდ ერთი გზით თუ დააღწევდი თავს მის შემოტევას – ველოსიპედი გზიდან უნდა გადაგეყვანა, რომელიმე ეზოს ღობესთან მიგეყენებინა, მაგრად ჩასჭიდებოდი ღობის ფიცარს, ისე, რომ ფეხები უკეთ აგებულაკა, მოკუნტულიყავი და ველოსიპედის სკამზე ასე დამჯდარს გეცადა, ვიდრე ფრაუ ჰართლაუბი სტვენით არ გაიხმობდა თავის ნადირს. ჰოდა, რა გასაკვირი იყო, თუ მსგავს გარემოებაში ხშირად ოცი წუთიც არ მყოფნიდა ობერნზეეს ბოლოში მისაღწევად. ამიტომ, უსაფრთხოების მიზნით, შინიდან სამის-ნახევარზე გავდიოდი, რომ ფროილან ფუნკელთან, ასე თუ ისე, დათქმულ დროს მივსულიყავი.

როცა გითხარით, ფროილან ფუნკელი ზოგჯერ დედამისს ავალებდა მოსწავლეების ნამცხვრით გამასპინძლებას-მეთქი, ისიც ხაზგასმით აღვნიშნე, რომ ეს ძალიან, ძალიან იშვიათად ხდებოდა და სულაც არ იყო ჩვეულებრივი ამბავი, რადგან ფროილან ფუნკელი მკაცრი მასწავლებელი გახლდათ და მის გულს ძნელად თუ მოიგებდი. საკმარისი იყო, უდიერად მოგემზადებინა საშინაო დავალება ან სანოტო ფურცლიდან კითხვისას ერთმანეთის მი-

ყოლებით არასწორი ბგერები დაგეკრა, დაიწყებდა მრისხანედ თავის ქნევას, აპილპილდებოდა, ფერდებში მუჯღლეუ-გუნებს გითავაზებდა, გაანჩხლებული გაპარჭყავდა თითებს და ხმამაღლა გაჰკიოდა და ილანძლებოდა. ამგვარი რამ საკუთარ ტყავზე ვინვნიე მეცადინეობის დაწყებიდან ერთი წლის თავზე და ამ სცენამ ისე შემძრა, რომ მისი გახსენება დღემდე შიშის ზარს მგვრის.

ერთხელ ათი წუთით დამაგვიანდა, რადგან, ჯერ იყო და ფრაუ დოქტორ ჰართლაუბის ტერიერი ღობეს მიმაჯაჭვა, მერე გზად ორი ავტომობილი შემხვდა და ბოლოს, ოთხი ქვეითის გასწრებაც მომიწია. როცა ფროილან ფუნკელთან შევედი, უკვე აპილპილ-ლებული, ოთახში ბოლთას სცემდა, თავს აქეთ-იქით იქნევდა და ჰაერში თითებს პარჭყავდა.

– თუ იცი, რომელი საათია? – შემომიბღვირა მან.

ვდუმდი, საათი არ მქონდა. პირველი საათი საჩუქრად მაშინ მივიღე, ცამეტი წელი რომ შემისრულდა.

– შეხედე! – შეჰყვირა მან და თითები კუთხის მიმართულებით გაიქნია, სადაც უძრავად მჯდომ „დეე“ ფუნკელის თავზე ქანქარიან საათს გაჰქონდა ნიკ-ნიკი. – უკვე ოთხის თხუთმეტი წუთია! სად დაეთრეოდი ამჯერადაც?

მე ფრაუ დოქტორ ჰართლაუბის ძალზე ბუტბუტს მოვყევი, მაგრამ მან არ დამამთავრებინა:

– ძალი! – გაიმეორა ჩემი ნათქვამი. – ძალთან ითამაშე, გასაგებია! ნაყინიც მიირთვი! ეგეც ვიცი! თქვენ ხომ სულ ფრაუ ჰირტის ჯიხურთან ყურყუტებთ და მხოლოდ ნაყინის ჭამაზე ფიქრობთ!

ეს გაუგონარი ცილისნამება იყო! თითქოს ფრაუ ჰირტთან ნაყინი მეყიდოს, მაშინ, როცა ჯერ ჩემთვის ჯიხის ფული არავის მოუცია. აი, ჩემი ძმა და მისი მეგობრები კი აკეთებდნენ ასეთ რამეებს. ისინი ჯიხის ფულს ჩამოდი-

ოდნენ და მთლიანად ფრაუ ჰირტის ჯიხურში ხარჯავდნენ, მაგრამ მე არა! მე ყოველი ცალი ნაყინი დედაჩემთან ან ჩემს დასთან უთავმოყვარეოდ უნდა მემათხოვრა! და ახლა ბრალს მდებდნენ, თითქოს, ნაცვლად იმისა, რომ ველოსიპედით მუსიკის გაკვეთილზე წავსულიყავი და ოფლგადამსკდარს გზად მრავალი განსაცდელი გამომეველო, ფრაუ ჰირტის ჯიხურთან ვყურყუტებდი და ნაყინით ვიყორავდი მუცელს! ასეთი უსამართლობისგან ენა ჩამივარდა და ტირილი მოვრთე.

– მორჩი ბლავილს! – მომაცხა ფროილან ფუნკელმა. – ამოიღე შენი ნივთები და მაჩვენე, რა ისწავლე! ალბათ, ისევ არ გიმეცადინია!

სამწუხაროდ, ამჯერად არ ტყუოდა. მართლაც, გასულ კვირას საერთოდ არ მიმეცადინია. ჯერ ერთი, უამრავი სხვა საქმე მქონდა, მეორეც, მოცემული ეტიუდები საშინლად რთული იყო: რალაც ფუგისმაგვარი, კანონის საზომით დაწერილი, მარჯვენა და მარცხენა ხელი ერთმანეთის საპირისპიროდ დაშორებული, ერთი უეცრად სულ ერთ მხარეს გაჩხერილი, მეორე – მეორე მხარეს; რიტმი – არათანმიმდევრული, ინტერვალები – უჩვეულო. ამას ზედ ერთვოდა საზიზლარი ჟღერადობა. კომპოზიტორის გვარი, თუ არ ვცდები, იყო ჰესლერი¹, ეშმაკსაც ნაუღია მისი თავი!

მიუხედავად ყველაფრისა, რომ არა გზად გადამხდარი განსაცდელები, მეტადრე კი ფრაუ დოქტორ ჰართლაუბის ტერიერის თავდასხმები და, ამას დამატებული, ფროილან ფუნკელის ლანძღვა-გინებები, რომლებმაც საბოლოოდ მომიშალა ნერვები, ამ ორ ნაწარმოებს რალაცნაირად მივახლაფორთებდი და აი, ვიჯექი როიალთან აკანკალებული და თვალცრემლიანი, სიმწრის ოფლში

ვინურებოდი და შევყურებდი 88 კლავიშს და ბ-ნი ჰესლერის ეტიუდებს, ხოლო ზურგს უკან მეჯდა ფროილან ფუნკელი, რომელიც მძვინვარედ მასუნთქებდა კეფაში... და მე საბოლოოდ წავხდი. ყველაფერი ავურ-დავურიე: ბანისა და ვიოლინოს გასაღები, მთელი და ნახევარი ნოტები, მეოთხედი და მერვედი პაუზები, მარჯვნივ და მარცხნივ... ერთი ხაზიც კი ვერ დავუკარი ბოლომდე, კლავიშები და ნოტები ცრემლების კალეიდოსკოპს შეერწყა, ხელები ჩამოვუშვი და ჩემთვის ჩუმადავტირდი.

– ეგგგრეც ვიფიქრე! – უკნიდან სისინი შემომესმა და კეფა ნერწყვის შხეფებმა დამისველა. – ეგგგრეც ვიფიქრე! დაგვიანება, ნაყინის მირთმევა და მერე რალაცების მოჩმახვა ხო მაგრა გეხერხებათ ვაჟუშუბატონებს?! და გაკვეთილის მომზადება არ გეხერხებათ, არრრა? დამაცადე, ყმანვილო! მე შენ გასწავლი ჭკუას! – და ამ სიტყვებზე წამოფრინდა, მთელი ძალით დაასკდა სკამს ჩემ გვერდით, ორივე ხელით მეცა მარჯვენა ხელში და დაუნყო ჩემს თითებს სათითაოდ კლავიშებზე კაკუნი, ისე, როგორც ეს ბ-ნ ჰესლერს ჰქონდა დაწერილი: – ეს აქ! და ეს – აქ! და ეს აქ! და ეს თითი აქ! და მესამე აქ! და ეს აქ! აი, ეს კი აქ!..

როცა მარჯვენა ხელი მოათავა, მარცხენის რიგი დადგა, იგივე მეთოდით: „ეს აქ! და ეს – აქ! და ესეც აქ!..“

ისეთი გამეტებით მაჭერინებდა თითებს კლავიშებზე, გეგონებოდა, ასე ნოტ-ნოტად მთელი ეტიუდის ჩემს თითებში ჩაწყლეთა უნდაო. ამან თითქმის ნახევარ საათს გასტანა და საკმაოდ მტკივნეულიც იყო. ბოლოს, როგორც იქნა, დამანება თავი, რვეული დახურა და მითხრა:

– შემდეგში გაკვეთილს ისე ისწავ-

¹ გერმანული სიტყვისგან hasslich – უშნო, მახინჯი, საზიზლარი.

ლი, ყმანვილო, რომ ფურცლიდან კი არ წაიკითხავ, ზეპირად გეცოდინება და ალლეგრო, თორემ ნახავ მერე შენს სეირს! – ამის შემდეგ გადაშალა სქელი პარტიტურა ოთხი ხელისთვის და ხმაურით დაახეთქა პიუპიტრზე. – ახლა კი ერთად კიდევ ათი წუთი დავუკრავთ დიაბელის, რომ ბოლოს და ბოლოს ისწავლო ნოტების კითხვა. ვაი, შენი ბრალი, თუ შეგეშლება!

მორჩილად დავუკარი თავი და სახელოთი ცრემლები მოვიწმინდე. დიაბელი უდავოდ სასიამოვნო კომპოზიტორი იყო. იგი არ ჰგავდა ფუგებმემღუსვრელ საზიზღარ ჰესლერს. დიაბელის დაკვრა იოლი იყო, უაღრესად ადვილი, ამასთანავე ყოველთვის მშვენივრად ჟღერდა. მე მიყვარდა დიაბელი, მიუხედავად იმისა, რასაც ჩემი და ამბობდა ხოლმე: როიალზე დაკვრა საერთოდ რომ არ იცოდე, დიაბელის მაინც დაუკრავო.

ასე რომ, შევუდექით დიაბელის დაკვრას ოთხი ხელით. ფროილან ფუნკელი მარცხნივ, ბანის გასაღებში ურახუნებდა, მე კი ორივე ხელით უნისონში დისკანტით – მარჯვნივ. ცოტა ხანი ყველაფერი მშვიდობიანად მიდიოდა, სულ უფრო და უფრო თავდაჯერებულად ვგრძნობდი თავს, ამქვეყნად ანტონიო დიაბელის მოვლენისთვის ღმერთს მადლობას ვნირავედი და ამ შვებისმომგვრელ წუთებში სულ გადამავიწყდა, რომ ეს პატარა სონატინა ჩიდურში იყო დაწერილი და ამიტომ გასაღებში ფა-დიეზი უნდა მდგარიყო; ეს კი იმაზე მიანიშნებდა, რომ მუდმივად კომფორტულად თეთრ კლავიშებზე კი არ უნდა გერბინა, არამედ გარკვეულ ადგილებში, თუმცა ეს ნოტებში მითითებული არ იყო. შავ კლავიშზე უნდა დაგეკრა, ანუ ის ფა-დიეზი აგელო, რომელიც სოლ-იდან ნახევარი ტონით დაბლა მდებარეობდა და, აი, როგორც კი ჩემს პარტიაში გამოჩნდა ფა-დიეზი, მე ეს ვერ გავაცნობიერე,

ვეძგერე და მის მაგივრად სუფთა ფა ავიღე, რომელმაც უსიამოვნო დისონანსი გამოიწვია, ამას კი ნებისმიერი მოყვარულიც იგრძნობდა.

– არ იშლი ხომ შენსას?! – ჩაისინა ფროილან ფუნკელმა და დაკვრა შეწყვიტა, – აბა, რას იზამდი?! პირველივე სიძნელისას ვაჟბატონმა არასწორი ნოტი აიღო! სადა გაქვს თვალეზი? ფა-დიეზი! ხომ გარკვევით წერია? დაიმახსოვრე ერთხელ და სამუდამოდ! თავიდან, კიდევ ერთხელ! ერთი-ორი-სამი-ოთხი...

როგორ მოხდა, რომ მეორეჯერაც იგივე შეცდომა დავუშვი, დღესაც ვერ გამიგია. ეტყობა, შეცდომის ისე მეშინოდა, რომ ყოველი ნოტის აღების შემდეგ ფა-დიეზი მელანდებოდა, მზად ვიყავი, სულ ფა-დიეზები ამელო და ვშიშობდი, ყველგან ისინი არ დამეკრა. ჯერ არ უნდა დამეკრა... ჯერ არა... ვიდრე... ვიდრე იმავე ადგილას ფა-დიეზის ნაცვლად კვლავ ფა არ ავიღე!..

ფროილან ფუნკელი უეცრად აპილპილდა და წივილი მორთო:

– ეს რა უბედურებაა! ხომ გითხარი, ფა-დიეზი-მეთქი, ჯანდაბა შენს თავს! ფა-დიეზი! არ იცი, რა არის ეს ოხერი ფა-დიეზი, შე ჩლუნგო? აი, აქ! – ბლამ, ბლამ და ასო ჩ-ს ქვემოთ კლავიშს დასცხო საჩვენებელი თითი, რომლის ბალიშიც მუსიკის მასწავლებლობის ათწლეულებს ათწლეუნიგანივით გაებრტყელებინა... – აი, ფა-დიეზი!..“ – ბლამ, ბლამ. – აი! – და ამ დროს დააცხიკა. დააცხიკა და ავადსახსენებელი თითი ჯერ საულვაშეზე გადაისვა, მერე ორჯერ-სამჯერ ისევ კლავიშს დასცხო და ხმამაღლა შეჰყვირა: – აი, ფა-დიეზი! ეს არის ფა-დიეზი! – მერე სახელოდან ცხვირსახოცი გამოაძვრინა და ხმამაღლა მოიხოცა ცხვირი.

მე კი დავხედე ფა-დიეზს და გავშრი: კლავიშის კიდეს დაახლოებით თითის სიგრძისა და თითქმის ფანქრის სისქის მომწვანო-მოყვითალო, ჭიაყელასავით

დაკლაკნილი ლორწოვანი ჟღვინტი მი-
ჰკვროდა, რომელიც დაცემინებისას
აშკარად ფროილან ფუნკელის ცხ-
ვირიდან იყო გამოტყორცნილი, მერე
საულვაშეზე მოხვედრილი, მონმენდის
შემდეგ თითზე და ბოლოს – ფა-დიეზ-
ზე.

– თავიდან, კიდევ ერთხელ! – დამ-
ჩხაოდა გვერდიდან. – ერთი-ორი-სამი-
ოთხი!.. – და ჩვენ დავინწყეთ დაკვრა.

მომდევნო ოცდაათი წამი იყო ჩემი
ცხოვრების ყველაზე საშინელი წამე-
ბი. ვიგრძენი, როგორ მომანვა სისხლი
საფეთქლებზე და როგორ დამასხა ცივ-
მა ოფლმა კეფაზე. შიშისგან თმა ყა-
ლყზე დამიდგა, ყურები ხან მიხურდა,
ხან მეთოშებოდა, ბოლოს დამიგუბდა,
თითქოს საცობით დაეცოთ. ანტონ-
ნიო დიაბელის მშვენიერი მელოდია
თითქმის აღარ მესმოდა, მექანიკურად
ვუკრავდი, ისე, რომ ნოტებში არც
ვიხედებოდი; მეორეჯერ დაკვრის შემ-
დეგ თითები თავისთავად მირბოდნენ.
თვალეზგაფართოებული მიგრერებოდი
ფას მომდევნო მოხდენილ შავ კლავიშს,
რომელზეც მარი-ლუიზე ფუნკელის
ჟღვინტი იყო მიწებებული... კიდევ
შვიდი ტაქტი, კიდევ შვიდი!.. შეუძლე-
ბელი იყო ამ კლავიშს ისე შეხებოდი,
რომ პირდაპირ ჟღვინტში არ გეტკუ-
ცა თითი. კიდევ ხუთი ტაქტი, კიდევ
ოთხი... შიგ რომ არ ვტყუცო თითი და
ფა-დიეზის ნაცვლად ისევ ფა ავილო,
მაშინ... კიდევ სამი ტაქტი – ღმერთო,
დიდებულო, ჰქმენ სასწაული! მითხ-
არი რამე! მოიმოქმედე რამე! მოსპე
დედამინა! დაამსხვრიე ფორტეპიანო!
დააბრუნე დრო უკან, ამ ფა-დიეზის
აღება რომ არ მომინოს!.. კიდევ ორი
ტაქტი, კიდევ ერთი, მაგრამ მოწყალე
ღმერთი დუმდა და არაფერს შვრებო-
და... და აი, ბოლო, საზარელი ტაქტიც,
ის, ახლაც ზუსტად მახსოვს, ექვსი
მერვედი ნოტისგან შედგებოდა, რომ-
ლებიც რე-დან ქვემოთ ფა-დიეზისკენ
ჩარბოდნენ და ჩერდებოდნენ მისგან

ნახევარი ტონით მაღლა მდებარე მეო-
თხედიან სოლ-თან... მერვედების ამ
კიბით ჩემი თითები ჯოჯოხეთისკენ მი-
ექანებოდნენ, რე-დო-სი-ლა-სოლ...

– ახლა ფა-დიეზი! – ჩამესმა გვერ-
დიდან... და მე უაღრესად სალი გონ-
ებითა და სიკვდილის გააზრებული
ზიზლით დავუკარი ფა...

კლავიშებიდან ხელის აღება ძლივს
მოვასწარი, რომ პიანინოს თავსახურის
ბრახუნი გავიგონე და ფროილან ფუნ-
კელი ელდანაკრავივით წამოხტა სკამი-
დან.

– შეგნებულად გააკეთე, არა? –
ისეთი ძალით ყვიროდა, რომ სული
ეხუთებოდა და, მიუხედავად ჩემი სი-
ყრუისა, ყურებში წული დამენყო. –
შეგნებულად გააკეთე, შე საზიზლარო!
პატარა ჯიუტო ლანირაკო! შე, პატარა
არამზადა! შე...

და დაიწყო სასადილო ოთახის
შუაგულში, მაგიდის ირგვლივ ველური
ნაბიჯებით სირბილი და ყოველი მეორე
სიტყვის წარმოთქმისას მაგიდას მუშტს
ურახუნებდა.

– მაგრამ მე ვერ გამაცურებ, გას-
აგებია? ვინ გგონია შენი თავი? ჩემთან
არ გაგივა ეგ ხრიკები! დედაშენსაც
დავურეკავ, მამაშენსაც დავურეკავ,
მოვთხოვ, ისე მიგიყურონ ერთი ადგილი,
რომ მთელი კვირა ჯდომა ვერ შეძლო!
დავავალებ, რომ სამი კვირა სახლიდან
ფეხი არ გაგადგმევიონ, დღეში სამი
საათი სოლ-მაჟორული გამა გაკვრევი-
ნონ, ამას მიაყოლონ რე-მაჟორულიც,
ლა-მაჟორულიც, ფა-დიეზითაც, დო-
დიეზითაც და სოლ-დიეზითაც, სანამ
ისე არ იმეცადინებ, ისე არ დაიზუთხავ,
რომ ძილშიც შეგეძლოს მათი დაკვრა!
შენ, ეტყობა, მე არ მიცნობ, შე უზნეო!
მე შენ გიჩვენებ... ჯობია, ახლა... მე
თვითონ... ჩემი ხელით!..

და უეცრად ხმა ჩაუნყდა, იხრჩო-
ბოდა და ხელებს ჰაერში ასავსავებდა.
ისე განითლდა, გავიფიქრე, აი, ახლა
გასკდება-მეთქი. ბოლოს სტაცა ხელი

ვაშლს, რომელიც მის წინ ხილის ლარ-ნაკში იდო, ამოიღო და ისეთი ძალით მიათხლიშა კედელს, მარცხნივ, ქანქარიან საათთან, ზუსტად მისი ბებერი კუსთავა დედის თავზე, რომ მასზე ყავისფერი ლაქა გაიდლაბნა.

მაშინ კი, თითქოს ვილაცას ლილაკზე თითი მიეჭიროს, ტიულის გროვა შეირხა და სამოსის ნაკეცებიდან მოჩვენებასავით გამოძვრა ბებერი ხელი, რათა მექანიკურად გადაჩოჩებულყო მარჯვნივ, ნამცხვრისკენ...

მაგრამ ფროილან ფუნკელს ეს სულაც არ შეუმჩნევია, ამას მხოლოდ მე ვხედავდი. მან ფართოდ გამოალოკარი, ხელით მბრძანებლურად მისკენ მიმითითა და დასჭყვილა: – აილე შენი ნივთები და გაქრი! – და როცა გარეთ გავლასლასდი, ზურგს უკან კარი მიმიჯახუნა.

მთელი ტანით ვცახცახებდი. მუხლები ისე მიკანკალებდა, სიარულს ძლივს ვახერხებდი, რომ არაფერი ვთქვათ ველოსიპედის მართვაზე. ხელის კანკალით მივამაგრე ნოტები საბარგულს, ველოსიპედს კი ხელით მივათრევდი და სანამ ასე მივათრევდი, თავში საშინლად ბნელი აზრები მიტრიალებდა. რამაც ასე ამაღელვა, რამაც ასე ამაფორიაქა, არ იყო მხოლოდ ფროილან ფუნკელის ლანძღვა-გინების, მიტყუების, მუქარის, შინ გამოკეტვისა თუ სხვა რამის შიში; წინ აუტანელი სინამდვილე გადამეშალა: სამყარო სხვა არაფერია, თუ არა ერთი დიდი, ბოროტი, ვერაგი, უსამართლო მზაკვრობა და ამ მამაძაღლურ მზაკვრობაში დამნაშავენი სხვები არიან. ყველა, უფრო სწორად, უკლებლივ ყველა, მაგალითად, დედაჩემი, რომელმაც არ მიყიდა წესიერი ველოსიპედი; მამაჩემი, რომელიც მას სულ პირს უქონავდა; ჩემი და და ჩემი ძმა, რომლებიც დამცინოდნენ, ფეხზე მდგომი რომ ვატარებდი ველოსიპედს; ფრაუ დოქტორ ჰართლაუბის ძალი, რომელიც გამუდმებით მიბრიყვებდა. ქვეითად

მოსიარულენი, რომლებიც გზას მილობავდნენ და ამიტომ აუცილებლად ვიგვიანებდი; კომპოზიტორი ჰესლერი, რომლის ფუგებიც მტანჯავდა და თავს მაბეზრებდა. ფროილან ფუნკელი, თავისი უსამართლო ბრალდებებითა და საზიზღარი ჟღერით ფა-დიეზზე... და თავად მონყალე ღმერთი, დიახ, ე.წ. მონყალე ღმერთი, რადგან ცხოვრებაში მხოლოდ ერთხელ დამჭირდა მისი დახმარება, ვთხოვდი, ვემუდარებოდი და იმაზე უკეთესი ვერაფერი მოიმოქმედა, რომ დადუმდა, განზე გადგა და უმონყალო ბედისწერას უსამართლო განაჩენის გამოტანის საშუალება მისცა. რაში მჭირდება მთელი ეს ხარახურა, რომელმაც ჩემ წინააღმდეგ შეკრა პირი? რა მესაქმება ამ ქვეყნიერებასთან? თუ ეს ქვეყანა ჩალითაა დაფარული, მაშინ მე აქ რა დამკარგვია?! სხვებს ასეც უქნიათ, დამხრჩვალან თავის უნამუსობაში! აჟღერებონ იქ, სადაც გაუხარდებათ, მაგრამ უჩემოდ! მე აღარ ვთამაშობ! გამოვესალმები ამ ქვეყანას და თავს მოვიკლავ, ამ წამსვე!

ეს რომ გავიფიქრე, გულზე მომეშვა. ის აზრი, რომ, უბრალოდ, სიცოცხლეს უნდა გამოვსალმებოდი (ასე ლამაზად მოიხსენიება ხოლმე ეს პროცესი) და ერთი ხელის მოსმით დავმშვიდობებოდი ყველანაირ უსამართლობასა და უხამსობას, მანყნარებდა და შვებას მგვრიდა. ცრემლი შემაშრა, კანკალმა გამიარა. ისევ მომეცა ახალი იმედი, ოღონდ მომენტი არ უნდა გამეშვა ხელიდან, თორემ, შესაძლოა, გადამეფიქრა კიდეც.

დავანეჭი პედლებს და გავწიე. ობერნზეეს შუამდე რომ მივედი, შინისკენ მიმავალი გზით კი არ წავედი, ტბის გასწვრივ, მარჯვნივ გადავუხვიე. გავიარე ტყე, გადავიარე გორაკი, გადავსერე სოფელი, დავადექი სკოლის გზას და მივადექი ტრანსფორმატორის ჯიხურს. იქ იდგა ყველაზე მაღალი ხე, რომელიც კი ოდესმე მინახავს – დიდი

ბებერი წითელი ფიჭვი. მის კენწეროზე აცოცებას და იქიდან გადმოხტომას ვაპირებდი. თავის მოკვლის სხვა ხერხი ვერც კი მომეფიქრებინა, თუმცა ვიცოდი, რომ ადამიანს შეეძლო წყალში თავის დახრჩობა, თავის ჩამოხრჩობა, დანით ან ელექტროდენით თავის მოკვლა. ეს უკანასკნელი მეთოდი ჩემმა ძმამ ერთხელ დეტალურად ამიხსნა: „ამისთვის დაგჭირდება ნულოვანი სადენი, – მითხრა მან. – ეს ანაბანაა, ნულოვანი სადენის გარეშე არაფერი მოხდება, თორემ ჩიტები, რომლებიც ელექტროსადენებზე სხედან, ხომ დაიხოცებოდნენ და ჩამოცვივდებოდნენ?! მაგრამ ეს არ ხდება. თუ იცი, რატომ? იმიტომ, რომ არ არის ნულოვანი სადენი. თეორიულად, შენ შეგიძლია ჩამოეკიდო ასი ათასი ვოლტის ძაბვის სადენს და არაფერიც არ დაგემართება, რადგან არ იქნება ნულოვანი სადენი“. ასე მსჯელობდა ჩემი ძმა. ჩემთვის ყველაფერი ეს ზედმეტად რთული იყო, ელექტროდენი და მისთანები. გარდა ამისა, არ ვიცოდი, რა იყო ეს ნულოვანი სადენი. მორჩა, მხოლოდ ხიდან ჩამოვარდნის საკითხი დამრჩენოდა გადასანყვეტი. ამის გამოცდილება მქონდა. ჩამოვარდნა არ მაშინებდა. ეს იყო ჩემთვის სიცოცხლესთან გამოსალმების ერთადერთი მისაღები წესი.

ველოსიპედი ტრანსფორმატორის ჯიხურთან მივაყენე და ფიჭვისკენ ბუჩქებით გავიკვლიე გზა. ხე ისეთი ბებერი იყო, ქვემოთ ტოტები აღარც შერჩენოდა. ამიტომ ჯერ გვერდით, პატარა ნაძვზე მომიწია აძრომა, რომ იქიდან წითელ ფიჭვზე გადავბობლებულიყავი. მერე უკვე ყველაფერი გაიოლდა. სქელი, ჩახლართული, ადვილად ასაძრომი ტოტებით ზევით, ცისკენ, ისე მოხერხებულად მივძვრებოდი, როგორც კიბეზე და მხოლოდ მაშინ შევჩერდი, როცა ტოტებიდან უეცრად მზემ გამოაჭყიტა. ხის ტანი ისე დათხელებულიყო, რომ ოდნავ რწევასაც კი ვგრძნობდი. ის-ის

იყო ხის კენწერომდე უნდა მიმეღწია, რომ პირველად ჩავიხედე დაბლა და მიწა ველარ დავინახე. ფეხქვეშ ნაძვის წინვების, ტოტების და გირჩების მომწვანო-მოყავისფრო ხალიჩა მეგო. აქედან ძირს ვერ ჩახტებოდი. ეს იგივე იქნებოდა, ღრუბლებიდან თითქოს ახლოს მყოფ, მოჩვენებითად მყარ ლოგინში გესკუპა და საბოლოოდ რაღაც გაუგებრობაში აღმოჩენილიყავი. მე კი სულაც არ მინდოდა ამ რაღაც გაუგებარ რამეში ჩახტომა. მინდოდა დამენახა, სად დავეცემოდი, როდის და როგორ. მე გალილეო გალილელის თავისუფალი ვარდნის კანონის განხორციელებას ვაპირებდი.

ამიტომ ისევ დაბლა, ჩაბურული ადგილისკენ დავეშვი. ხის ტანის ირგვლივ ტოტიდან ტოტზე მივბობლავდი და ჩასავარდნ უფსკრულს ვეძებდი, რომელშიც თავისუფალი ვარდნის განხორციელებას შევძლებდი. ეს რამდენიმე ტოტით დაბლა ვიპოვე – იდეალური ტრაექტორია ფრენისათვის, ღრმა, როგორც მალაროს ჭა, ვერტიკალურად მიწამდე ჩაშვებული, სადაც ხის დახლართული ფესვები ნიადაგთან უმოწყალო და გარდაუვალ სასიკვდილო შეტაკებაში შეგინყობდნენ ხელს. საკმარისი იყო, მხოლოდ ოდნავ მოვცილებოდი ხის მარჯვ, ტოტიდან ოდნავ გადავხრილიყავი და ჩახტომაც არ დამჭირდებოდა, ისე დაუბრკოლებლად აღმოვჩნდებოდი უფსკრულში.

ფრთხილად ჩავცუცქედი, ტოტზე ჩამოვჯექი, ხის მარჯვს მივეყრდენი და სული მოვითქვი. თავისთავად ჩანაფიქრმა იმდენად გამიტაცა, რომ ამ ნუთამდე არც კი გამიაზრებია, რის ჩადენას ვაპირებდი და აი, ახლა, გადამწყვეტი მომენტის წინ, კვლავ შემომანვა დარდიანი ფიქრები და მას მერე, რაც კიდევ ერთხელ შევაჩვენე და დავწყველე მთელი ცოდვილი სამყარო და მისი მკვიდრნი, წარმოვიდგინე ბევრად უფრო გულისამაჩუყებელი სურათი –

საკუთარი დასაფლავება. ო, ეს იქნებოდა დიდებული დაკრძალვა! დარეკავდნენ ეკლესიის ზარებს, აგუგუნდებოდა ორლანი, ობერნზეეს სასაფლაო ვერ დაიტევდა ჭირისუფალს... წარმოვიდგინე, როგორ ვინვებოდი ყვავილებით მორთულ შუშის კუბოში, როგორ გამაცილებდა ბოლო გზაზე კატაფალკში შებმული შავი ცხენი და ჩემ გარშემო, ხმამალალი მოთქმის გარდა, ვერაფერს გაიგონებდი. იქვითინებდნენ ჩემი მშობლები და და-ძმა, იქვითინებდნენ ჩემი კლასელები, იქვითინებდნენ ფრაუ ჰართლაუბი და ფროილან ფუნკელი, საქვითინოდ შორიდან ჩამოვიდოდნენ ნათესავები და მეგობრები და ასე ქვითინით დაიცემდნენ გულში მჯილებს და დაიწყებდნენ მოთქმას: „ო! ჩვენი ბრალია, გვერდით რომ აღარა გვყავს ასეთი შესანიშნავი, ასეთი არაჩვეულებრივი ადამიანი! ო! უკეთესად რომ მოვქცეულიყავით, ასე უღმობლად და უსამართლოდ რომ არ მოვპყრობოდით, ხომ იქნებოდა ახლა ეს საყვარელი, ეს კარგი, ეს არაჩვეულებრივი და კაცთმოყვარე ადამიანი ცოცხალი?!“ და ჩემი სამარის კართან იდგებოდა კაროლინა კუკელმანი, დამაყრიდა გულზე ყვავილებს, მესროდა უკანასკნელ მზერას, გადმოღვრიდა მდულაღე ცრემლს და მომატირებდა ჩახლეჩილი ხმით: „ო, ჩემო ძვირფასო, ჩემო ერთადერთო, ნეტა წამოგყოლოდი მაშინ, იმ ორშაბათს!“.

როგორი ნეტარებისმომგვრელია ეს ფანტაზიები! მათ სულ უფრო და

უფრო ამიყოლიეს. წარმოვიდგინე ჩემი დასაფლავების ახალ-ახალი ვარიანტები, დანყებული კუბოში ჩასვენებით, დამთავრებული ქელეხით, სადაც სადღეგრძელოებში შემაქებდნენ და მადიდებდნენ. ბოლოს მე თვითონ ისე ამიჩუყდა გული, რომ ქვითინით არ ავქვითინებულვარ, მაგრამ თვალზე ცრემლი კი მომადგა. ეს იქნებოდა ჩვენს მხარეში ყველაზე დიდებული დასაფლავება, მას ღრმა მწუხარებით მოიგონებდნენ კიდევ მრავალი ათწლეულის მანძილზე... რა სამწუხაროა, რომ თვითონ მე ვერ მივიღებდი მაში მონანილეობას, როგორც წესი და რიგია. ამ დროისთვის მე ხომ უკვე მკვდარი უნდა ვყოფილიყავი?! სამწუხაროდ, ამაში ეჭვის შეტანა შეუძლებელი იყო. საკუთარ დაკრძალვაზე მკვდარი უნდა იყო. ერდთროულად მიუღწეველია, შურიც იძიო მთელ ქვეყნიერებაზე და ამავე დროს იცხოვრო კიდევ ამქვეყნად. ჰოდა, იზეიმოს, მაშ, შურისძიებამ!

ფიჭვის მარჯს მოვცილდი. ნელა, სანტიმეტრ-სანტიმეტრ მივცოცავდი ტოტის ბოლოსკენ. მარჯვენა ხელით ნახევრად ჯერ კიდევ ხის მარჯს ვეყრდნობოდი, მარცხენათი იმ ტოტს ვეჭიდებოდი, რომელზეც ვიჯექი. დადგა ის წამიც, როცა ხეს თითის წვერებით ვეხებოდი... მერე უკვე ველარც თითის წვერებით ვწვდებოდი... ახლა უკვე მიუყრდნობლად ვიჯექი, ჩიტვივით თავისუფლად, მაგრამ ორივე ხელით ვებლაუჯებოდი ტოტს, ქვეშ კი უფსკრული იდო. ფრთხილად, ძალიან ფრთხი-

1 ჰაერის წინაღობის გაუთვალისწინებლად! (ავტ. შენიშვ.)

2 ცხადია, გამოანგარიშებისას, მძიმის შემდეგ, შვიდიანამდე, ჯიბის კალკულატორი გამოვიყენე. ვარდნის კანონები ერთ დროს ყურმოკვრით მქონდა გაგონილი, ხოლო მათი მათემატიკური ფორმულებისა და მნიშვნელობების შესახებ არაფერი გამეგებოდა. ჩემი მაშინდელი გამოანგარიშებები ვარდნის სიმაღლის მიახლოებით გათვლებით შემოიფარგლებოდა და ეყრდნობოდა სხვადასხვა სახის ემპირიულ ცოდნას, რომლის მიხედვითაც, ვარდნა ძალიან ხანგრძლივი უნდა ყოფილიყო, ხოლო მიწაზე დანარცხება – საკმაოდ ძლიერი (ავტ. შენიშვ.)

ლად ჩავიხედე ქვევით. ჩემი გათვლით, მანძილი სამი ჩემი სახლის სიმაღლისა უნდა ყოფილიყო – მიწიდან სახურავის წვერამდე. ე.ი. ოცდაათი მეტრის სიმაღლეზე უნდა ვყოფილიყავი. გალილეო გალილეის კანონის თანახმად, ჩემი მომავალი ვარდნის ხანგრძლივობა 2,4730986 წამი¹ უნდა გაგრძელებულიყო და, შესაბამისად, მიწას უნდა დავენარცხებოდი 87,34 კმ/სთ-ის სიჩქარით.²

დიდხანს ვიყურებოდი ქვემოთ. უფსკრულის სიღრმე მიზიდავდა და მაცდუნებდა. თითქოს მიკიჟინებდა: „ჰე, მოდი, მოდი!“ თითქოს უხილავ ძაფებს წყვეტდა: „მოდი, მოდი!“ და ეს მარტივი იყო, უმარტივესი. ცოტათი უნდა გადავზნექილიყავი, ოდნავ, სულ ოდნავ დამეკარგა წონასწორობა... დანარჩენი თავისთავად მოხდებოდა... „ჰე, მოდი, მოდი, ჩამოხტი!“

ღიახაც, ჩავხტებოდი! ოღონდ ის ვერ გადამეწყვეტა, როდის გადავმხტარიყავი! ძალიან ზუსტი წამი უნდა შემერჩია, ერთი წერტილი, დროის ერთი წერტილი! ვერ ვიტყოდი, ახლავე, ამ წამსვე ვიზამ ამას-მეთქი!

გადავწყვიტე, სამამდე დამეთვალა, როგორც ყოველთვის ვაკეთებდი, როცა გასწრებაზე დავრბოდი ან სამ თვლაზე წყალში ვხტებოდი და ვყვინთავდი. ძალ-ღონე მოვიკრიბე და თვლა დავინწყე:

„ერთი... ორი...“, მაგრამ ისევ შევჩერდი, რადგან არ ვიცოდი, თვალდახუჭული უნდა ჩავმხტარიყავი თუ თვალღია. ცოტა ფიქრის შემდეგ გადავწყვიტე, თვალეები დამეხუჭა და სამამდე დამეთვალა. სამ თვლაზე ჯერ კიდევ თვალდახუჭულს გამეშვა ხელი ტოტისთვის და მხოლოდ ვარდნის მომენტში გამეხილა თვალი. მოვჭუტე თვალეები და შევუდექი თვლას: „ერთი... ორი...“ და უეცრად კაკუნი შემომესმა. ხმა გზიდან მოდიოდა. მკაფიო, ნელი რიტმი ჩემს თვლასთან ერთად ორმაგდებოდა: „ტუკ... ტუკ... ტუკ... ტუკ...“

თვლაზე „ერთი“ – „ტუკ“, მერე „ერთსა“ და „ორს“ შორის – ერთი „ტუკ“, მერე – „ორზე“, მერე – „ორსა“ და „სამს“ შორის... ზუსტად ისე, როგორც ფროილიან ფუნკელის მეტრონომი: „ტუკ... ტუკ... ტუკ... ტუკ...“ გეგონებოდა, ჩემი თვლის გამოძახილიაო. თვალი რომ გავახილე, კაკუნი იმწამსვე შეწყდა, მის მაგივრად შრიალი, ტოტების ტკაცატკუცი და ღრმა, პირუტყვისებრი ქმინვა გაისმა... და უეცრად ჩემ ქვეშ ბ-ნი ზომერი დავინახე, ოცდაათი მეტრის დაშორებით, ზუსტად ვერტიკალურად, ისე, რომ, თუ ჩავხტებოდი, მხოლოდ მე კი არ დავიმტვრეოდი, მასაც ტყლაპვიით გავაბრტყელებდი. ჩემს ტოტს ჩავებლაუჭე და გავისუსე.

ბ-ნი ზომერი უძრავად იდგა და ქშენდა. ცოტათი სული რომ მოითქვა, სუნთქვა შეიკრა და თავის აქეთ-იქით ტრიალს მოჰყვა, თითქოს რაღაცას აყურადებდა. მერე დაიხარა, ჯერ მარცხნივ შეიხედა ბუჩქებქვეშ, მერე მარცხნივ – ტოტებში. ინდიელივით ჩუმად შემოუარა ხეს, ისევ ძველ ადგილას დაბრუნდა, ისევ მიაყურა და ირგვლივ თვალი მიმოავლო (ისე, რომ ზემოთ არც ამოუხედავს!) და, რომ დარწმუნდა, კაცის ჭაჭანება არ იყო და არავინ უთვალთვალეებდა, სამი სწრაფი მოძრაობით მოისროლა ჭილის ქუდი, ჯოხი და ზურგჩანთა და, როგორც საკუთარ ლოგინში, ფესვებს შორის, პირდაპირ მიწაზე გაიშლართა, მაგრამ ვერც ამ სანოლში მოისვენა, დანოლაც ვერ მოასწრო, რომ ხანგრძლივი, შემზარავი ოხვრა აღმოხდა, არა, ეს არ იყო ამოოხვრა, ყოველ ოხვრაში არის რაღაც შვებისმომგვრელი, ეს უფრო მიაგავდა ღრმა, გულისშემძვრელ გმინვას, რომელსაც ერთვოდა სასონარკვეთა, განზილება და დაუოკებელი სურვილი ხსნისა. მეორედაც გაისმა იგივე ხმა, ტკივილისაგან გათანგული ავადმყოფის კვნესა, ისეთი, თმა ყალყზე რომ დაგიდგებოდა და მაინც არავითარი შვება, არავითარი მოსვენება, თუნდაც

ერთი წამით და, აი, ისევ წამოდგა, ისევ გაიშალა მხრებში, სტაცა ხელი თავის ზურგჩანთას, სწრაფად ამოაძრო იქიდან ბუტერბროდი, ლითონის ბრტყელი მათარა და ჭამას შეუდგა. უფრო სწორად, სანსლავდა, ბუტერბროდს პირში იტენიდა და ყოველი ჩაკბერისას აქეთ-იქით იხედებოდა, თითქოს მტერი ჩასაფრებოდა, თითქოს რაღაც საშინელი არსება მოსდევდა, რომელსაც, ის-ის იყო, ხელიდან დასძვრენოდა, ახლა კი უკვე წამოსწოდა და ნებისმიერ წუთს შეიძლებოდა, აქ, ამ ადგილას გაჩენილიყო. ბუტერბროდი რაც შეიძლება სწრაფად შეყლაპა, მათარიდანაც შეხვრიპა და ახლა ყველაფერი დაემგვანა პანიკურ, აგონიურ გაქცევას: მათარა ჩააგდო ზურგჩანთაში, ზურგჩანთა სწრაფად მოიგდო მხარზე, ხელის ერთი მოსმით დასწვდა ჯოხსა და ქუდს და ქოშინ-ქოშინით მოკურცხლა. მირბოდა და მოისმოდა ბუჩქების ტოტების ტკაცატკუცი, ფოთლების შრიალი და მერე უკვე, მოასფალტებული გზიდან – მეტრონომის ხმის მსგავსი ჯოხის კაკუნი: „ტუკ, ტუკ, ტუკ, ტუკ...“ ხმა, რომელიც თანდათან ქრებოდა.

ვიჯექი ჩემს ტოტზე, ფიჭვის მარჯს მიხუტებული და არ ვიციდი, როგორ აღმოვჩნდი ისევ აქ. ვკანკალებდი... მცოდნა... უეცრად ძირს ჩახტომის სურვილიც გამიქრა. ახლა ეს სასაცილოდ მეჩვენებოდა. რამ მომაფიქრებინა ასეთი სისულელე! მომეკლა თავი ერთი ჟღერის გამო! აი, ახლა, ამ წუთს, ვნახე ადამიანი, რომელიც მთელი თავისი ცხოვრება სიკვდილს გაუბოდა.

ასე, ხუთი-ექვსი წელი იქნებოდა გასული, ბატონი ზომერი კვლავ რომ ვნახე და, როგორც ჩანს, უკანასკნელად. ადრე, ცხადია, შორიდან ხშირად ვხედავდი ან კი როგორ ვერ დაინახავდი, როცა მუდამ გზას ადგა – სოფლის შარაზე თუ ტბასთან ახლოს მდებარე ორლობებში, ტრიალ მინდორსა თუ

ტყეში, მაგრამ დიდად ვერც კი ვამჩნევდი. ასე მგონია, ვერც ვერავინ ამჩნევდა, რადგან მას, უბრალოდ, ისე ხშირად ხედავდნენ, რომ არც აქცევდნენ ყურადღებას. როგორც ლანდშაფტის ერთ-ერთ ნაცნობ დეტალს, რომლის დანახვისას არავის მოუვა თავში, ყოველ ჯერზე იყვიროს: „შეხედეთ, აი, სამრეკლო! აი, იქ სკოლის გორაა! შეხედეთ, ომნიბუსი მოდის!..“ დიდი-დიდი, როცა მამასთან ერთად კვირას დოღზე წავიდოდი, გზად რომ წამოვეწოდი, სხვათა შორის, გართობის მიზნით, შეიძლებოდა გვეთქვა: „შეხედეთ, ბ-ნი ზომერი! ეს კაცი თავს მოიკლავს!“ და ამის თქმისას სინამდვილეში მასზე კი არ ვფიქრობდით, არამედ ჩვენს მოგონებაზე, იმ დღეზე, როცა მამაჩემმა მრავალი, მრავალი წლის წინ, იმ საშინელი სეტყვის დროს ეს ბანალური ფრაზა გამოიყენა.

ვილაცისგან გაგონილი გვექონდა, რომ ბ-ნი ზომერის თოჯინების მკეთებელი ცოლი უკვე გარდაცვლილიყო, მაგრამ არავინ იცოდა, როდის ან სად. არც დაკრძალვას დასწრებია ვინმე. ზომერი აღარ ქირაობდა მღებავ შტანგლმაიერის სარდაფს, ახლა იქ რიტა და მისი ქმარი ცხოვრობდნენ, ზომერი კი რამდენიმე სახლის იქით, მეთევზე რიდლის სხვენში დასახლდა. როგორც მოგვიანებით ფრაუ რიდლმა თქვა, იგი იქ ძალიან იშვიათად რჩებოდა, მხოლოდ წასახემსებლად ან ჩაის დასალევად თუ შეირბენდა, მერე კი ისევ სადღაც მირბოდა. ხშირად მთელი დღეებით იკარგებოდა, შინ დასაძინებლადაც კი არ ბრუნდებოდა. სად იყო, სად ათევდა ღამეებს, ეძინა კი საერთოდ, თუ მთელი ღამეები დაეხეტებოდა, ეს ღმერთმა უნყოდა და არც არავის აინტერესებდა. ახლა ყველას სხვა დარდი ჰქონდა. ისინი ფიქრობდნენ თავიანთ ავტომობილებზე, თავიანთ სარეცხის მანქანებზე, თავიანთ გაზონების მოსარწყავ დანადგარებზე,

მაგრამ არა იმაზე, თუ სად აფარებდა თავს ღამ-ღამობით მოხეტიალე ბერი-კაცი. ისინი არჩევდნენ, რა მოისმინეს რადიოთი ან რა ნახეს ტელევიზიით. ლაპარაკობდნენ ფრაუ ჰირტის ახალ თვითმომსახურების მაღაზიაზე და არაფერს ბ-ნ ზომერზე! ბ-ნი ზომერი დროდადრო კი ხვდებოდათ თვალში, მაგრამ ადამიანების ცნობიერებაში იგი აღარ არსებობდა. ბ-ნი ზომერის დრო, როგორც იტყვიან, ამონურულიყო?! მაგრამ ჩემი ხომ არ ამონურულა?! მე ფეხდაფეხ მივდევი დროს. ყოველ შემთხვევაში, ასე მეგონა. ზოგჯერ იმასაც ვფიქრობდი, რომ გავუსწარი კიდევ მას! სიმაღლით დაახლოებით მეტრი და სამოცდაათი ვიყავი, 49 კგ-ს ვინონიდი, 41 ზომა ფეხსაცმელს ვატარებდი. ცოტაც და გიმნაზიის მე-5 კლასში გადავიდოდი. ძმები გრიმების ყველა ზღაპარი ნაკითხული მქონდა, ამას ემატებოდა ნახევარი მოპასანი. ნახევარი სიგარეტიც მქონდა მონეული და კინოთეატრში ორი ფილმიც მქონდა ნანახი ავსტრიის დედოფალზე. ცოტაც და მოსწავლის ბილეთსაც ავიღებდი, სანუკვარი წითელი ბეჭდით – „16 წლის ზევით“, რომელიც მომცემდა უფლებას, მევლო ფილმებზე ასაკის შეუზღუდავად, ხოლო საზოგადოებრივ კაფეებში 22 საათამდე – „მშობლებისა და აღმზრდელების“ თანხლების გარეშე. უკვე შემეძლო, ამომეხსნა სამუცნობიანი განტოლებები, დამემზადებინა საშუალო ტალღების მისაღები კრისტალური დეტექტორი, ზეპირად მეთქვა „De bello Galico“-ს დასაწყისი და „ოდი-სევსის“ პირველი ტაეპები, თუმცა ამ უკანასკნელიდან ბერძნულად ერთი სიტყვაც არ მისწავლია. ფორტეპიანოზე

დიაბელისა და ავადსახსენებელ ჰესლერს აღარ ვუკრავდი; ბლუზსა და ბუგი-ვუგისთან ერთად ისეთ გამოჩენილ კომპოზიტორებსაც ვასრულებდი, როგორებიც იყვნენ: ჰაიდნი, შუმანი, ბეთჰოვენი ან შოპენი, ხოლო ფროილან ფუნკელის მიერ დროდადრო ატეხილ მძვინვარების შემოტევებს სტოიკურად ვუმკლავდებოდი და გულში მეცინებოდა კიდევ.

ხეებზე თითქმის აღარ დავცოცავდი. სამაგიეროდ, საკუთარი ველოსიპედი მყავდა, უფრო სწორად, ჩემი უფროსი ძმის სამსიჩქარიანი და სპორტულსაჭიანი ველოსიპედი, რომლითაც ერთხელ ძველი 13,5-წუთიანი რეკორდული მაჩვენებელი უნთერნზეედან ფუნკელის ვილამდე 12 წუთსა და 55 წამში დავფარე და წინა რეკორდი სულ ცოტა 35 წამით შევამცირე – დრო საკუთარი მაჯის საათის წამზომით ავთვალე და, საერთოდ, ძალიან მოკრძალებულადაც რომ ვთქვათ, ბრწყინვალე ველოსიპედისტად ჩამოვყალიბდი, არა მხოლოდ გამძლეობისა და სიჩქარის განვითარების, არამედ ლამაზად ტარების თავლსაზრისითაც. საჭისთვის ხელგამვეებული ტარება მოსახვევებშიც, ასევე, მოხვევა ადგილზევე ან უეცარი დამუხრუჭებით, ყოველივე ეს ჩემთვის სიძნელეს არ წარმოადგენდა. ის კი არა, გაქანებული ველოსიპედის საბარგულზე ფეხით შედგომაც შემეძლო. ეს იყო სრულიად უაზრო, მაგრამ არტისტიზმის თვალსაზრისით შთამბეჭდავი სანახაობა, რომელიც მონმობდა ჩემს უსაზღვრო მონინებას ზემოთ ხსენებული ბრუნვის მექანიკური იმპულსის შენახვის კანონის მიმართ. ჩემი სკეპ-

1 „იყო წელიწადში ის ერთადერთი დღე, როცა ტელევიზორი არც თვალს ვნებდა და არც საყოველთაო გამოთავყანებას იწვევდა. ივლისის დასაწყისის სწორედ ამ დღეს ჰამბურგ-ჰორნის იპოდრომიდან გადმოიციმოდა „გერმანული დერბი“. ამ მოვლენის აღსანიშნავად მამაჩემი რუხი ფერის ცილინდრს იხურავდა, ობერნზეეში მიხელების ოჯახში მიდიოდა და გადაცემას იქ უყურებდა“ (ავტ. შენიშვნა).

სისი ველოსიპედის ტარებასთან დაკავშირებით, როგორც თეორიულად, ისე პრაქტიკულად, საბოლოოდ გაქრა. მე გახლდით გულანთებული ველოსიპედისტი და ახლა ეს თითქმის იგივე იყო, რაც ფრენა.

ცხადია, ცხოვრების ამ ეტაპზეც იყო ისეთი რამეები, რაც სიცოცხლეს მიმწარებდა, განსაკუთრებით კი: ა) მე-კრძალებოდა ულტრამიკროტალლოვან რადიომიმღებთან მიკარება, ანუ არ მეძლეოდა საშუალება, მომესმინა დეტექტიური რადიოპიესები, რომლებიც ოთხშაბათობით 10-იდან 11 საათამდე გადაიცემოდა და ამიტომ იძულებული ვიყავი, მათი შინაარსი გაცილებით უფრო ცუდად, უფრო სწორად, არაზუსტად, მეორე დილით სკოლის ავტობუსში მომესმინა ჩემი ამხანაგის-

გან, კორნელიუს მიხელისგან; და ბ) ის ფაქტი, რომ ჩვენ არ გაგვაჩნდა ტელევიზორი. „ჩემს სახლში ტელევიზორი არ იქნება, რადგან ის ასამარებს საოჯახო მუზიციურებას, ვნებს მხედველობას, ანგრევს ოჯახურ ცხოვრებას და, საერთოდ, ინვევს საყოველთაო გამოთავყვანებას!“ – ასეთი იყო ვერდიქტი მამაჩემისა, რომელიც იმ წელიწადს დაიბადა, როცა ჯუზეპე ვერდი გარდაიცვალა.¹

სამწუხაროდ, დედაჩემი არ ეწინააღმდეგებოდა ამ საკითხში. ასე რომ, მე ჩემს მეგობარ კორნელიუს მიხელთან ყოფნა მიწევდა, რათა ზოგჯერ მაინც ვზიარებოდი კულტურის ისეთ მონაპოვრებს, როგორებიცაა: „დედა ყველას სჯობს“, „ლესი“ და „ჰირამ ჰოლიდის თავგადასავალი“.

ყოვლად გაუაზრებლად, ყველა ეს გადაცემა სალამოს პროგრამაში გადიოდა და ზუსტად 8 საათზე მთავრდებოდა, როცა უკანასკნელი ცნობების დრო დგებოდა და სწორედ ამ დროისთვის მე, უკვე ხელდაბანილი, სავანში მოდსუფრას უნდა მივჯდომოდი, მაგრამ, რადგან ერთდროულად ორ სხვადასხვა ადგილას ყოფნა შეუძლებელია, მით უფრო, რომ მათ შორის მანძილის დასაფარავად შვიდ-ნახევარი წუთი იყო საჭირო, რომ არაფერი ვთქვათ ხელის დაბანაზე, ჩემი სატელევიზიო ავანტიურები გამუდმებით კლასიკური სახის კონფლიქტს იწვევდა მოვალეობასა და გატაცე-

ბას შორის და მე ან გადაცემის დამთავრებამდე შვიდნუთ-ნახევრით ადრე უნდა წავსულიყავი შინ და გამომეტოვებინა დრამატული კოლიზიების კვანძის გახსნის მომენტი ან ბოლომდე დავრჩენილიყავი და შვიდნუთ-ნახევარი დამეგვიანა ვახშამზე, რაც დედასთან სკანდალსა და ტელევიზიის გამოოჯახური ცხოვრების ნგრევის თაობაზე მამჩემის ტრიუმფალურ მოხსენებებს მიქადდა. საერთოდ, ასე მგონია, ჩემი ბიოგრაფიის ეს ფაზა ასეთი და ამგვარი კონფლიქტებით გამოირჩევა. გამუდმებით ვალდებული ვიყავი: „უნდა მექნა! არ უნდა მექნა! უკეთესად უნდა მექნა!“ მუდამ რალაცას მოელოდნენ ჩემგან, მოითხოვდნენ, ბრძანებდნენ: „ეს ქენი! ის ქენი! ის არ დაგავინყდეს! ეს გააკეთე? იქ უკვე იყავი? რატომ დაავიანე?..“ სულ ზენოლა, გაუთავებელი შევიწროება, გამუდმებული დროის უქონლობა, დაგვიანების გამო დატუქსვა. იშვიათად თუ მანებებდნენ თავს, მაგრამ არ ვაპირებ ნუნუნს და ჩემი ახალგაზრდობისდროინდელი კონფლიქტების ჩამოთვლას. ახლა, ალბათ, უმჯობესი იქნებოდა, კეფა მომეფხანა, ერთი-ორჯერ შუა თითი ჩუმად მიმეკაკუნებინა გარკვეულ ადგილას და გონება იმაზე გამემახვილებინა, რისი მოყოლის სურვილიც მაქვს, კერძოდ, როგორ შევხვდი უკანასკნელად ბ-ნ ზომერს და მასთან ერთად დამემთავრებინა მისი და მთელი ეს ისტორია.

ეს შემოდგომაზე მოხდა, კორნელიუს მიხელთან ერთ-ერთი სატელევიზიო საღამოს შემდეგ. მოსაწყენი გადაცემა იყო, დასასრული წინასწარ ვიცოდი და რვას ხუთი წუთი უკლდა, მიხელების სახლიდან რომ გავედი, რათა შეძლები-სდაგვარად ვახშამისთვის მიმესწრო.

მინაზე ბინდი კარგა ხნის ჩამონოლილი იყო, მხოლოდ დასავლეთით, ტბის თავზე შერჩენოდა ცას მონაცრისფრო ფერი. შუქი არ მენტო, ჯერ ერთი იმიტომ, რომ სანათური გამუდმებით დამ-

ტვრეული იყო (ნათურა იქნებოდა ეს თუ კაბელი). მეორე მხრივ კი, ჩართული გენერატორით ბორბლის ბრუნვის სიჩქარე საგრძნობლად იკლებდა და უნთერნზემდე ერთ წუთზე მეტი ხნით დავაგვიანებდი. ამასთანავე, შუქი სულ არ მჭირდებოდა, გზას თვალდახუჭულიც მივიკვლევდი, თანაც, ყველაზე კუნაპეტ ღამეშიც კი ვინრო ქუჩის ასფალტი უფრო ჩამუქებული ჩანდა, ვიდრე გზის ერთ მხარეს ეზოს ღობეები და მეორე მხარეს ბუჩქები, ასე რომ, საჭირო კურსს რომ არ ავცდებოდი, ყველაზე მუქ ზოლზე უნდა მევლო.

ჰოდა, ასე მივექროდი ახლად შებინდებულზე, საჭისკენ გადაზნექილი, მესამე სიჩქარით. ყურებში ქარი მიწუოდდა, გრილოდა, ნესტი იგრძნობოდა და დროდადრო კვამლის სუნი მცემდა.

დაახლოებით შუა გზაზე – ამ ადგილას გზა ტბას ოდნავ სცილდებოდა და მოკლე მანძილზე გარს უვლიდა ხრემის კარიერს, რომელსაც უკან ტყე ერტყა, ჯაჭვი ამომივარდა. ზამბარა წესიერად ვერ ჭიმავდა ჯაჭვს და, სამწუხაროდ, ეს დეფექტი ხშირად იჩენდა თავს, თუმცა სხვა მხრივ სიჩქარის გადამრთველი არაჩვეულებრივად ფუნქციონირებდა. ნასადილევს ბევრი ვეცადე, ეს პრობლემა მომეგვარებინა, მაგრამ ვერ შევძელი. გავჩერდი, ველოსიპედიდან ჩამოვხტი და უკანა ბორბალთან დავიხარე, რომ ჩარჩოსა და თვალს შორის გაჩხერილი ჯაჭვი კბილანებიან თვალზე გადამეჭიმა, თანაც პედალს ნელა ვატრიალებდი. ეს პროცედურა ჩემთვის ისეთი ჩვეული რამ იყო, რომ სიბნელეშიც ადვილად ვართმევდი თავს. თითები რომ ძალიან მეთხუპნებოდა, არ მსიამოვნებდა, ამიტომ, გავჭიმე თუ არა ჯაჭვი, ტბისკენ, გზის გაღმა გადავედი, რომ ნეკერჩხლის დიდი მშრალი ფოთლებით ხელები გამენმინდა. ტოტები რომ ჩამოვქაჩე, თვალწინ დიდი, კრიალა სარკესავით ტბის ხედი გადამეშალა და ამ სარკის კიდეზე ბ-ნი ზომერი იდგა.

ერთი შეხედვით, მომეჩვენა, რომ ფეხსაცმელი არ ეცვა, მაგრამ მერე დავინახე, ჩექმებს წყალი უფარავდა. ჩემკენ ზურგით იდგა, ნაპირიდან რამდენიმე მეტრის დაშორებით. დასავლეთს გაჰყურებდა, გაღმა ნაპირს, საითაც მთებს ჯერ კიდევ დაჰფენოდათ ოქროსფერი სხივების უკანასკნელი ნათელი. იდგა, სვეტივით უძრავი, როგორც მუქი სილუეტი ტბის კრიალა სარკის წინ, მარჯვენა ხელში გრძელი, გაღუნული ჯოხით და თავზე ჭილის ქუდით.

მერე რატომღაც უეცრად ამოძრავდა. მიაბოტებდა, ყოველ მესამე ნაბიჯზე ჯოხს წინ და უკან იქნევდა და ასე შევიდა ტბაში. ტბის შუაგულისკენ მიიწევდა, პირდაპირ დასავლეთისკენ, გეგონებოდა, თავისი ჩვეული მიზანდასახული აჩქარებული ნაბიჯით მიწაზე დადისო. ამ ადგილას წყალი დაბალი იყო და ნელ-ნელა ღრმავდებოდა. ოცი მეტრი რომ გაიარა, წყალი მხოლოდ თეძომდე სცემდა, ხოლო, როცა მკერდამდე აუვიდა, ნაპირს უკვე ნასროლი ქვის მანძილით იყო დაშორებული. მიდიოდა და მიდიოდა, წყალი წინ ელოებოდა და ნელა მიიწევდა შუაგულისკენ, მაგრამ შეუჩერებლად, წამითაც არ უყოყმანია, უდრეკად, თითქოს დახარბებულად. ნაბიჯს უმატა, რადგან წყალი ხელს უშლიდა, ბოლოს ჯოხიც გადაადო და ხელებს ნიჩბებივით უსვამდა.

ნაპირზე ვიდექი და თვალეზღაფე-ეტილი და პირდაფრენილი მივშტერებოდი. ალბათ, ისე გამოვიყურებოდი, როგორც ადამიანი, რომელსაც წარმტაც ამბავს უამბობენ. არ შემშინებია, გაოგნებული უფრო ვიყავი იმით, რასაც ვხედავდი და ვერ გამეგო, რა ხდებოდა. თავდაპირველად მეგონა, იქ იმიტომ იგდა, წყალში რალაც დაკარგა და

ეძებს-მეთქი, მაგრამ, ვინ ეძებს წყალში რამეს ჩექმებიანად?! მერე, როცა წინ წავიდა, გავიფიქრე, ახლა გაცურავს-მეთქი, მაგრამ, ვინ ბანაობს ტანსაცმლიანად, თანაც ღამით, ოქტომბერში?! ბოლოს კი, სულ უფრო და უფრო ღრმად რომ შევიდა წყალში, აბსურდულმა აზრმა გამიელვა: გადაცურვა კი არა, ფეხით უნდოდა ტბაზე გავლა; ერთი წამითაც არ დამიშვია, რომ გაცურავდა. ბ-ნი ზომერი და ცურვა – ეს ერთმანეთთან შეუთავსებელი იყო. არა! ფეხით გაბოტავს, წყლის ფსკერით გაივლის, ასი მეტრის სიღრმეზე, ხუთ კილომეტრს გაღმა ნაპირამდე.

აი, წყალი უკვე მხრებამდე სწვდებოდა, ახლა კისრამდე... ის კი სულ უფრო და უფრო წინ მიიწევდა, სულ უფრო ღრმად შედიოდა ტბაში... ერთხელ კიდევ აიწია, თითქოს ამოიზარდა, როგორც ჩანს, ფსკერი იყო უსწორმასწორო, კიდევ ერთხელ ამოიწია მხრებამდე... და განაგრძო გზა. ახლაც არ შეჩერებულა, უფრო წინ წავიდა და სულ უფრო და უფრო იძირებოდა, კისრამდე, ყელამდე, ნიკაპამდე... და მხოლოდ ახლა მივხვდი, რა შეიძლებოდა მომხდარიყო, მაგრამ არც გავხდრეულვარ და არც დამიყვირია: „ბატონო ზომერ! შეჩერდით! დაბრუნდით!“ დახმარების სათხოვნელად აქეთ-იქით არ მირბენია, არც სამაშველო ნავი მიძებნია ან ტივი, ან გასაბერი ლეიბი. ერთი წამით არ მომიშორებია თვალი პატარა ნერტილისთვის – ზომერის თავისთვის, სადღაც იქ, შორს, თანდათან რომ უჩინარდებოდა.

მერე, ერთ მშვენიერ წამს, საერთოდ გაქრა. მხოლოდ ჭილის ქუდი ტივივებდა წყალზე. დიდი ხნის შემდეგ, ასე, ნახევარი ან მთელი ერთი წუთის მერე, წყლის ზედაპირზე საზარლად

1 გერმანულად – Sommergäste – ზომერგესთე (მთარ. შენიშ.)

ამოზუყბუყდა ჰაერის რამდენიმე ბუმ-ტულა და მეტი აღარაფერი. მოჩანდა მხოლოდ ის სასაცილო ქუდი, წყალს მდორედ რომ მიჰქონდა სამხრეთ-დასავლეთისკენ. დიდხანს გაყურებდი, ვიდრე იგი ჩამოწოლილმა ბინდმა არ შთანთქა.

მთელი ორი კვირა გამოხდა, სანამ ბ-ნი ზომერის გაუჩინარება არ შეამჩნიეს. პირველად უმისობა თვალში მეთევზე რიდლის ცოლს მოხვდა, რომელსაც თავისი სხვენის ქირის გადაუხდელობა ადარდებდა. მას შემდეგ, რაც ბ-ნი ზომერი მთელი ორი კვირა არ გამოჩენილა, ფრაუ შტანგლმაიერს შეატყობინა, ფრაუ შტანგლმაიერმა ფრაუ ჰირტს ჰკითხა, ამ უკანასკნელმა კი თავის მყიდველებში გაიკითხა, მაგრამ, რადგან ბ-ნი ზომერი არც არავის ენახა და არც მისი ადგილსამყოფელი იცოდა არავინ, მეთევზე რიდლმა გადაწყვიტა, მომდევნო ორი კვირის თავზე ბ-ნი ზომერის გაუჩინარების ამბავი პოლიციისთვის შეეტყობინებინა. რამდენიმე კვირის მერე ადგილობრივი გაზეთის ერთ-ერთ რუბრიკაში დაიბეჭდა მოკლე ცნობა პასპორტის ძველისძველი ფოტოთი, რომელზეც კაციშვილი ვერ ამოიცნობდა ბ-ნი ზომერს, რადგან მასზე გამოსახული იყო ახალგაზრდა მამაკაცი, სქელი შავი თმითა და ჯიქური მზერით, რომელსაც ბაგეზე ოდნავ უტიფარი ღიმილი დასთამაშებდა. ფოტოსთვის პირველად და უკანასკნელად მიენერათ ქვემ ბ-ნი ზომერის სრული სახელი და გვარი: მაქსიმილიან ერნსტ ეგიდიუს ზომერი.

რამდენიმე ხნის განმავლობაში ბატონი ზომერის იდუმალებით მოცული გაუჩინარების ამბავი სოფლის მითქმა-მოთქმის მთავარი თემა იყო. „სულ მთლად გაგიჟდა“, – ამბობდა ზოგიერთი. – „ეგებ გზა აებნა და შინ ველარ ბრუნდება. ვინძლო, დაავიწყდა კიდეც,

ვინ არის და სად ცხოვრობს?!“.

„იქნებ ემიგრაციაში წავიდა, – ამბობდნენ სხვები. – კანადაში ან ავსტრალიაში. როგორც ჩანს, თავისი კლაუსტროფობიის გამო აქ, ჩვენთან, ევროპაში სული ეხუთებოდა“.

„სადღაც მთაში დაიკარგა და გადაიჩეხა“, – ამატებდნენ სხვები.

ტბასთან არავინ მისულა. გაზეთის ფურცელი ჯერ არც კი გაყვითლებულიყო, ზომერი ყველას რომ გადაავიწყდა. მასზე გული არავის დასწყვეტია. ფრაუ რიდლმა მოაქუჩა მისი რამდენიმე ნივთი, მიყარა სარდაფის ერთ კუთხეში და ოთახი ზაფხულის დამსვენებლებს მიაქირავა, მაგრამ მათ აღარასოდეს უწოდებდა „ზაფხულის დამსვენებლებს“,¹ რადგან ეს ძალიან უცნაურად ეჩვენებოდა. ქალაქელი დამსვენებლები ან ტურისტებიო, ასე ამბობდა.

მე კი ვდუმდი. კრინტიც არ დამიძრავს. არც იმ დღეს მითქვამს არაფერი, როცა შინ მისვლა დამავიანდა და იძულებული გავხდი, ტელევიზიის მავნე გავლენის შესახებ ლექცია მომესმინა. მერეც არ დამცდენია სიტყვა. არც ჩემი დისთვის, არც ჩემი ძმისთვის, არც პოლიციისთვის, არც კორნელიუს მიხელესთვის გამინდვია არაფერი...

არ ვიცი, რამ მაიძულა, ასე ჯიუტად რომ ვდუმდი და ასე დიდხანს, მაგრამ, მგონია, ეს არ იყო შიში ან დანაშაულის შეგრძნება, ან სინდისის ქენჯნა. ეს იყო ტყეში მოსმენილი გმინვის გახსენება, წვიმაში აცახცახებული ყბისა და მუდარის მოგონება: „დამანებეთ თავი, ბოლოს და ბოლოს!“. მოგონება იმისა, რამაც მაშინ დამადუმა, როცა ვხედავდი, თანდათან როგორ იძირებოდა წყალში ბატონი ზომერი.

გერმანულიდან თარგმნა
ზათუნა თოდუამ

იოსებ ჭუმბურიძე

„დაუმთავრებელი“ მთლიანობა
შტრიხები ზურაბ ნიჟარაძის პორტრეტისთვის მისივე
მასტრპლასების ფონზე

ზურაბ ნიჟარაძეზე წერა არც ძნელია და არც ადვილი.

უფრო სარისკოა.

არ უნდა შეგვაცდინოს მისმა არისტოკრატიულმა ბუნებამ და სამაგალითო მიმტევებლობამ.

იშვიათან შემხვედრია უფრო კაცთმოყვარე პიროვნება, თუმცა:

თუ რაიმე არ მოეწონება, პრიმიტიულად, ხელოვნურად, გაუგებრად ან ბუნდოვნად მოეჩვენება, შეიძლება, არაფერი თქვას, მაგრამ თავზე ისე შემოიდოს ხელი, როგორც აქ დართულ პირველ ფოტოზეა.

ეს კი ყოველგვარ კომენტარზე უფრო საშიშია.

●

კიდევ ერთი დამახასიათებელი ჟესტი: ისევ თავზე შემოდებული ხელი, ოლონდ, სულ სხვა განზრახვით – როცა საინტერესო ადამიანს უსმენს.

არაჩვეულებრივი მოსმენა იცის.

ასე დღეს თითქმის აღარავინ აღარავის უსმენს.

ნოდარ ტაბიძემაც ზუსტად ასეთი მოსმენა იცოდა.

●

ზურაბ ნიჟარაძესთან იმისთვის უნდა მიხვიდე, რომ იქით მოუსმინო.

რამდენჯერ მინანია, რომ მასთან ჩამწერით არ მივსულვარ.

რამდენჯერ ვერ გამოვიყენე სანატრელი შესაძლებლობა, ჩამწერა მისი უაღრესად საინტერესო მოსაზრებები.

ზედმეტად ვენდე მეხსიერებას, ჩემს მეგობრებს, ერთ დროს, ფენომენალურად რომ ეჩვენებოდათ.

აქ მარკესის სიყვარულმაც იმოქმედა. ნობელიანტი მწერალი, ჟურნალისტიკას სიცოცხლის მნიშვნელოვანი ნაწილი რომ დაუთმო, ვერ იტანდა ჩამწერს, რომელსაც „ესმის, მაგრამ ვერ აზროვნებს, ერთგულია, მაგრამ გული არა აქვს.“

ზურაბ ნიჭარაძის აზრები კი გულით უნდა მოისმინო და გონებით აღიქვა.

გული და გონება მით უფრო სჭირდება ზურაბ ნიჭარაძის ნახატების აღქმას.

არაერთი ხელოვანი თუ ხელოვნებათმცოდნე აუცილებლად იტყვის, რომ მათ აღქმა-გაანალიზებას სათანადო ცოდნაც სჭირდება, მაგრამ მთავარი მაინც ის მგონია, რაზეც აკაკი განერელია მიგვითითებს: „მხატვრული ნაწარმოები „ჩონჩხი“ არაა... ქმნილებათა

გამომსახველობითი... შთამბეჭდავი... დღემდე ვერავინ შეძლო მათზე უკეთესის შექმნა. რატომ? იმიტომ, რომ ისინი ქმნიდნენ გაუცნობიერებლად, შთაბეჭდილების, დაკვირვების შედეგად და არა საგნის ნაწილ-ნაწილ შესწავლით, თითქოს, ამ საგანს აანალიზებდე“.

ბარემ პაბლო პიკასოც აქვე დავიმონმოთ.

როცა ალტამირას გამოქვაბულის მხატვრობა უნახავს, ალტაცებულს უთქვამს, ფერისა და კომპოზიციის თვალსაზრისით, თანამედროვე მხატვრებმა იმაზე მეტი არაფერი ვიცით, რაც მათ იცოდნენო...

და სხვა რა არის მხატვრობა, თუ არა ფერი და კომპოზიცია?!

„მოხუცი მამლით“...

წარმომიდგენია, როგორ აღწერენ ხელოვნებათმცოდნენი ამ მრავალპლანიან ფერწერულ ტილოს, რაგვარ „მიკროანალიზს“ ჩაუტარებენ, მაგრამ ღრმად მჯერა: „უცოდნელის“ სული უამისოდაც აივსება ამ ნახატიდან

„მიკროანალიზი“ ვერაფერს გვეტყვის, თუ ჩვენი სული ვერ აივსება მათგან მომდინარე ემოციური შთაბეჭდილებებით“.

რა ზუსტად ეხმიანება ეს სიტყვები თვითონ ზურაბ ნიჭარაძის შემოქმედებით კრედოს, რომელიც ერთ-ერთ საუბარში ასე ჩამოაყალიბა:

„უძველესი ადამიანების კლდეზე ამოკვეთილი ნახატები, იმ ადამიანებისა, რომელთაც არც ანატომია შეუსწავლიათ და არც არანაირ მეცნიერებას არ დაუფლებიან, მშვენიერია...

გადმოღვრილი სიხარულით. ეს ის „მოგიზგიზე სიხარულია“, თემურ ქორიძემ ანა კალანდაძის შემოქმედების ერთ-ერთ გამსაზღვრელ თვისებად რომ აღიარა. კოტე მარჯანიშვილსაც ხომ ხელოვნების დანიშნულება, საბოლოო ჯამში, ამ „უბრალო“ მიზნამდე დაჰყავდა: „მიანიჭოს ადამიანს სიხარული, შთაბეროს მას მხნეობა“.

ზურაბ ნიჭარაძე კი ხელოვნების დანიშნულებას ასე განმარტავს:

„ხელოვნებას იგივე მიზანი აქვს, რაც მორალს, ოღონდ, იქ ეთიკურ ნორმებს

გამოიმუშავენ, აქ კი – ესთეტიკურს. იქ გვაქვს პასუხი კითხვაზე: რა არის ზნეობრივი? აქ კი კითხვა ასე დაისმის: რა არის მშვენიერი?“

●
და, მაინც... ზურაბ ნიჟარაძის დიდი და მრავალმხრივი შემოქმედება, რა თქმა უნდა, სერიოზულ პროფესიულ განსჯას საჭიროებს.

რამდენიმე წარმატებული მცდელობის მიუხედავად, უნდა ვაღიაროთ, რომ ეს მაინც მომავლის საქმეა.

ზურაბ ნიჟარაძეზე ვერავინ იტყვის, რომ ეს საკითხი დიდად ალელვებს.

ის არაფრით ეხმარება საკუთარ შემოქმედებას.

ის ხატავს, რადგან ეს მისი საქმეა, ამისთვის არის გაჩენილი.

●
თურმე ტიცციანს ხშირად გამოჰქონდა მზეზე ჯერ კიდევ დაუმთავრებელი ტილოები. ვაზარი შენიშნავს: ერთხელ ვნახე, თუ როგორ გამოეფინა ტიცციანს თავისი ქალიშვილის პორტრეტი, ყველას რომ ენახა მისი სილამაზეო.

აქ თვით ვაზარიც კი ცდება, – მითხრა მხატვარმა ფარნაოზ ლაპიაშვილმა. – გენიალურ ფერმწერს უნდოდა, მხეს დაეჩქარებინა პროცესი, რაც ტილოზე მისთვის სასურველი ფერის მისაღებად იყო საჭირო.

ზურაბ ნიჟარაძეს თავისი უდავო შედეგად აღიარებული „ანას პორტრეტი“ ამ მიზნ(ებ)ით მზეზე არასოდეს გამოუტანია და უკვე რამდენი ათეული წელია, რამდენ თაობას აჯადოებს იგი ფერებითა და „მონა ლიზასეული“ იდუმალებით.

მხატვარს არც სხვა ნახატების „დასამთავრებლად“ მიუმართავს ციური მნათობისთვის. ამის მიუხედავად, მზე ყველა მათგანზეა აღბეჭდილი – ადამიანში, ფრინველში, ყვავილში, ყოველ მონასმში...

●
მაინც რა არის ფერწერა?

ზურაბ ნიჟარაძის აზრით, ფერწერა და საერთოდ ხელოვნება, ეს არის მასალის გაცოცხლება. ხელოვანმა ისევე უნდა გამოკვეთოს მასალის არსი, როგორც ნახშირიდან გამოჰყავთ ბრილიანტი.

რუსმა ხელოვნებათმცოდნე დიმიტრი ბერკუტოვმა, რომელმაც მოახერხა ზურაბ ნიჟარაძის მასტერკლასის ჩაწერა (ეჭვი მაქვს, მარკესისთვის საძულველი ჩამწერის საშუალებით), ერთგან თითქოს გამოიჭირა მხატვარი.

მაგრამ ზურაბ ნიჟარაძის „გამოჭერა“ თითქმის შეუძლებელია.

მხატვარი ეუბნება, რომ ფერწერა ნაწილ-ნაწილ აღწერის დაძლევა და მთლიანის ჩვენებაა.

ხელოვნებათმცოდნე ჰკითხავს: მაშინ თვალებს რა ვუყოთ?

წყალგაუვალე პასუხი:

„თვალეები ყველაზე უფრო მეტყველია და ამიტომაც ჩვენი ინტერესის მთავარი საგანია. და რაც ჩვენი ინტერესის მთავარი საგანია, არის მთელი, მნიშვნელოვანი. ამ დროს ყოველივე დანარჩენი მეორეხარისხოვნად იქცევა. თუ სახლი მაინტერესებს, მაშინ ეს მთლიანი – ეს არის სახლი, თუ ფანჯარა მაინტერესებს, ფანჯარა იქცევა უმთავრესად. თუ ყველაფერს ერთმანეთის მიყოლებით აღწერენ, ეს უკვე აღარ არის ხელოვნების ენა. სახე იქმნება მხოლოდ მაშინ, როცა დეტალები მთავარს ექვემდებარება, როცა მთელი უფრო გამომსახველობითია, ვიდრე მისივე დეტალი.“

როცა ამას ვკითხულობ, თვალწინ მიდგება სოფიკო ჭიაურელის პორტრეტი.

როგორ არ ჰგავს და როგორ ჰგავს?! რა მეტყველია მისი თვალეები?!

რა მთლიანია თვითონ ნახატი?!

საკუთარ მეხსიერებასაც სულ ამაოდაც არ ვენდობოდი.

არასოდეს დამავინწყდება ერთი ნიჟარადისეული მასტერკლასი, რომელიც ასევე მთელისა და დეტალის ურთიერთმიმართებას შეეხებოდა:

„თუ ადამიანის ცხვირს ცალკე წარმოვიდგენთ და არა როგორც მთლიანის შემადგენელს, სიმახინჯეს მივიღებთ. სამხატვრო აკადემიის სტუდენტს დაუდებენ ფიგურას და ეტყვიან – გადახატეო. ისიც ყველა დეტალს ცალ-ცალკე იხატავს. რექტორი რომ ვიყავი, სწორედ ამას დავუპირისპირდი. ამიტომაც ამიჯანყდა აკადემია“.

და მე ის კი არ მიკვირს, აკადემია რომ აუჯანყდა, არამედ ის, თუ როგორ გახდა იმ აკადემიის რექტორი, საიდანაც ურჩი სტუდენტის სტატუსით გარიცხეს?!

ზურაბ ნიჟარაძე არაერთხელ მინა-

ხავს მუშაობისას.

მინახავს, როგორ ფიქრობს, როგორ არჩევს ფერებს, როგორ ეწევა და როგორ სვამს.

სხვათა შორის, მგონია, რომ სმა კი არ უყვარს, არამედ ღვინო.

მიხარია, რომ ამით მაინც ვგავარჩემს უსაყვარლეს ხელოვანს.

ერთხელ „აფროდიტეს“ ხატვას შევესწარი.

ეს სულ სხვა აფროდიტეა.

კი, სიყვარულისა და მშვენიერების ქალღმერთი, ზღვის ქაფიდან შობილი და ბოტიჩელის ყალმით უკვდავყოფილი, მაგრამ ნიჟარაძისთვის მაინც სულ სხვა.

ის ხომ სულ კითხულობს (თუ არ ხატავს) და ერთ-ერთ წიგნში („მიფიწაროლოვ მირა“) ამოუკითხავს: „აფროდიტე იშვა იმ ქაფისგან, რომელიც წარმოიქმნა მაშინ, როცა ქრონოსის მიერ დასაჭურისებული ურანის სისხლი ზღვას შეერია“.

სწორედ ამ დრამატიზმმა დააინტერესა.

კი, სიყვარულისა და მშვენიერების ქალღმერთია, მაგრამ სისხლი გარეულა მის დაბადებაში!

ნახატზე ზღვა ისე ბობოქრობს, თითქოს მართლა მშობიარობსო. ცაც შესაბამისად ამღვრეულია.

რაკი შევები, ქვეშიდან ველარ გამოვალ. მთავარია, იყოს დამაჯერებელი, – მეუბნება 90 წლის მხატვარი.

ცოტა შევკრთი და დავეჭვდი, მაგრამ მოულოდნელად ისეთი მძლავრი მონასმი დავინახე, რომ ეჭვი და კრთომა უმაღვე გამიქრა...

ზურაბ ნიჟარაძის კიდევ ერთი მასტერკლასი, მეხსიერები-

დან (ჩამწერიდანაც) რომ არ უნდა ნა-
იშალოს:

„პლასტიკაა ყველაფერი, რაშიც სი-
ცოცხლე არსებობს. პლასტიკურია ყო-
ველივე, რაშიც სიცოცხლის წვენი გა-
ედინება. სიცოცხლის წვენი მიჩქეფს
ყველაფერში – მილაკებში, არტერიებ-
ში, ღეროებში... ყველა ეს ღერო, მასში
სიცოცხლემ რომ გაიაროს, გარკვეული
მოცულობის მქონეა. ბრტყელ საგნებში
არაფერი მიედინება“.

აი, რატომ არია ნიჟარაძის ტილო-
ებზე ამდენი წვენი, ამდენი სიცოცხლე!

შეხედეთ „რომის ქუჩას“ – რა პლას-
ტიკაა, რა მოძრაობა, ყველა არტერია-
სა და ყველა ღეროში!

ამას წინათ ახალი მეზობელი გვეს-
ტუმრა.

კარი შემოაღო თუ არა, ინსტინქტუ-

რად წამოიძახა: „ნიჟარაძე გაქვთ?!“

როცა ეს ნახატი მაჩუქა, ვკითხე,
დამთავრებულია?

პასუხი: არა!

ვიდრე რაიმეს ვიტყოდი, ამის შემ-
სწრე ხელოვნებათმცოდნემ ღიმილით
მითხრა:

„ნაიღე, თორემ არასოდეს დაამთავ-
რებს!“

თვითონვე ამბობს, რომ მისი ნამუ-
შევრების უმეტესობა დაუმთავრებე-
ლია.

ყველაზე ხშირად სახარების ამ ფრა-
ზას იმეორებს: „მე ვარ გზა და ჭეშმა-
რიტება“.

ამიტომაც არის დაუსრულებლად
მთლიანი მისი პიროვნებაც და შემოქ-
მედებაც.

მინდა, მივბაძო და ჩემი ესეც დაუს-
რულებლად დავამთავრო.

ზურაბ ნიჟარაძე – „რომის ქუჩა“